

VANTAAN KAUPUNGIN TIETOTILIN- PÄÄTÖS

2020

Vantaa
Vanda

SISÄLLYSLUETTELO

SISÄLLYSLUETTELO	2
JOHDANTO.....	3
TIETOSUOJAVASTAAVAN RAPORTTI VUODELTA 2020.....	4
SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON TOIMIALA.....	17
KASVATUKSEN JA OPPIMISEN TOIMIALA.....	31
KAUPUNKIYMPÄRISTÖN TOIMIALA	36
KAUPUNKISTRATEGIAN JA JOHDON TOIMIALA	39
TALOUS JA STRATEGIA	40
KASVUPALVELUT	43
KUNTADEMOKRATIA	49
SISÄINEN TARKASTUS.....	54
VIESTINTÄ.....	56
HENKILÖSTÖ- JA KONSERNIPALVELUT	59
KAUPUNKIKULTTUURIN TOIMIALA	62
HANKINTAKESKUS	67
TIETOHALLINTO	72
TIETOTILINPÄÄTÖKSEN 2020 LIITTEET	75
LIITE 1: VUODEN 2020 TIETOTILINPÄÄTÖKSEN RAKENNE	76
LIITE 2: VANTAAN KAUPUNGIN HENKILÖTIETOJEN TIETOTURVALOUKKAUKSET 2020.....	77

JOHDANTO

Tietotilinpäätös antaa kokonaiskuvan ja arvion henkilötietojen käsittelyn tilasta, kehityksestä, uhista ja kehittämistoimenpiteistä. Vuoden 2020 tietotilinpäätös on Vantaan kaupungin kolmas tietotilinpäätös ja ensimmäinen uuden Vantaan organisaation mukainen tietotilinpäätös. Ensimmäinen tietotilinpäätös tehtiin vuodelta 2018.

Aikaisempiin tietotilinpäätöksiin kerätyt tiedot ovat pohjana tuleville tietotilinpäätöksille ja niissä esiin nostetut asiat ovat edelleen tärkeitä sekä ajankohtaisia, ja kaikkien niiden kehittämiseen tulee jatkuvasti panostaa. Tietosuojan kehittäminen on jatkuva prosessi.

Vuoden 2020 tietotilinpäätöksessä on nostettu esiin viisi kokonaisuutta

1. Henkilötietojen käsittely Vantaalla koronaepidemian aikana
2. Henkilötietojen käsittelystä informoiminen - Informointiasiakirjat
3. Tietosuojan vaikutustenarvioinnit
4. Toimialojen resurssointi tietosuoja-asioihin
5. Toimialan/palvelualueen omat nostot vuoden 2020 henkilötietojen käsittelyssä

Vantaan kaupungin hallintosäännön ja tietosuojapolitiikan mukaan toimialat ja palvelualueet vastaavat tietosuojan toteuttamisesta ja tietosuojan resursseista omalla toimialallaan/palvelualueellaan. Vuoden 2020 tietotilinpäätökseen on kerätty tiedot toimialoittain kuten aikaisempinakin vuosina. Toimialat ovat kirjoittaneet oman osuutensa tietotilinpäätökseen.

Tietotilinpäätökseen sisältyy kaupungin tietosuojavastaavan raportti kuten aikaisempinakin vuosina. Siinä tuodaan esiin Vantaan kaupungissa henkilötietojen käsittelyyn liittyviä ongelmakohtia ja suosituksia siitä, miten henkilötietojen käsittelyä voitaisiin kaupungissa parantaa ja kuinka pystyttäisiin välttämään esimerkiksi Psykoterapiakeskus Vastaamon kaltaiset vakavat tapahtumat.

TIETOSUOJAVASTAAVAN RAPORTTI VUODELTA 2020

Tietosuoja on yksilön perusoikeus, joka turvaa yksilön oikeuksien ja vapauksien toteutumisen henkilötietojen käsittelyssä. Tietosuoja on sisäänrakennettava kaikkeen toimintaan, jotta yksilön oikeudet ja vapaudet voivat konkreettisesti toteutua. Sisäänrakennettuun ja oletusarvoiseen tietosuojaan sisältyy tärkeänä osana dokumentointivelvollisuus. Kaikki tietosuojaan liittyvät toimet on kirjattava ja ne on pystyttävä näyttämään toteen. Tiedot ovat myös oltava saatavilla silloin kuin niitä tarvitaan.

Luottamus henkilötietojen käsittelyssä on ensiarvoisen tärkeää. Henkilötiedot ovat aina pidettävä salassa sivullisilta. Psykoterapiakeskus Vastaamoon tapahtunut tietomurto vuonna 2020 on osoittanut miten vakavat seuraukset tietojen joutumisella sivullisen käsiin voi olla ennen kaikkea yksilölle, mutta myös yritykselle.

Rekisterinpitäjä on vastuussa henkilötietojen käsittelystä. Rekisterinpitäjänä Vantaan kaupungin velvollisuus on edistää lainmukaisia, hyviä ja turvallisia henkilötietojen käsittelytapoja. Kaikessa henkilötietojen käsittelyssä on turvattava kuntalaisten ja työntekijöiden oikeudet ja vapaudet. Vantaan kaupunki on myös vastuussa siitä, että palveluntuottajat toimivat kaupungin lukuun tietoja käsitellessään laillisesti ja noudattavat sovittuja tietojenkäsittely periaatteita. Palveluiden ulkoistaminen ei poista rekisterinpitäjän vastuuta.

Tietosuojan merkitys kasvaa jatkuvasti digitalisoituvassa ympäristössä. Tietosuojaan liittyvien velvoitteiden noudattaminen luo myös mahdollisuuksia uusien toimintatapojen ja tekniikoiden käyttöönottoon. Mikäli tietosuojan pohja ei ole kunnossa eikä prosesseissa panosteta tietosuojaan, niin tämä hidastaa toimintojen kehittymistä. Tietosuoja voi lopulta koitua myös esteeksi koko toiminnan toteutukselle. Tämä ei johdu itse tietosuojasta vaan siitä, että tietosuoja ei ole huomioitu toimintaa kehitettäessä. Henkilötietojen käsittelytoimia ei saa aloittaa ennen kuin on varmistettu, että tietosuoja on kunnossa.

Vuoden 2020 raportissa on nostettu esille kuusi tietosuojan kannalta merkittävää kokonaisuutta:

- 1) **Tietosuojan vaikutustenarvioinnit.** Tärkein käytännön työkalu saada tietosuoja sisäänrakennettua kaikkiin kaupungin prosesseihin.
- 2) **Tietoturvaloukkaukset.** Tapahtuma, joka osoittaa, että henkilötietojen käsittelyssä on epäonnistuttu.
- 3) **Henkilötietojen käsittely Vantaalla koronaepidemian aikana.** Miten laaja etätöihin siirtyminen ja asiakaskontaktien väheneminen on vaikuttanut henkilötietojen käsittelyyn.
- 4) **Informointiasiakirjat.** Kerrotaan asiakkaille, miten henkilötietoja käsitellään kaupungin eri toiminnoissa.
- 5) **Tietosuojatyöryhmät.** Käsitellään tietosuoja ohjeistukset ja toimintatavat. Kaupungin sisäisessä työryhmässä edustus kaikilta toimialoilta. Pääkaupunkiseudun tietosuojatyöryhmässä edustettuna Vantaa, Helsinki, Espoo ja Kela.
- 6) **Koulutukset.** Henkilökunnan tietosuojatietämyksen lisääminen

Kaikki nämä ovat tärkeitä kokonaisuuksia kohti parempia tietosuojakäytänteitä. Vantaan kaupungissa tietosuojan sisäänrakentaminen kaikkiin prosesseihin on edelleen käynnissä.

Tämä vaatii sitoutuneisuutta ja resursseja. **Tietosuojaan huomioiminen ei ole projekti vaan jatkuva prosessi.**

TIETOSUOJAN VAIKUTUSTENARVIOINNIT

Tietosuojaan vaikutustenarviointi on EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen pakollinen toimenpide, jolla arvioidaan suunnitellun käsittelytoimen vaikutuksia henkilötietojen suojalle. Vaikutustenarvioinnilla pyritään tunnistamaan, arvioimaan, vähentämään ja hallitsemaan henkilötietojen käsittelyyn liittyviä riskejä.

Tietosuojaan koskeva vaikutustenarviointi on rekisterinpitäjän **riskienhallinnan keskeisin työkalu**. Vaikutustenarviointi tulee **sisällyttää prosessiin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa** ja tehdä sitä koko ajan prosessin edetessä. Henkilötietojen käsittelyä ei saa aloittaa ennen kuin vaikutustenarviointi on tehty. Vaikutustenarviointi on ennen kaikkea prosessi eikä kertaluontoinen projekti. Hyvinkin tehdystä vaikutustenarvioinnista saadut hyödyt valuvat hukkaan, jos vaikutustenarviointia ei päivitetä, kun käsittelyssä, järjestelmässä tai muissa olosuhteissa tapahtuu muutoksia.

Ohjeistus ja työkalut tietosuojaan vaikutustenarviointien tekemiseen on saatu pääosin käyttöön vuonna 2019. Vuonna 2020 aikaisempaan ohjeistukseen lisättiin varsinainen vaikutustenarviointi lomake. **Ohjeistus löytyy intrasta kaupungin [tietosuoja- ja tietoturvasivustolta](#)**. Ohjeistus sisältää tällä hetkellä seuraavat ohjeet ja työkalut:

- Alkukartoituslomake
- Vaikutustenarviointilomake
- Riskianalyysilomake
- Vaikutustenarviointia koskeva ohje
- Vaikutustenarvioinnin muistilista
- Vaikutustenarviointi diasarja
- ASTA ohje

Vaikutustenarviointi ohjeistusta ja työkaluja on käytännön kokemuksiin perustuen tarkoitus uudistaa ja parantaa vuonna 2021. Uudistuksessa on tarkoitus ottaa huomioon tietosuojavaalutetun tuleva ohjeistus. Luonnos tietosuojavaalutetun ohjeistukseksi on lähetetty lausuttavaksi maaliskuussa 2021 ja määräpäivä lausuntojen antamiseen on toukokuussa 2021.

[Vuoden 2019 tietosuojavaalutetun raportissa](#) käsiteltiin laajalti vaikutustenarviointeja ja niiden merkityksestä Vantaalle. Raportissa tuotiin esiin:

- Mikä on tietosuojaan vaikutustenarviointi
- Mitä hyötyä tietosuojaan vaikutustenarvioinnista on
- Kuka vastaa tietosuojaan vaikutustenarvioinnin tekemisestä
- Resurssit vaikutustenarvioinnin tekemiseen
- Milloin vaikutustenarviointi tulee tehdä
- Milloin vaikutustenarviointia ei tarvitse tehdä
- Vaikutustenarvioinnin tekemisen laiminlyönti

- Vaikutustenarvioinnin ohjeistus kaupungissa
- Vaikutustenarviointien käynnistyminen Vantaalla
- Tietosuoja-valtuutetun ennakko kuuleminen

Vuoden 2019 raportissa esiintuodut asiat ovat edelleen ajankohtaisia ja tietosuojan vaikutustenarviointien saamiseksi vakiintuneiksi prosesseiksi on vielä paljon tehtävää.

Vastuu vaikutustenarviointien tekemisestä on toimialoilla. **Vaikutustenarviointi prosessin eteenpäin vieminen ja hallinnointi vaatii paljon osaamista ja työaikaa.**

Vaikutustenarviointien vetäjien on oltava perehtyneitä sekä tietosuojaan että kyseiseen hankkeeseen tai prosessiin eli heiltä täytyy löytyä sekä tietosuoja- että substanssiosaamista. Toimialoilla ei ole keskitetty vaikutustenarviointien vetovastuuta tietyille henkilöille, vaan vetäjänä on useimmiten aina uusi henkilö, joka tekee vaikutustenarviointia ensimmäistä kertaa. Vaikutustenarviointi prosessi joudutaan opettelemaan joka vaikutustenarvioinnin yhteydessä uudelleen. **Monesti tehty vaikutustenarviointi uhkaa jäädä vain pintapuoliseksi eikä se täytä lainsäädännön asettamia tiukkoja vaatimuksia. Pintapuolisesti tehty vaikutustenarviointi ei paranna henkilötietojen käsittelyä eikä hyödytä ketään.**

Ehdotuksena olisi, että **tietosuojan vaikutustenarviointien tekeminen ja prosessin eteenpäin vieminen keskitettäisiin toimialoilla/palvelualueilla tietyille henkilöille.** Heidät pystyttäisiin tämän jälkeen kouluttamaan tehtävään ja tämän jälkeen vaikutustenarvioinnit saataisiin etenemään lain vaatimalla tavalla. Näin pystyttäisiin aidosti tunnistamaan, arvioimaan, vähentämään ja hallitsemaan henkilötietojen käsittelyyn liittyviä riskejä. Kohdentamalla resursseja tietyille henkilöille säästettäisiin resursseja muualta.

TIETOTURVALOUKKAUKSET

Henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta on säädetty EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa. Henkilötietojen tietoturvaloukkauksella tarkoitetaan tietoturvaloukkausta, jonka seurauksena on siirretty, tallennettujen tai muuten käsiteltyjen henkilötietojen vahingossa tapahtuva tai lainvastainen tuhoaminen, häviäminen, muuttaminen, luvaton luovuttaminen taikka luvaton pääsy tietoihin.

[Vuoden 2019 tietosuoja-vastaavan raportissa](#) käsiteltiin laajalti tietoturvaloukkauksia ja niiden seurauksia. Raportissa tuotiin esiin:

- Milloin on kyseessä henkilötietojen tietoturvaloukkaus?
- Mitä vaikutuksia tietoturvaloukkauksella voi olla sen kohteeksi joutuneelle?
- Tietoturvaloukkauksen kohteeksi joutuneelle ilmoittaminen
- Ilmoitus tietosuoja-valtuutetulle
- Palveluntuottajan tietoturvaloukkaus
- Kaupungin ohjeistus tietoturvaloukkauksiin
- Kaupungissa tapahtuneet tietoturvaloukkaukset vuonna 2019
- Tietoturvaloukkausten dokumentointi
- Tietoturvaloukkausten syyt
- Miten tietoturvaloukkauksia voidaan vähentää

Kaupungissa on laadittu **ohjeistus tietoturvaloukkauksien havaitsemiseen ja toimimiseen tietoturvaloukkauksen tapahduttua**. Tietosuoja- ja tietoturva sivustolta löytyvään ohjeistukseen kuuluvat seuraavat ohjeet:

- Tietoturvaloukkauksen määritelmä
- Tietoturvaloukkausten selvittäminen ja ilmoittaminen
- Lomake tietoturvaloukkauksista ilmoittamiseen

Tietoturvaloukkauksen selvittämistä ja ilmoittamista koskevaa ohjetta ja lomaketta tulee päivittää usein, koska prosesseissa ja organisaatiossa tapahtuu jatkuvasti muutoksia ja tietoturvaloukkaus ohjeistuksen tulee olla ajan tasalla. Lomaketta ja ohjetta päivitettiin vuonna 2020.

Kaupungissa tehtiin **vuonna 2020 tietoturvaloukkaus ilmoituksia yhteensä 171** kertaa. Tietotilinpäätöksessä on eritelty tietoturvaloukkausilmoitukset kuukausittain ja toimialoittain. Ilmoituksista noin 65 prosenttia tuli sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalta. Vuonna **2019** tietoturvaloukkaus ilmoituksia tehtiin **yhteensä 154** kertaa. Ilmoituksista tällöin noin 75 % oli sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalta.

Käsiteltävien henkilötietojen määrä on sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla muihin toimialoihin nähden suurin, kuten myös henkilötietoja käsittelevien työntekijöiden määrä. Potilastietojen ja sosiaalihuollon asiakastietojen käsittely on ollut lainsäädännössä jo pitkään tiukasti säänneltyä ja sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalle on kehittynyt vahva toimintakulttuuri tietosuojan osalta. Ilmoituskynnys voi vaihdella toimialoittain. **Ilmoitusten määrä ei suoraan kerro sitä, että tietoja olisi toimialalla käsitelty huolimattomasti. Ilmoituskynnys voi vaihdella toimialoittain.**

Tietoturvaloukkausten **pääasialliset syyt** olivat vuonna 2020 seuraavat:

- Myönnetty liian laajat käyttöoikeudet
- Järjestelmään tehty asiakkaille väärä kirjauksia
- Tietoja lähetty väärälle asiakkaalle
- Sähköpostia ei ole lähetetty piilokopiona
- Väärän asiakkaan tietoja kirjattu toiselle asiakkaalle
- Asiakastietoja näkyy yli rekisterirajojen ilman asiakkaan suostumusta

Tietoturvaloukkaus ilmoitusten pääasiallinen syy on ollut henkilötietojen käsittelijän tekemä virhe. **Henkilötietojen käsittelyssä tulee kiinnittää erityistä huomiota huolellisuuteen ja kaupungin ohjeiden mukaiseen käsittelyyn.** Tiivistelmät kaikista vuonna 2020 tapahtuneista tietoturvaloukkauksista on tietotilinpäätöksen liitteenä.

HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY VANTAALLA KORONAVIRUSEPIDEMIAN AIKANA

Koronavirusepidemia pakotti tarkastelemaan uudelleen myös henkilötietojen käsittelytapoja ja käytäntöjä. Kaupungilla siirryttiin laajamittaisesti etätyöhön ja asiakkaiden palveleminen sähköisesti lisääntyi. Tietosuojan huomioiminen muuttuneessa tilanteessa oli ensiarvoisen tärkeää, jotta henkilötietojen käsittely tapahtuisi edelleen lainmukaisesti ja

luottamuksellisesti. Vantaalla annettiin 30.3.2020 ohje henkilötietojen käsittelystä koronavirusepidemian aikana. Ohje julkaistiin intrassa.

Kaupungin ohjeistus salassa pidettävien henkilötietojen käsittelyyn koronavirusepidemian aikana

Ohjeistuksen mukaan salassa pidettävien henkilötietojen käsittelyssä tuli edelleen noudattaa kaupungissa voimassa olevia ohjeita ja määräyksiä eli **pääsääntöisesti koronavirusepidemia ei ole aiheuttanut muutoksia tietojen käsittelyyn**. Periaatteet tietojen käsittelylle ovat samat kuin ennen koronavirusepidemiaa eli salassa pidettäviä henkilötietoja tulee luovuttaa suojattujen yhteyksien kautta, oikeus tietojen saantiin tulee turvata ja asiakas tulee tunnistaa ennen kuin tietoja voi luovuttaa.

Poikkeuksia salassa pidettävien henkilötietojen käsittelyyn mahdollistettiin tietyissä tilanteissa. Tämä koski erityisesti riskiryhmään kuuluvia asiakkaita. Mikäli normaali suojattu yhteydenpito ei ole mahdollista, niin tällöin on poikkeuksellisesti ja yksittäistapauksittain harkiten mahdollisuus käyttää yhteyksiä, joiden tietoturvan/tietosuojan tasoa ei EU:n tietosuoja-asetuksen mukaisessa tietosuojan vaikutustenarvioinnissa ole selvitetty.

Perusteena tällaiselle poikkeukselliselle henkilötietojen käsittelylle tulee olla asiakkaan terveyden vaarantuminen, tai asia on niin kiireellinen, ettei asiointia voi asiakkaan kokonaistilanne huomioiden siirtää myöhemmäksi.

Toimialojen tulee tehdä aina arvio yksittäistapauksessa ja toimialojen tulee myös tarkemmin määritellä tilanteet, joissa esimerkiksi Skypeä voi käyttää. Yleisenä ohjeena on, että mikäli asiakkaan asiaa ei voida hoitaa salattua sähköpostia tai puhelua käyttäen, niin tällöin voidaan asia hoitaa esimerkiksi Skypen välityksellä. Asiakkaalta tulee tällöin saada suostumus Skypen käyttämiseen. Asiakkaan henkilöllisyys on myös tällöin tarkistettava ja mitään ylimääräisiä tietoja ei voi esimerkiksi luovuttaa Skype-yhteyden välityksellä.

Jos joudutaan käyttämään yhteyksiä, joiden tietoturvan/tietosuojan tasoa ei ole kaupungissa tietosuojan vaikutustenarvioinnin kautta selvitetty, niin tällöin tulee salassa pidettävien henkilötietojen käsittely minimoida ainoastaan välttämättömyyksiin.

Kaupungin sisäisistä Skype/Teams- kokouksista ja salassa pidettävien henkilötietojen käsittelystä on todettu, että Microsoftin O365-ympäristöstä ei ole kaupungissa tehty EU:n tietosuoja-asetuksen mukaista tietosuojan vaikutustenarviointia eikä sen tietoturvan/tietosuojan tasoa ole tietosuoja-asetuksen mukaisesti Vantaalla selvitetty. Tämän takia asiakasasioita tulisi käsitellä niin, että asiakasta ei voida tunnistaa ja salassa pidettäviä henkilötietoja tulisi Skype/Teams kokouksissa käsitellä vain poikkeuksellisesti ja ainoastaan silloin kun salassa pidettävien henkilötietojen käsittelyä ei voida hoitaa asiakastietojärjestelmissä, suojatulla sähköpostilla tai puhelimitse.

Jos kaupungin sisäisessä kokouksessa käsitellään asiakasasioita, tulee kiinnittää erityistä huomiota tietojen minimointiin. Varsinkin suorat tunnistelliset salassa pidettävät asiakasta koskevat henkilötiedot tulee vaihtaa osallistujien kesken muualla kuin Skype/Teams-kokouksessa eli esimerkiksi salatun sähköpostin välityksellä, jos ne ovat tarpeen asian käsittelyä varten.

Ohjeistus koronavirustartunnan salassapitoon ja tiedottamiseen

Kaupungissa ohjeistettiin myös, miten tulee toimia, kun käsitellään koronavirustartuntoja. Ohjeistuksen mukaan koronavirustartunnan käsittelyssä tulee toimia seuraavasti:

- Tietosuojalainsäädäntö ei estä kansanterveyteen liittyviä toimia ja tarttuvien tautien ehkäisemistä, mutta lainsäädäntö on huomioitava henkilötietojen käsittelyssä
- Kun työpaikalla käsitellään henkilötietoja koronavirukseen liittyen, työnantajan on otettava huomioon henkilötietojen käsittelyyn liittyvä lainsäädäntö
- Terveystiedot kuuluvat erityisiin henkilötietoryhmiin, jolloin tietoja on suojeltava erityisen tarkasti
- Tieto siitä, että työntekijä on saanut koronavirustartunnan, on terveystieto
- Tieto siitä, että työntekijä on karanteenissa (antamatta lisätietoja syystä), ei ole terveystieto
- Työntekijöiden henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ohella lakia yksityisyyden suojasta työelämässä (työelämän tietosuojalaki)
- Jos organisaation työntekijällä todetaan koronavirus, työnantaja ei saa lähtökohtaisesti nimetä kyseistä työntekijää
- Työnantaja voi informoida yleisesti muita työntekijöitä tartunnasta tai mahdollisesta tartunnasta ja ohjata heitä työskentelemään kotoa käsin
- Työnantaja on vaitiolovelvollinen työntekijän terveystiedoista
- Tarvittaessa työnantaja voi ilmaista yleisellä tasolla, organisaation käytänteiden mukaisesti, että työntekijä on estynyt hoitamasta työtehtäviään
- Jos organisaation työntekijällä todetaan koronavirus, tai työntekijä on asetettu karanteeniin, työnantaja ei saa lähtökohtaisesti nimetä kyseistä työntekijää
- Anonymisoituja tilastotason tietoja voi kertoa julkisuuteen
- Tunnistamisen on estyttävä peruuttamattomasti
- Tieto on edelleen tunnistettavaa, jos siitä esimerkiksi muihin tietoihin yhdistettynä voidaan päätellä, kenestä on kyse.
- Koronavirustaudin riskiryhmään kuulumisen on terveystieto, jos riskiryhmään kuulumista käsitellään terveydentilan arvioimiseksi (kuuluuko työntekijä riskiryhmään perussairauksien vuoksi)
- Riskiryhmään voi kuulua myös iän perusteella. Tieto työntekijän iästä ei ole terveydentilatieto.

Henkilötietojen käsittelyn haasteet korona-aikana

Laajamittainen etätyöhön siirtyminen nosti alkuun esiin paljon kysymyksiä koskien henkilötietojen käsittelyä. Miten ja millä välineillä voidaan järjestää keskustelut etänä tietosuoja ja -turva huomioiden.

Laajalla siirtymisellä etätöihin ei voida katsoa kaupungissa olleen suuria vaikutuksia henkilötietojen käsittelyyn, sillä jo aikaisemmin henkilötietojen käsittely etäyhteyksillä on ollut mahdollista, ja siitä on ollut monilla jo kokemusta.

Tekniikka ei ole aiheuttanut epidemia-aikana suuria ongelmia, vaan laitteet ovat suurimmaksi osaksi toimineet, ja niitä sekä ohjelmistoja on osattu käyttää oikein ja ohjeistuksen mukaisesti. Vantaan kaupungin tietotekniset järjestelyt tukivat laajamittaista etätyötä jo valmiiksi.

Henkilökunnalle on jaettu kuulokkeita videoneuvotteluiden sujuvoittamiseksi ja varmistukseen, etteivät sivulliset kuule videoneuvottelujen keskusteluja. Koronaepidemian aikana **käyttäjiltä ei tullut normaaliajoista poikkeavaa palautetta**.

Asiakkaita palveltiin enemmän puhelimitse ja puheluissa varmistettiin henkilöllisyys useilla kysymyksillä.

Koronaepidemian tuomat haasteet ovat erityisesti näkyneet koulujen ja päiväkotien arjessa. Esimerkiksi etäopetuksessa henkilöllisyyden varmistamiseen on tullut kiinnittää erityistä huomiota.

Samoin erilaisten tilaisuuksien järjestäminen on ollut haasteellista. Tilaisuuksissa on kerätty poikkeuksellisesti osallistujien nimi- ja yhteystietoja koronavirustartunnan jäljityksen helpottamiseksi. Aikaisemmin yleisötilaisuuksiin osallistujien yhteystietoja ei ole kerätty.

Fyysisiä asiakaskontakteja on ollut oletetusti aikaisempia vuosia vähemmän. Osa asiakastapaamisista on täytynyt siirtää verkkovälitteisiksi. Osalla asiakkaista on ollut haasteita asioida sähköisesti. Tämä on osaltaan vaikeuttanut asiakastyötä. **Henkilötietojen käsittelyn perusajatus ja -käytännöt eivät kuitenkaan ole muuttuneet**, ainoastaan toimintatyyli ja -välineet ovat osittain muuttuneet etäkohtaamisten vuoksi.

Pientä viivettä on voinut syntyä myös allekirjoitettujen asiakirjojen postituksessa, koska toimipaikoissa on voinut olla vain rajoitettu määrä työntekijöitä saman aikaisesti. Työvuoroja on jouduttu porrastamaan.

INFORMOINTIASIAKIRJAT

Mikä on informointiasiakirja

EU:n tietosuoja-asetuksen mukaan kaupungin on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet toimittamiseen asiakkaille/työntekijöille asetuksen edellyttämät tiedot henkilötietojen käsittelystä tiiviisti esitetyssä, läpinäkyvässä, helposti ymmärrettävässä ja saatavilla olevassa muodossa selkeällä ja yksinkertaisella kielellä. Tällä tiedotteella ei ole virallista valtakunnallista nimeä. Vantaalla tätä asiakirjaa kutsutaan informointiasiakirjaksi.

Mitä tietoja Informointiasiakirjasta tulee ilmetä

Informointiasiakirjasta tulee ilmetä seuraavat seikat:

- kuka tietoja kerää
- mihin tarkoitukseen tietoja kerätään
- mitä tietoja kerätään

- mistä tiedot saadaan
- luovutetaanko tietoja eteenpäin
- kuinka pitkään tietoja säilytetään
- kuka tietoja voi käsitellä (kaupungilla sekä kolmannet osapuolet esim. ostopalveluissa)
- millä tavoin tiedot on suojattu
- mitkä ovat toimintatavat, jos tiedot joutuvat sivulliselle
- miten asia voidaan saattaa valvontaviranomaisen käsiteltäväksi
- miten tarkistetaan omat tiedot
- miten voi vaatia omien tietojen oikaisua, poistamista tai tietojen käsittelyn rajoittamista
- toimialan/tulosalueen tietosuojasta vastaavan henkilön yhteystiedot ja kaupungin tietosuojavastaavan yhteystiedot.

Vantaan kaupungin informointiasiakirjat

Kaupungin informointiasiakirjat löytyvät kaupungin [Internet-sivuilla](#). Informointiasiakirjat on ryhmitelty toimialoittain. Toimialojen vastuulla on tehdä tarvittavat informoinnit ja pitää informoinnit ajan tasalla.

Sisäisen tarkastuksen raportti

Kaupungin sisäinen tarkastus teki kesä-elokuussa 2020 tarkastuksen, joka kohdistui kaupungin tietojärjestelmäselosteisiin ja henkilörekistereiden informointiasiakirjoihin. Tarkastusraportti on päivätty 18.9.2020 ja se on tietotilinpäätöksen liitteenä.

Tarkastuksen tavoitteena oli varmistaa, että kaikista kaupungin tietojärjestelmistä on laadittu lain mukainen tietojärjestelmäseloste. Lisäksi tavoitteena oli varmistaa, että kaikista kaupungin vastuulla olevista henkilörekistereistä on laadittu lain mukainen seloste käsittelytoimista eli ns. informointiasiakirja.

Olennaiset tarkastushavainnot ja toimenpide-ehdotukset

Kaupungilla on käytössä EU:n asetuksen mukaiset selosteet henkilörekisterin käsittelytoimista eli ns. informointiasiakirjat ja ne ovat julkisesti nähtävillä kaupungin Internet-sivuilla. Kaikista henkilörekistereistä ei kuitenkaan ole informointiasiakirjaa laadittu.

Kaupungin tietojärjestelmät on luetteloitu Thinking Portfolio -järjestelmässä ja niistä olevat tiedot täyttävät lain vaatimukset. Nämä tiedot eivät kuitenkaan ole lain edellyttämällä tavalla yleisön saatavilla. Tarkastuksessa annettiin 4 kpl toimenpidesuosituksia.

Tarkastushavaintojen perusteella voidaan todeta, että **tietojärjestelmäselosteiden ja henkilörekistereiden informointiasiakirjojen osalta hallinnon ja sisäisen valvonnan taso on tyydyttävä.**

Toimenpiteet sisäisen tarkastuksen raportin johdosta

Sisäisen tarkastuksen raportti käsiteltiin kaupungin tietosuojatyöryhmän kokouksessa 22.9.2020. Kokouksessa käytiin läpi sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan ja kasvatuksen ja opetuksen toimialan informointiasiakirjat mallina hyvin tehdyistä informoinneista. Käytiin läpi esimerkkejä myös huonoista käytänteistä. Koukossa esiteltiin mallipohja informoinnista ja päivitetty ohje informoinnista henkilötietojen käsittelyssä. Mallipohja ja ohje löytyvät tietosuoja- ja turva sivustolta.

Toimialojen ja palvelualueiden tehtäväksi tuli päivittää nykyiset informointiasiakirjat ohjeen ja mallin mukaisiksi. Samoin informointiasiakirjat tuli tehdä sellaisista toiminnoista, joista niitä ei ollut vielä tehty.

Toimialat ovat sisäisen tarkastuksen raportin jälkeen käyneet läpi toimialan informoinnit ja päivittäneet asiakirjat. Kaupunkiympäristön toimialalla prosessi on vielä kesken.

Informointiasiakirjojen laatu on parantunut ja yhtenäistynyt, mutta puutteita löytyy edelleen.

Toimialojen ja palvelualueiden **tulisi käydä kaikki informointiasiakirjat vuosittain läpi**, jotta ne pysyisivät ajan tasalla. Informoinnista huolehtiminen tulisi määritellä jonkun työntekijän tehtäväksi, jotta päivittäminen tulisi varmasti tehtyä. Kaikki informointiasiakirjat **tulisivat myös löytyä ruotsinkielisinä**.

TIETOSUOJATYÖRYHMÄT

Kaupungin tietoturva- ja tietosuojatyöryhmän tehtävänä on valmistella kaupunkia koskevia tietoturvaan ja tietosuojaan liittyviä ohjeita sekä antaa suosituksia ja kannanottoja edellä mainituista asioista. Kaupungin tietosuojavastaava toimii ryhmän puheenjohtajana ja kaupunginjohtaja nimeää työryhmän jäseniksi toimialojen edustajat.

Vuonna 2020 tietoturva- ja tietosuojatyöryhmä kokoontui 9 kertaa. Työryhmän muistiot ovat nähtävissä kaupungin sisäisillä sivuilla tietosuoja- ja tietoturvaosiossa. Kokouksissa **käsiteltyjä aiheita** olivat mm:

- Sosiaali- ja terveystietojen toissijainen käyttö (toisiolaki)
- Toimialojen ja palvelualueiden tietosuojavastuuhenkilöiden nimeäminen
- ASTA järjestelmän käyttöoikeudet
- Kirjeiden postituskäytännöt
- Tietoturvaloukkausohjeistuksen päivitys
- Kompassi-järjestelmän lokitusongelmat
- Tietotilinpäätöksen valmistelu ja läpikäynti
- Tietosuojan vaikutustenarviointiprosessin kehittäminen
- Henkilötietojen tallentaminen järjestelmiin/pilveen
- Henkilötietojen lähettäminen sähköpostissa
- Koronavirustartunta – salassapito ja tiedottaminen
- Julkishallinnon tietosuojakoulutuksen käyttöönotto
- Vaikutustenarvioinnit WhatsApp, Zoom ja Facebook
- Koronabotti vaikutustenarviointi
- Apotti vaikutustenarviointi GL 2.1
- Edistynyt analytiikka kuntaorganisaatiossa -hankkeen vaikutustenarviointi

- Henkilötunnuksen käyttö laskuissa
- Uusi vaikutustenarvioinnin riskien kartoitus- ja dokumentointilomake
- Sähköisen arkiston vaikutustenarviointi
- Informointiasiakirjat kaupungin sivuilla
- Delve-sovelluksen käyttö
- Schrems II tuomio ja tietojen siirto Yhdysvaltoihin
- Helsingin O365 vaikutustenarviointi
- Sähköposti ja salatut yhteydet
- Taisto 20 -harjoitus
- Vastaamon tietomurto
- Tietosuojaodokumenttien saavutettavuus

Tietosuojan jalkauttamisessa ja sisäänrakentamisessa **toimialojen ja palvelualueiden tietosuojavastuuhenkilöt ovat keskeisessä asemassa**. Heidän tehtävänä on jalkauttaa tietosuojaa koskeva ohjeistus ja tietosuojatyöryhmässä sovitut käytänteet oman toimialansa/palvelualueensa prosesseihin. Osalla tietosuojavastuuhenkilöitä tietosuoja on sisällytetty heidän työtehtäviinsä. **Tietosuoja tulisi sisällyttää kaikkien vastuuhenkilöiden työtehtäviin ja ennen kaikkea varata riittävästi aikaa tehtävän suorittamiseen. Vuoden 2020 aikana ei ole tapahtunut merkittävää resurssien lisäämistä tietosuojavastuuhenkilöiden tehtäviin.**

Pääkaupunkiseudun tietosuojatyöryhmään kuuluvat Vantaan, Helsingin, Espoon ja Kelan tietosuojavastaavat. Työryhmässä käsitellään kaupunkeja ja Kelaä koskevia tietosuoja-asioita. Asioiden yhdessä käsittelemisestä saadaan paljon hyötyä, koska kaikkia kaupunkeja koskevat samat säännöt ja velvollisuudet. Resursseja säästyy ja lainsäädännön tulkinnat ja linjaukset pystytään pitämään yhtenäisinä.

Vuonna 2020 työryhmä kokoontui 7 kertaa ja työryhmässä käsiteltiin mm seuraavia asioita:

- Asiakkaan antama lupa tietojen luovutukseen
- Eri käyttötarkoituksiin kerätyn henkilötietojen sisältävän datan yhdistäminen ja analysointi tunnistusteellisesti, jos analyysin lopputuotoksesta tunnistettavuus on poistettu
 - tieteellisen ja/tai tilastollisen tutkimuksen mahdollisuudet
 - sosiaali- ja terveystietoja sisältävä data
 - muita salassa pidettäviä henkilötietoja sisältävä data
- Profilointi
- Automatisoitu päätöksenteko
- Henkilötietojen anonymisointi palvelujen kehittämiseksi
- SoteDigin hallinnoima OmaOlo -palvelun käyttövaltuushallinnan ongelmat
- Henkilötietojen käsittely hankintaprosessissa
- Tietojen antaminen valtakirjalla
- Tutkimuslupaohjeistus
- Vaikutustenarvioinnin prosessit ja työkalut
- Office 365-ympäristön vaikutustenarviointi
- Whistleblowing-ilmoituskanava
- Privacy Shield -järjestelyn kaatumisen vaikutukset

- Vastaamo-tietomurto
- Tietosuoja ja evästeet

TIETOSUOJAKOULUTUKSET

Vuonna 2020 ei pidetty koko kaupungin henkilöstölle suunnattua tietosuojakoulutusta. Marraskuussa 2019 pidettiin koko kaupungin henkilöstölle suunnattu tietosuojakoulutus. Koulutus videoitiin ja materiaali on ollut katsottavissa kaupungin intranetissä, ja nauhoite on toiminut myös yleisenä vuoden 2020 tietosuojakoulutuksena koko kaupungin henkilöstölle. Koronaepidemiasta johtuen fyysisiä koulutustilaisuuksia ei ole voitu järjestää. Toimialoilla on järjestetty omia toimialan tarpeisiin kohdistuneita koulutuksia.

Vuonna 2020 on **suunniteltu ja valmisteltu uutta koko kaupungin henkilöstölle suunnattua tietosuojakoulutusta ja testiä**. Testi on tarkoitus saada **käyttöön vuonna 2021**.

Tulevassa koulutuksessa on kolme erillistä osiota

- Tietosuojakoulutus 1
 - Koulutuksessa opitaan mitä tietosuoja on, miksi se on tärkeää ja miten henkilötietoja käsitellään lainmukaisesti ja turvallisesti
 - Valtakunnallinen tietosuojan ABC julkishallinnon työntekijöille koulutus
 - Lopussa testi, josta tulee saada 10/12 oikein
 - Todistus suorittamisesta
 - Kesto 1h - 2h
- Tietosuojakoulutus 2
 - Tietosuojatestin tarkoituksena on käydä läpi Vantaan omia käytäntöjä tietosuoja-asioissa
 - Kysymysten avulla on tarkoitus oppia Vantaan omista käytännöistä kuten miten tulee toimia tietoturvaloukkauksen sattuessa ja kenelle asiasta tulee ilmoittaa
 - Testissä 12 kysymystä, joista tulee saada 10/12 oikein
 - Todistus suorittamisesta
 - Kesto 30 min – 1 h
- Tietoturvakoulutus
 - Johdantokoulutus digitaaliseen turvallisuuteen
 - Koulutus luo perustaa turvalliselle toimimiselle tietoteknisissä ympäristöissä
 - Lopussa testi, josta tulee saada 80 % oikein
 - Todistus suorittamisesta
 - Kesto 30 min – 1 h

LOPUKSI

Tietomurtojen ja henkilötietojen väärinkäytön määrä tulee todennäköisesti tulevina vuosina kasvamaan. Motiivit ja tarkoituksiperät voivat olla erilaisia. Taloudellisen hyödyn tavoittelua esim. kiristysohjelmien kautta. Identiteettivarkauksilla pyritään hankkimaan taloudellista hyötyä yksityiseltä henkilöltä tai vahingoittamaan henkilöä muulla tavalla. Pelkkä kiusantekokin voi olla motiivina. Palvelut voidaan saada estettyä, jonka johdosta ei pystytä tarjoamaan lakisääteisiä palveluja niihin oikeutetuille. Kaikesta tästä on vakavia ja

monesti pitkäaikaisia seurauksia yksityisille henkilöille sekä myös henkilötietojen käsittelijälle.

Psykoterapiakeskus Vastaamoon kohdistuneessa tietomurrossa toteutuivat kaikki nämä uhkakuvat. Tämänkaltaiset tietomurrot ovat usein estettävissä ja ne ovat myös mahdollista estää. **Keskeinen väline on tässä tietosuojan vaikutustenarvionti.** Vastaamonkin osalta keskiössä on se, minkälainen tietosuojan vaikutustenarvionti on tehty ja onko tehdyn tietosuojan vaikutustenarvioinnin jälkeen ryhdytty tarpeellisiin toimenpiteisiin riskien poistamiseksi tai pienentämiseksi. Pelkästä vaikutustenarvioinnin tekemisestä ei ole pelastajaksi, vaan havaittuihin riskeihin pitää myös reagoida. **Vastuu kaikesta tästä on rekisterinpitäjällä ja johdolla sen edustajana.**

Palveluiden ulkoistaminen ei ole tie vastuiden siirtoon palveluntuottajalle, vaan vastuu säilyy edelleen rekisterinpitäjällä. Tehtäviin sopimukseen tulee sisällyttää tarkat velvoitteet henkilötietojen käsittelystä. Hyvin tehdyt sopimuksetkaan eivät riitä, vaan rekisterinpitäjän on myös valvottava palveluntuottajaa sopimuksen teon jälkeen ja varmistettava säännöllisesti, että sopimuksessa sovitut asiat toteutuvat myös käytännössä.

Jotta Vantaalla pystyttäisiin estämään tietomurrot ja henkilötietojen käsittelyyn liittyvät laittomuudet, **tulee tietosuojan vaikutustenarviointeihin panostaa enemmän** kuin niihin tällä hetkellä panostetaan. Samoin palveluntuottajien tietojen käsittelyn säännöllistä valvontaa tulee huomattavasti tehostaa.

SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON TOIMIALA

Sosiaali- ja terveydenhuollon
toimialan tietosuojavastaa
tietosuojavastaava.soster@vantaa.fi

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialaa johtaa sosiaali- ja terveystalokunta, jonka alaisuudessa toimii yksilöasioita käsittelevä jaosto. Toimiala vastaa kuntalaisten terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisen ja ylläpitämisen edellytyksistä. Toimialaan kuuluvat talous- ja hallintopalveluiden, perhepalveluiden, terveystalveluiden ja vanhus- ja vammaistalveluiden palvelualueet sekä suun terveydenhuollon liikelaitos.

Toimialan tietoturva- ja tietosuojaavastuut määräytyvät Vantaan kaupungin hallintosäännön sekä kaupunginhallituksen hyväksymän tietoturva- ja tietosuojaolitiikan mukaisesti. Henkilöstöä koskee myös lakisääteinen salassapito- ja vaitiolovelvollisuus.

Toimialan tehtävistä johtuen suuri osa henkilöstöstä käsittelee asiakas- ja/tai potilastietoja sekä muita henkilötietoja työtehtäviensä edellyttämässä laajuudessa. Jokaisella on vastuu siitä, että tiedot on tallennettu lain edellyttämällä tavalla sellaisiin paikkoihin, jossa tietojen käyttöä pystytään valvomaan. Jokaisella on lisäksi velvollisuus ilmoittaa havaitsemistaan puutteista tai ongelmista tietosuoja-asioissa, jotta niihin pystytään puuttumaan.

Toimialalle on nimetty oma tietosuojaavastava, jonka tehtävänä on muun muassa ohjeistaa tietosuojaan liittyvissä asioissa.

HENKILÖTIEIOJEN KÄSITTELY KORONAEPIDEMIAN AIKANA

Vuonna 2020 on ollut keskiössä COVID-19 maailmanlaajuinen leviäminen. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan tietosuojan näkökulmasta keskeisiä ongelmakohtia ovat olleet erityisesti tautiin liittyvä tiedon dokumentointi, mm. mitä tietoja saa kirjata ja minne näitä tietoja saadaan tallentaa. Siirryttäessä etätyöskentelyyn niissä tehtävissä, joissa työtehtävät sen sallivat, nousi esiin paljon kysymyksiä koskien tietojen käsittelyä sekä tietosuoja- ja tietoturva-asioita etänä työskennellessä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla käsitellään runsaasti salassa pidettäviä tietoja, joiden käsittelyyn on tarkat säännökset lainsäädännössä. Vuoden 2020 uudenlainen tilanne nostikin monia tietosuojan kannalta keskeisiä kysymyksiä liittyen tietojen käsittelyyn tällaisessa erilaisessa tilanteessa. Erityisesti etätyöskentelyyn liittyen esille nousi muun muassa seuraavia kysymyksiä: missä järjestelmissä tietoja saa käsitellä ja mitä tietoja näissä järjestelmissä saa käsitellä. Yleisesti työntekijöitä ohjeistettiin vuoden 2020 aikana paljon etätyöhön liittyvissä tietosuoja-asioissa.

Myös vuosien 2019–2020 aikana käyttöön otettu uusi asiakas- ja potilastietojärjestelmä Apotti on edelleen työllistänyt vuonna 2020. Järjestelmään liittyviä prosesseja ja ohjeistuksia on edelleen työstetty ja päivitetty. Järjestelmään liittyen nousee myös esiin koko ajan paljon erilaisia kysymyksiä, joka osoittaaakin omalta osaltaan, että tietoisuus tietosuoja-asoiden huomioimisesta on kasvussa. Tämä edesauttaa kehittämään tietosuoja edelleen sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla.

INFORMOINTIASIAKIRJAT

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan selosteet ja informointiasiakirjat on päivitetty ja hyväksytty kesällä 2020. Uusissa asiakirjoissa on huomioitu tapahtuneet muutokset, eli

muun muassa uuteen asiakas- ja potilastietojärjestelmään siirtyminen, ja lisäksi painotettu asiakirjojen selkeyttä ja ymmärrettävyyttä. Lisäksi kokonaan uudet selosteet ja informointiasiakirjat tehtiin COVID-19-tartuntojen seurannan ja jäljityksen rekisteristä sekä COVID-19-tukipalveluista.

Informaatioasiakirjat ovat lähetetty käännettäväksi ruotsinkielisiksi. Niiden päivitetty versiot lisätään saataville, kunhan asiakirjat on saatu käännettyä.

Ohjeistukset

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan yhteiset tietosuojaan liittyvät ohjeistukset löytyvät sosiaali- ja terveydenhuollon tietosuojasivuilta. Sivustolle on koottu ohjeet, lomakkeet sekä muut tiedostot, kuten selosteet käsittelytoimista ja informointiasiakirjat.

Kun ohje on valmisteltu, viedään se sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan johtoryhmään käsiteltäväksi. Johtoryhmä voi esittää muutoksia ohjeeseen tai hyväksyä sen sellaisenaan. Johtoryhmän hyväksyttyä ohjeen viedään se tietosuojasivustolle, jossa se on kaikkien saatavilla. Ohjeistuksista pyritään myös tekemään uutinen intraan, jotta se huomattaisiin. Lisäksi ohjeistuksesta tiedotetaan koulutusten ja konsultaatioihin vastaamisten yhteydessä.

Ohjeistusta on päivitetty vuoden 2020 aikana sekä uusia ohjeistuksia on laadittu. Ohjeistusta tarvitaan myös lisää ja ne vaativat jatkuvaa päivittämistä. Vuoden 2020 aikana sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on laadittu seuraavat tietosuojaa koskevat uudet ohjeet:

- Potilastietojen käsittely ja luovuttaminen -yleisohje
- Ohje tietojen luovuttamisesta tartuntatautipauksessa
- Ohje videovastaanottojen käytöstä
- Toimintaohje Rekisterinpitäjän ohjeiden antamisesta henkilötietojen käsittelijöille
- Ohje tietojen luovuttamatta jättämisestä sosiaalihuollossa

Lisäksi toimialalla on laadittavana tai päivityksessä muun muassa seuraavat tietosuojaan liittyvät ohjeet: ohje tietojen käytön valvonnasta, ohje tietojen luovuttamisesta ja laatisesta poliisille sekä suostumuslomakeohje. Tietojen käytön valvonnan ohjeen päivittäminen jatkuu vuonna 2021.

Ohjeistusta, lomakkeita sekä internet-sivuja ja henkilökunnan intra-sivustoa päivitetään jatkuvasti tarpeen mukaan.

VAIKUTUSTENARVIOINNIT

Vaikutustenarviointien tekeminen on jatkunut vuoden 2020 aikana. Vuoden aikana on myös pyritty selkeyttämään vaikutustenarviointien ohjeistusta ja prosesseja, jotta vaikutustenarviointeja pystyttäisiin tekemään palvelualueilla mahdollisimman itsenäisesti. Vuoden alussa on pidetty koulutuksia vaikutustenarviointeihin liittyen, minkä lisäksi Sharepointin tietosuoja ja tietoturva -sivustolta löytyy kattava ohjeistus vaikutustenarviointien ja alkukartoitusten tekemiseen. Palvelualueet tarvitsevat kuitenkin edelleen niiden tekemiseen koulutusta ja tukea lakimieheltä.

Velvollisuus vaikutustenarvioinnin tekemiseen tulee EU:n yleisestä tietosuoja-asetuksesta ja se on pakollista, jos asetuksessa määritellyt edellytykset täyttyvät. Vantaalla onkin tehty kattavat ohjeistukset vaikutustenarvioinnin sekä sitä edeltävän alkukartoituksen tekemiseen, ja nämä ohjeet löytyvät tietosuoja ja tietoturva -sivuilta. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan tietosuojavastaava on vuonna 2020 tarvittaessa opastanut vaikutustenarviointien tekemiseen liittyen ja myös ollut aktiivisesti mukana vaikutustenarviointien tekemisessä.

Vuoden 2020 aikana on tehty lukuisia vaikutustenarviointeja. Lisäksi oman kategoriansa on muodostanut COVID 19 -pandemiaan liittyvät vaikutustenarvioinnit. Näitä on tehty muun muassa pandemian tukipalveluista (tilapäismajoitus ja ruoka-apu) sekä COVID 19-näytteenottobotista. Myös videovastaanottojen käytöstä on tehty vaikutustenarviointi. Nämä ovatkin vaatineet uudenlaisien näkökohtien huomioon ottamista vaikutustenarviointeja tehtäessä. Vuoden 2021 aikana on tavoitteena järjestää lisää koulutusta vaikutustenarviointiprosessista.

RESURSSOINTI TIETOSUOJA-ASIOIHIN

Vuonna 2020 sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on toiminut vuoden 2019 tapaan tietosuojatiimi, jonka kokoonpanoon on kuulunut toimialan tiedonhallinnan ja tietosuojan asiantuntijoita. Tietosuojatiimi on kokoontunut tarvittaessa. Tiimin asiantuntijat ovat laatineet ja päivittäneet tietosuojaan liittyviä dokumentteja kuten käsittelytoimiselosteita, tietotilinpäätöstä, toimialan ohjeistusta, tietosuojariskianalyysejä jne.

Tietosuojaan liittyvään ohjeistukseen ja neuvontaan menee 1,5 täysipäiväisen lakimiehen työpanos. Vuonna 2020 toimialalla oli yksi täysipäiväinen lakimies, jonka tehtäviin kuului pääsääntöisesti tietosuoja-asioiden hoitaminen. Toimialalla työskenteli myös osa-aikainen lakimiesharjoittelija, joka keskittyy tietosuoja-asioihin. Lisäksi toimialalla työskenteli vuoden 2020 aikana lakimies toisiolakiprojektissa.

Apotti-tietojärjestelmähankkeessa työskenteli oma lakimies, jonka työpanos hankkeeseen oli osa-aikainen.

Asiakirjojen järjestämisprojektissa työskenteli vuoden aikana 3,5 projektityöntekijää. Määrä laski vuoden 2019 5,5 projektityöntekijään verrattuna. Tämä arkistoprojekti koski sosiaalihuollon aineistojen järjestämistä, uuden arkiston hallintaa sekä terveydenhuollon potilasasiakirjaprojektin aloittamista.

TOIMIALAN/PALVELUALUEEN OMAT NOSTOT VUODEN 2020 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSSÄ

COVID-19 ja Apotin lisäksi esillä ovat olleet luonnollisesti muita tietosuojaan tavanomaisesti liittyviä asioita, kuten esimerkiksi tietojen luovutukset. Vuoden 2019 tavoitteisiin kuului muun muassa pyrkimys kehittää tietojen luovutuksen prosesseja ja ohjeistuksia, ja vuonna 2020 onkin pyritty saavuttamaan tämä tavoite. Vuoden aikana on esimerkiksi laadittu uusia ohjeistuksia asiaan liittyen, joissa on pyritty selvittämään ja selkeyttämään tietojen luovutukseen liittyviä prosesseja. Hankalimmissa tapauksissa henkilöstö on lisäksi saanut ohjausta toimialan tietosuojavastaavalta sekä muilta lakimiehiltä. Tietojen luovutukseen

liittyviä ohjeistuksia ja prosesseja tulee kuitenkin edelleen kehittää ja päivittää tarpeen mukaan.

Lisäksi päivittäin on esillä muita tavanomaisia asioita, kuten erilaisia konsultointeja, tietoturvaloukkauksia, vaikutustenarviointeja sekä muuta henkilökunnan ohjeistusta ja koulutusta.

Tietoturvaloukkauksia raportoitiin vuonna 2020 hieman enemmän verrattuna edeltävään vuoteen. Tapahtuneet tietoturvaloukkaukset käydään läpi henkilökunnan kanssa, ja ne on käsitelty johtoryhmissä ja viety tiedoksi eteenpäin. Tietoturvaloukkausten käsittelystä on lisäksi prosessiohje, joka on selkiyttänyt toimintaa. Esimiehillä on nyt aiempaa paremmin tietoa siitä, miten toimia, kun tietoturvaloukkaus tapahtuu.

Henkilökunnan koulutukseen, tiedotukseen ja ohjeistukseen tietosuoja-asioissa on vuoden 2020 aikana panostettu ja pyritty kiinnittämään huomiota edellisten vuosien tapaan. Toimialan tietosuojamateriaali on koottu yhteen paikkaan ja tietosuoja-asioista on myös uutisoitu henkilökunnan intranetissä. Tietosuojaan liittyvää materiaalia, eli ohjeistuksia ym. päivitetään jatkuvasti. Myös henkilöstön koulutuksiin on pyritty panostamaan, jotta tieto saataisiin mahdollisimman helposti henkilöstön saataville. Tiedonkulkua tietosuoja-asioissa tulisi kuitenkin edelleen kehittää ja lisätä.

Oman panoksensa vuonna 2020 on vaatinut toisilain mukanaan tuomat toimintamuutokset, joiden kanssa sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on vuoden ajan toiminut lakimies toisilakiprojektissa. Tähän liittyen on luotu ja päivitetty paljon ohjeistuksia ym. Tarkempaa tietoa tästä, ja muista yllä mainitusta aiheista löytyy seuraavista luvuista.

Uusi asiakas- ja potilastietojärjestelmä Apotti

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on vuosien 2019–2020 aikana siirrytty käyttämään uutta asiakas- ja potilastietojärjestelmä Apottia. Apotin käyttöönotto on edelleen nostanut esille monia tietosuojaan liittyviä kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla. Apotissa sosiaali- ja terveydenhuollon tiedot ovat ensimmäistä kertaa Suomessa samassa järjestelmässä, ja muun muassa tämä on nostanut esille monia tietosuojakysymyksiä ja -haasteita. Lisäksi uuden järjestelmän käyttöönotto on luonnollisesti edellyttänyt uudenlaisia työskentelytapoja.

Apottiin liittyviä tietosuoja-asioita käsitellään yhteistyössä järjestelmäntoimittajan ja muiden samaa järjestelmää käyttävien rekisterinpitäjien toiminnassa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan tietojärjestelmät:

Aapo	Apotti Oy:n AAPO-järjestelmä on Vantaalla käytössä Apotti-pääkäyttäjillä. Tiketointijärjestelmässä käsitellään häiriötikettejä ja palvelupyyntöjä.
------	--

Akseli	Asiakasvirran hallintajärjestelmä.
Alli	HUS-sairaanhoidopiirin alueellinen liittymäpalvelu. ALLI-palveluun kuuluvat tietoliikennepalvelu sekä sanomaliikennepalvelu osapuolten käyttämien palvelujen välillä.
Apotti	Asiakas- ja potilastietojärjestelmä, joka sisältää asiakas- ja potilastietoja.
Aromi diet	Järjestelmä ravintoterapeuttien ruokapäiväkirjojen analysointia varten.
CodeServer	Alueellinen koodistopalvelin, jolla ylläpidetään Vantaan sote-rekisterin toimipistetietoja ja kustannuspaikkaluetteloa.
Digisanelu ja puheentunnistus (Dragon Medical)	Sanelu- ja puheentunnistuspalvelu.
DigiSign	Digi- ja väestöviraston kortinlukijaohjelmisto, joka tarvitaan tietokoneelle, kun käyttäjä kirjautuu Sote-ammattikortilla tai henkilöstökortilla esim. Apottiin.
Digora	Suun terveydenhuollon röntgenkuvien katselu- ja arkistointiohjelma.
Effector	Uusi palvelusetelijärjestelmä.
Elto	Vanha elatustuki -järjestelmä.
Endoskopia	Gastroskopia tutkimukseen käytettävä Endo-base-järjestelmä.
EPSS Audit- verkkokoulutus	Audit-kyselyjen verkkopohjainen tuki- ja koulutussovellus, joka sisältää vastuuhenkilöiden ja ylläpitäjien nimi- ja yhteystiedot.
eResepti	Sähköisten reseptien ja palveluiden keskitetty ulkoinen tietovarasto.
Evondos lääkeannostelupalvelu	Etähoitojärjestelmä, joka sisältää Evondos asiakkaiden ja heidän yhteyshenkilöiden (omaisten) henkilötietoa: nimi, syntymäaika, henkilöturvatus sekä asiakkaan kieli, katuosoite,

	sähköpostiosoite, puhelinnumero sekä yhteishenkilön (esim. omainen) lisätietoineen.
Facad	Suun terveydenhuollon suunnitteluohjelmisto. Sisältää henkilötietoja.
FastROI Hilka: SOSTER	Kotihoidon mobiilisovellus, johon tallennetaan kuntalaisten, henkilöstön ja omaisten tietoja. Ei aktiivikäytössä enää vuonna 2020, kuitenkin olemassa.
Finstar	Kyselykäytössä olevan vanha potilastietojärjestelmä (vanhojen tietojen haku). Sisältää asiakas- ja potilastietoa. Vuonna 2020 alasajovaiheessa, käyttäjillä kuitenkin vielä lukuoikeus järjestelmään.
Forsante	Diabetes- ja Marevan-lääkkeiden annostusasiointipalvelu, joka sisältää asiakas- ja potilastietoja. Sisältää käyttäjien tiedot: (myös Vantaan henkilöstöä) etunimi, sukunimi, henkilötunnus, osoite, puhelinnumero, käyttäjän lähettämät ja hänelle lähetetyt viestit mahdollisine liitetietoineen.
Futudent	Videopohjainen dokumentaatio- ja kommunikatioväline päivittäiseen suun terveydenhuollon toimintaan.
Graafinen Finstar -tietojärjestelmä (GFS)	Potilastietojärjestelmä, joka sisältää asiakas- ja potilastietoja. Vuonna 2020 alasajovaiheessa, käyttäjillä kuitenkin vielä lukuoikeus järjestelmään.
HaiPro	Järjestelmä, jolla tehdään työturvallisuusilmoituksia ja työturvallisuushavaintoja. Sisältää esimiesten nimi- ja yhteystiedot.
Jatkuvuustyöasema	Apotti-jatkuvuustyöasemalle tallentuu asiakas- ja potilastietoja ajastetusti.
Kanta-palvelut	Kansallisen terveysarkiston (Kanta) tarjoamia suomalaisia, julkisia palveluita kansalaisten, terveydenhuollon ja apteekkien käyttöön. Kela vastaa henkilötiedoista.

Kelmu	Etuustietopalvelu. Tarkoitettu niille viranomaisille ja Kelan yhteistyökumppaneille, joilla on lain mukaan oikeus saada Kelan etuustietoja teknisen käyttöyhteyden välityksellä.
Klinik Pro	Hoidontarpeen itsearviointiin henkilöasiakkaiden käyttämä järjestelmä. Sisältää myös henkilöstön perustiedot ja yhteystiedot.
Glukoosidatan seurantasovellukset	Asiakkaiden glukoosidatan seurantasovellus, joka sisältää mm. asiakkaan perustiedot ja tutkimustulostiedot. Esim. LibreView.
Likuma	Kuljetuspalvelu- ja kuljetusten laskentasovellus, joka sisältää kuljetuspalveluiden asiakastiedot.
Lääkintälaiterekisteri	HUS-lääkintätekniikan yhteinen lääkintärekisteri, johon on syötetty toimialan laitteet.
Maisa	Maisa on Apotti-asiakas- ja potilastietojärjestelmää käyttävien kuntien ja HUS:n suojattu digitaalinen kanava ammattilaisen ja kansalaisen välillä
Medic	Terveystietokanta.
Mysli	Ateriantilausohjelma.
Navitas	Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin käyttämä aluetietojärjestelmä (ATJ), joka sisältää potilastietoja.
Pediatric	Lasten kasvuseulaohjelma, joka sisältää asiakas- ja potilastietoja. Ei aktiivikäytössä enää vuonna 2020, kuitenkin olemassa.
Pharmguard	Ohjelmisto Cadd Solis VIP infuusiopumppujen ohjelmointiin.
PhysioTools	Sovellus kuvallisen kuntoutussuunnitelman tekemiseen, johon tallennetaan asiakkaan nimi- ja yhteystiedot sekä asiakkaan kuntoutussuunnitelman tiedot.

Pieni Piiri	Mahdollistaa erilaisten digitaalisten ja videovälitteisten palvelujen (kuvapuhelujen, viestien ja valokuvien lähettämisen ja vastaanoton, muistutusten vastaanoton ja kuittauksen, sovelluksien käytön) asiakkaille. Sisältää henkilötietoja.
PompiDou	Päihdepalvelujen asiakastieto- ja tiedonkeruujärjestelmä, joka sisältää asiakas- ja potilastietoja.
ProConsona	Lastenvalvojien asiakastietojärjestelmä. Sisältää asiakastietoja sekä huolto- ja elatussopimukset.
PSOP Palveluseteli	Verkkopalveluna toiminut järjestelmä kuntalaisille, palveluiden tuottajille ja palvelunjärjestäjille (esim. kunta). Sisälsi tiedot hyväksytyistä palveluntuottajista, palveluntuottajien hinnasto palvelusetelipalvelulle, tiedot myönnettyistä palvelusesteleistä, palvelusetelien asiakastiedot sekä palvelusetelien laskutustiedot. Poistui käytöstä keväällä 2020, ja tilalle Effector -palvelusetelijärjestelmä.
Puheterapiaohjelmistot	Vantaalla on käytössä seuraavat puheterapiaohjelmistot: Boardmaker, Lexia ja Provia.
Raisoft	Palvelutarpeen arviointiin käytettävä ohjelmisto, joka koostuu RAI HC, RAI LTC ja RAI SCREENER palvelukokonaisuuksista.
RAI	Vanhusien mielenterveyskuntoutujien palveluiden kotihoidon, laitoshoidon ja akuutin hoidon järjestelmä, joka sisältää asiakas- ja potilastietoja.
Romexis	Suun terveydenhuollon järjestelmä, joka sisältää potilastietoja.
Soredex Digora	Suun terveydenhuollon järjestelmä, joka sisältää potilastietoja.
SPSS	Tiedon analysointijärjestelmä.

SPro	Järjestelmä, jolla ilmoitetaan sosiaalihuollon toteuttamista koskevista epäkohdista. Rekisteri sisältää ilmoituksen tehneen henkilön ja ilmoituksen kohteena olevien henkilöiden yksilöintitietoja, kuten henkilö- ja yhteystietoja sekä muita henkilöä koskevia tietoja, jota ilmoitukset sisältävät.
Sähköinen terveystarkastus	Terveysseurantatietorekisteri. Sisältää rekisteröityneiden kuntalaisten ja henkilöstön terveystietoja.
Sävelsirkku	Palvelu tarjoaa yhdeltä alustalta toimintamallit sekä erilaiset ohjelmat kuntouttavaan työhön.
Telelab	Etätäustauspalvelu kotinäytteenoton hallintaan. Sisältää henkilön yhteystiedot, tutkittavien henkilöiden tutkimuspyynnöt ja tutkimusvastaukset sekä asiakkaalta pyydytetyt lisätiedot.
Terveysportti	Terveystietokanta.
Titania SA	Hoitohenkilökunnan työajan suunnittelu- ja seurantajärjestelmä.
Tulorekisteri	Kansallinen sähköinen tietokanta, joka sisältää kattavat palkka-, eläke- ja etuustiedot yksilötasolla.
Tuoteluettelo	Apotissa käytettävä tuoteluettelo on ensisijaisesti sosiaalihuollon asiakaslaskutuksen tietopankki, josta haetaan tuotteen hinta ja SAPin vaadittavat tiedot.
UMA	Maahanmuuttoviraston sähköinen asiankäsittelyjärjestelmä, jossa hallitaan esim. oleskelulupia ja passien tietoja.
VATJ asiakastietojärjestelmä	Sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmä, joka sisältää asiakastietoja. Vuonna 2020 alasajovaiheessa, käyttäjillä kuitenkin vielä luku-oikeus järjestelmään.
Vatjnet	Entinen toimeentulotukiohjelma. Ajetaan alas vuoden 2021 aikana.

Videovastaanotto	Videovastaanotto on asiakkaan ja ammattilaisen välinen vastaanottokäynti, joka korvaa perinteisen vastaanoton tai tapaamisen.
Vivago	Hoitajakutsujärjestelmä.
WAIKA	Hammaslääkäreiden työajan suunnittelu- ja seurantajärjestelmä.
WebLab Clinical	Selainkäyttöliittymä hoitoyksiköiden Multilab-laboratoriojärjestelmän toimintoihin.
WinHit	Suun terveydenhuollon poistuva asiakastietojärjestelmä. Käytössä enää katselumahdollisuus.
XDS-arkisto	Sähköinen asiakas- ja potilastiedon arkisto, johon tallennetaan ensivaiheessa asiakas- ja potilastyössä syntyviä paperidokumentteja.

Tietoturvaloukkaukset

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla raportoitiin vuoden 2020 aikana 151 tietoturvaloukkausta. Loukkauksia raportoitiin jonkin verran enemmän verrattuna vuoteen 2019, jolloin tietoturvaloukkauksia raportoitiin 115. Samoin kuin edeltävänä vuonna, merkittävä osa tietoturvaloukkauksista liittyy edelleen uuteen asiakas- ja potilastietojärjestelmään, tosin näiden loukkausten määrä on hieman laskussa edelliseen vuoteen verrattuna.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on laadittu prosessiohje tietoturvaloukkauksista ilmoittamiseen, joka on selkiyttänyt tietoturvaloukkauksista ilmoittamista toimialalla. Ohje on nähtävillä sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan intran tietosuojasivustolla. Lisäksi Vantaan kaupungin intran tietosuojasivustolla on lisäohjeita tietoturvaloukkauksista. Tietoturvaloukkausten prosessiohjetta on käyty läpi henkilöstön kanssa, ja myös esimiehet ovat saaneet ohjeistusta siitä, miten tulee toimia, kun tietoturvaloukkaus tapahtuu. Prosessiohjetta myös päivitetään tarpeen mukaan.

Tietoturvaloukkausten ilmoittamiseen on olemassa oma lomakepohja, joka tulee täyttää, jotta kaikki tarvittavat tiedot ilmoitetaan. Lomake lähetetään sähköpostilla sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan tietosuojavastaavalle, koko Vantaan kaupungin tietosuojavastaavalle, sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan apulaiskaupunginjohtajalle sekä palvelualuejohtajille. Tietoturvaloukkausilmoitus kirjataan lisäksi Asta-asianhallintajärjestelmään.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan tietosuojavastaava käy myös läpi tietoturvaloukkauksia sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan johtoryhmässä säännöllisin

väliajoin. Tavoitteena on ollut raportoida tietoturvaloukkaukset puolivuositain. Viimeisen kerran tietoturvaloukkauksista on raportoitu vuoden 2020 marraskuussa, mutta edeltävä kerta jäi COVID-19 syystä keväällä välistä. Lisäksi tietoturvaloukkauksia käsitellään myös yksiköiden kokouksissa ja johtoryhmissä.

Vuoden 2020 aikana on myös valmisteltu mallipohja tietoturvaloukkauksista ilmoittamiseen rekisteröidyille. Mallipohjan tavoitteena on selkeyttää ja yhdenmukaistaa rekisteröidyille lähetettäviä ilmoituksia niin, että lähetettävät ilmoitukset sisältäisivät kaikki vaadittavat tiedot ja olisivat muutoinkin kokonaisuudessa asianmukaisia. Mallipohja odottaa hyväksyntää, ja se on tarkoituksena lisätä sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan ohjepankkiin hyväksynnän jälkeen.

Koulutukset

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla pidettiin myös vuonna 2020 useita tietosuojakoulutuksia. Tosin COVID-19 vaikuttaessa vahvasti tällä toimialalla, ovat koulutukset varmasti jääneet vähemmälle etenkin pandemian alkuvaiheessa. Keväällä toimialalla pidettiin seuraavat koulutukset:

- Suunterveydenhuollon puolesta-asiointikoulutus
- Maahanmuuttopalvelujen tietosuojakoulutus
- Vaikutustenarviointikoulutuksia
- Kirjaamiskoulutuksia
- Suostumuskoulutus

Syksyllä jatkettiin koulutusten pitämistä kesän tauon jälkeen seuraavilla koulutuksilla:

- Tietosuojakoulutus terveydenhuollon toimistosihteereille
- Tietosuojakoulutus erityisasumisen esimiehille
- Tietosuojakoulutus kouluterveydenhuollolle
- Suostumuskoulutus (sama kuin keväällä)

Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on kuvattu koulutusvideoita. Videot ovat 5–15 minuutin pituisia, ja kussakin videossa käsitellään erilaisia tietosuoja-asioita. Videoiden aiheet ovat seuraavat:

- Tietosuoja -perusasiat
- Tietoturva
- Tietojen luovutus sosiaali- ja terveystoimessa
- Puolesta-asiointi

Videot ovat kuvattuina ja editointia vaille valmiita. Videot tullaan julkaisemaan, kunhan materiaali on saatu valmiiksi.

Tutkimustoiminta

Vuonna 2020 on tullut voimaan laki sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä ”Toisiolaki”. Tällä lailla on ollut vaikutuksia Vantaan kaupungin toimintaan ja sosiaali- ja

terveydenhuollon toimialalla on toimintaa muutettu vastaamaan uuden lain asettamia vaatimuksia. Lain implementoinnista on vastannut tähän keskittynyt lakimies. Toimintamuutokset ovat koskeneet erityisesti toisiolain 10 §:n mukaisia palveluvaatimuksia ja niiden toteuttamista rekisterinpitäjän toiminnassa. On huomioitavaa, että osa palveluvelvoitteista tulee voimaan myöhemmin kuin nyt tarkasteltavana ajanjaksona (2020).

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla toimii tutkimuksen koordinaatioryhmä, jossa käsitellään tutkimuslupahakemuksiin liittyviä kysymyksiä. Ryhmän toimintaan on osallistunut lakimies koko vuoden 2020 ajan. Koordinaatioryhmä on kokoontunut vuoden aikana 11 kertaa, eli noin kerran kuussa. Koordinaatioryhmässä käydään läpi ja tarkastellaan Vantaan kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon toimialueelle saapuneita tutkimushakemuksia. Koordinaatioryhmässä on myös tuotu esiteltäviä uusia tutkimustoiminnan prosesseihin liittyviä muutosehdotuksia. Tutkimustoiminnan sisäisiä prosesseja on muutettu tutkimus- ja tietoluvan hakijan kannalta tehokkaammiksi. Uuden lainsäädännön vaatimuksista on myös pidetty koordinaatioryhmän sisällä koulutuksia sekä tutkimustoiminnan sisäinen ohje on päivitetty vastaamaan uuden lain vaatimuksia.

Vantaan kaupunki on aktiivisesti ollut mukana Findatan ja THL:n tiedotus- ja kehitysyhteistyössä, sekä antanut kehitys- ja toimenpidealoitteita toiminnan kehittämiseksi.

Neuvontapalvelu

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala on uudistanut tutkimuslupien hakemiseen ja myöntämiseen liittyvää ohjeistustaan, joka on julkaistu Vantaan kaupungin nettisivuilla (julkaistu huhtikuussa 2020). Uutena hakumenettelynä on otettu käyttöön toisiolain vaatima tietolupahakemusmenettely. Lain vaatima neuvontapalvelu on toteutettu uudistamalla tutkimustoiminnan internetsivuja siten että vaadittavat tiedot ovat sieltä tutkijan helposti saavutettavissa.

Tietoaaineistojen kuvaukset

Toisiolain 12 §:n velvoittaa rekisterinpitäjiä luomaan aineistokuvauksen hallinnoimistaan sosiaali- ja terveystietotietoaaineistoistaan. Findatan aineistokuvausohje on tullut voimaan 01.02.2021 ja aineistokuvaukset tulee olla valmiina 01.09.2021. Vantaan kaupunki on luonut sisäisen toimintaohjeen aineistokuvausten luomisesta ja aineistokuvaukset tullaan luomaan vuoden 2021 aikana.

Lokitiedot

Toisiolain 19 §:n mukainen erillinen lokivelvoite astuu voimaan 01.05.2021. Vantaan kaupunki on luonut toimintaohjeen tämän mukaisten lokien perustamisesta, ja ne tulevat käyttöön ennen laissa asetettua voimaansaattamispäivää. Vuoden 2020 aikana on tietolupahakemuksista ja -luvista kirjattu lokikirjaukset kaupungin aiempien lokiohjeiden mukaisesti. Vuonna 2020 tutkimus- ja tietoluvista on pidetty lokikirjanpitoa, joka on tallennettu kaupungin aineistohallintaan (Sharepoint).

Vuoden 2020 tietolupamenettelyt

Vuoden 2020 aikana Vantaan kaupungin sosiaali- ja terveystalvet on myöntänyt 81 tutkimus- tai tietolupaa hakemuksiin, joissa Vantaan kaupunki on ollut ainoa rekisterinpitäjä. Edellä mainittujen lisäksi kaupunki on saanut kolme aineistotoimituspyyntöä Findatalta.

Tietojen luovutukset

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla luovutetaan henkilötietoja rekisteröidylle itselleen EU:n tietosuoja-asetukseen perustuvan tarkastusoikeuden perusteella. Lisäksi julkisuuslain perusteella rekisteröidyllä on oikeus saada tieto itseään koskevista asiakirjoista ja oikeus saada tietoa asianosaisaseman perusteella erityisesti lastensuojeluasioissa.

Tietoja voidaan luovuttaa sivullisille vain siihen oikeuttavan lainsäädännön perusteella tai rekisteröidyn suostumuksella. Asiakas- ja potilastietojen luovuttamisesta sivullisille säädetään mm. laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista sekä laissa potilaan asemasta ja oikeuksista.

Tietoja pyydetään pääsääntöisesti kirjallisesti. Tietojen pyytäjän tulee perustella tietopyyntö ja tietopyyntö tule toimittaa Vantaan kaupungin kirjaamoon, Vantaa-infoon tai sosiaali- ja terveydenhuollon toimipisteeseen.

Viime kädessä päätöksen tietojen luovuttamisesta tekee Vantaan kaupungin hallintosäännön mukaan palvelualuejohtaja tai hänen määräämänsä. Päätöksenteko-oikeus on voitu delegoida esimerkiksi palvelupäälliköille. Kun tietoja on pyydetty EU:n tietosuoja-asetuksen tarkastusoikeuden perusteella ja pyynnöstä kieltäydytään, annetaan asiakkaalle todistus tarkastusoikeudesta kieltäytymisestä. Asiakkaalla on oikeus valittaa kieltäytymisestä tietosuojavaltuutetulle. Kun tietoja pyydetään julkisuuslain perusteella ja tietojen antamisesta kieltäydytään, tulee asiakkaalle antaa viranhaltijapäätös tietojen luovuttamatta jättämisestä. Asiakkaalla on oikeus valittaa asiasta hallinto-oikeuteen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on laadittu erilaisia ohjeita tietojen luovutusta koskien. Vuoden 2020 aikana on sekä päivitetty aikaisempia ohjeita, että myös laadittu kokonaan uusia ohjeita tietojen luovutukseen liittyen. Tällä hetkellä ohjepankista löytyy seuraavat ohjeet: yleinen ohje tietojen luovuttamisesta sosiaali- ja terveystoimessa sekä tarkemmat ohjeet tietojen luovuttamisesta lastensuojelussa, tietojen luovuttamisesta tartuntatautitapauksissa, sekä ohje tietojen luovuttamatta jättämisestä sosiaalihuollossa. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan tietojen luovuttamisen prosesseja kehitetään jatkuvasti.

Samoin kuin vuonna 2019, myös vuonna 2020 tietojen luovuttamiseen on edelleen vaikuttanut sekä kysymyksiä herättänyt uuden asiakas- ja potilastietojärjestelmän käyttöönotto. Lisäksi erityisesti tietojen luovutukseen liittyviä kysymyksiä on noussut esiin lastensuojeluasioissa sekä tartuntatautitapauksiin liittyen.

KASVATUKSEN JA OPPIMISEN TOIMIALA

Lisätietoja: hallintopäällikkö Pirkko Nurmi
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY KORONAEPIDEMIAN AIKANA

Vuonna 2020 toimialan tietosuojatyössä painottuivat koronan tuomat haasteet sekä sen myötä uusien opetusmenetelmien käyttöönotto. Paljon kysymyksiä herätti muun muassa kameran käyttö opetuksen ja varhaiskasvatuksen ollessa etänä. Haasteelliseksi on koettu myös tietosuojalainsäädännön ja julkisuuslain suhde. Toimialalla on jatkettu edelleen henkilötietojen käsittelyyn liittyvien lomakkeiden ja ohjeiden uudistamista ja päivittämistä.

Koronaepidemian tuomat haasteet ovat näkyneet eniten nimenomaan koulujen ja päiväkotien arjessa. Etäopetus on vaatinut uusien opetusmenetelmien nopeaa omaksumista, eikä aina ole ollut esimerkiksi selvää, miten tietosuojalainsäädännön kannalta voidaan toimia lainmukaisesti tilanteissa, joissa opettajan on täytynyt varmistaa opiskelijan henkilöllisyys esimerkiksi koetilanteessa. On ollut myös tarpeen pohtia entistä tarkemmin, ovatko opetuksessa käytössä olevat laitteet ja sovellukset tietoturvallisia. Esimerkiksi oppilas- ja opiskeluhuollon palveluiden järjestäminen etänä aiheutti paljon keskustelua kevään pahimpaan pandemia-aikaan. Tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijoiden ja opiskeluhuollon päällikön sekä psykologien kanssa pohdittiin, miten ja millä välineillä he voivat järjestää arkaluontoisen keskustelut etänä tietosuoja ja -turva huomioiden. Keskustelujen pohjalta heille valittiin yhteistyössä tietosuojan kannalta toimivat palvelut etä vastaanottoja varten. Tekniikka ei sinänsä ole aiheuttanut epidemia-aikana suuria ongelmia, vaan laitteet ovat suurimmaksi osaksi toimineet, ja niitä sekä ohjelmistoja on osattu käyttää oikein ja ohjeistuksen mukaisesti.

Vuonna 2019 perustettu toimialan oma tietosuojatyöryhmä jatkoi toimintaansa ja on osaltaan jatkanut kasvatuksessa ja opetuksessa käytössä olevien sovellusten tietosuoja vaatimusten täyttymisen tarkistusta. Uusien sovellusten käyttöönotolle haasteita on tuonut se, ettei oppilaiden laitteille ole saatu asennettua Play-kauppaa Googlen käyttäjäehtojen hyväksymiseen liittyvien tietosuojariskien vuoksi eikä näin ollen myöskään ole saatu kaikkia opetuskäyttöön hyväksytyjä sovelluksia käyttöön toivotulla aikataululla. Ongelmaan on kuitenkin loppuvuodesta löytynyt ratkaisu ja tilanne helpottanee, kun Play-kauppa saadaan laitteille asennettua.

Hallinnollisessa työssä koronaepidemia ei tietosuojan kannalta ole luonut merkittäviä haasteita. Käytössä olevat ohjelmistot ja laitteet ovat tietoturvallisia ja mahdollistaneet etätyöskentelyn laajamittaisesti. Tietosuojan näkökulmasta ohjeistukseen etätyöskentelyä koskien on kiinnitetty erityistä huomiota, sillä laitteet ovat luonnollisesti kulkeneet työntekijöiden mukana ja niiden käsittely työpaikan ulkopuolella vaatii erityistä huolellisuutta.

INFORMOINTIASIAKIRJAT

Sisäisen tarkastuksen ja siinä ilmenneiden puutteiden vuoksi informointiasiakirjoihin on pyritty kiinnittämään aiempaa enemmän huomiota.

Kasvatuksen ja opetuksen toimialalla informointiasiakirjat on käyty läpi syksyn 2020 aikana lakimiehen ja muiden asiantuntijoiden toimesta. Tuolloin mahdolliset puutteet niissä on

korjattu. Jo olemassa olevien ohjeiden kohdalla tarkastettiin muun muassa lakiviittaukset ja niiden yhdenmukaisuus suhteessa tietosuoja-asetukseen ja tietosuojalakiin.

Vuonna 2020 tarkastettu on seuraavat informointiasiakirjat:

- Henkilötietojen käsittely ammatillisessa koulutuksessa
- Henkilötietojen käsittely lukiokoulutuksessa
- Henkilötietojen käsittely perusopetuksessa
- Henkilötietojen käsittely varhaiskasvatuksessa
- Henkilötietojen käsittely esiopetuksessa
- Henkilötietojen käsittely oppilas- ja opiskeluhuollon kuraattorien yksityiskohtaisessa työssä
- Henkilötietojen käsittely varhaiskasvatuksen psykologien ja kuraattorien työssä
- Henkilötietojen käsittely opiskeluhuollossa
- Henkilötietojen käsittely oppilas- ja opiskelijahuollon psykologien yksilökohtaisessa työssä
- Henkilötietojen käsittely, SPro

Vastuu informointiasiakirjojen ajantasaisuudesta ja sisällöstä on palvelualueilla, tarkemmin palvelualuejohtajalla, joka hallintosäännön mukaan vastaa palvelualueensa tietosuojan ja tietoturvan järjestämisestä.

VAIKUTUSTENARVIOINNIT

Vuonna 2020 vaikutustenarviointeja tehtiin lähinnä kevennetysti eli vaikutustenarviointien kohteena olivat lähinnä ilmaiset opetuksessa ja varhaiskasvatuksessa käytettävät sovellukset, joiden osalta laajaa vaikutustenarviointia ei ole tarpeen tehdä.

Vaikutustenarvioinnin läpäisseitä ja käytössä olevia uusia sovelluksia tarkastettiin noin 130 kappaletta. Kaikkia tarkastukseen otettuja sovelluksia ei hyväksytty vapaaseen käyttöön eikä vaikutustenarviointia suoritettu loppuun, jos sitä tehdessä huomattiin, ettei se vastaa tietosuoja-asetuksen vaatimuksia. Yleisiä syitä sovellusten hyväksymättä jättämiseen olivat muun muassa sovelluksen ulkopuolinen mainonta sekä henkilötietojen kerääminen alaikäisistä käyttäjistä. Kaiken kaikkiaan tarkastukseen tuli suuri määrä sovelluksia.

[Tietosuojatyöryhmän tarkastamat sovellukset excel-muodossa](#)

[Vuonna 2020 tarkastukseen tulleet sovellukset listattuna excel-muotoisesti](#)

Vuonna 2020 vaikutustenarvioinnit tehtiin kasvatuksen ja opetuksen toimialan oman tietosuojatyöryhmän toimesta, jota ei vielä vuonna 2019 ollut. Muutos on lisännyt merkittävästi työn laatua ja tarkastettujen sovellusten määrä. Vaikutustenarviointi on järeä prosessi, joka vaatii aikaa ja tarkkuutta. Vaikutustenarviointi ei prosessina ole toimialalla, erityisesti kentällä (opettajat ja varhaiskasvattajat), vielä niin tuttu, että sen vaatimukset ja siihen kuluva aika ymmärrettäisiin vielä täysin. Opettajat ja varhaiskasvattajat pyrkivät aktiivisesti ottamaan käyttöön uusia pedagogisesti laadukkaita ja opetuksessa hyödyllisiä sovelluksia. Opettajille ja varhaiskasvattajille voikin tulla yllätyksenä prosessin hidas

eteneminen, kun he ehdottavat uutta sovellusta käyttöönotettavaksi. Jatkossa onkin tarkoituksena selventää vaikutustenarviointia ja tietosuojaa sovellusta käyttäville tahoille opetuksessa ja varhaiskasvatuksessa, jotta väärinkäytöksiltä välttyttäisiin ja jotta ymmärrys ja tieto tietosuojasta sekä tietoturvasta lisääntyisivät

RESURSSOINTI TIETOSUOJA-ASIOIHIN

Merkittävin resurssi toimialalla on oma tietosuojatyöryhmä, johon kuuluu vaihtelevasti noin 15 jäsentä. Jäsenet hoitavat tietosuojaan liittyviä asioita osana muita työtehtäviään. Jäsenissä on edustajia niin varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta kuin tietohallinnostakin. Työryhmän keskeisimpiin tehtäviin kuuluu vaikutustenarviointien teko uusia sovelluksia käyttöönotettaessa, tietosuojaan liittyvien ohjeistusten laatiminen sekä tietosuojakäytänteiden jalkauttaminen osaksi toimialan jokapäiväistä toimintaa.

Tietosuoja koetaan edelleen toimialalla jossain määrin haasteelliseksi ja tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista, että toimialan tietosuojatyöryhmässä kokoonnutaan kerran kuussa käymään läpi tietosuojaan ja tietoturvaan liittyviä asioita. Työryhmässä on myös helppo matalalla kynnyksellä tuoda esiin kentältä nousseita tietosuojakysymyksiä ja yhdessä isomman asiantuntijajoukon kesken pohtia vastauksia. Työryhmän toimintatavat ja käytänteet ovat pikkuhiljaa vakiintuneet vuoden 2020 aikana. Toisaalta tarkastettavaksi tulee useita, jopa satoja, sovelluksia vuositasolla, mikä yhdessä työhön liittyvän tarkkuusvaatimuksen kanssa aiheuttaa välillä pitkiäkin viiveitä varsinaisen vaikutustenarvioinnin teon ja tarkastukseen tulon välille.

Toimialan budjetissa on jonkin verran rahallisia resursseja varattu koulutukseen. Näitä resursseja on mahdollista käyttää myös tietosuojaan ja tietoturvaan liittyvään koulutukseen henkilökunnalle.

TOIMIALAN/PALVELUALUEEN OMAT NOSTOT VUODEN 2020 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSSÄ

Toimialan oma tietosuojakulttuuri on kehittynyt vuonna 2020 tietosuojatyöryhmän perustamisen ansiosta sekä uusien ja päivitettyjen ohjeistusten myötä.

Toimialalla on kiinnitetty huomiota informointiasiakirjojen ajantasaisuuteen sekä luotu toimialaa ja palvelualoja hyödyntäviä ohjeita kuten ohje sosiaalisen median käytöstä. Uutena ohjeena on vuonna 2020 tehty ohje asiakirjapyyntöistä sekä ohje henkilötietojen tarkastuspyyntöön vastaamisesta. Myös prosessikaaviot on tehty ja asiaan liittyvien lomakkeiden sisältö tarkistettu.

Henkilötietojen käsittely vaatii aina tarkkuutta ja huolellisuutta sekä perustasoista tietosuojaosaamista. Jatkossa olisi tärkeää nähdä tietosuojaan liittyvät asiat myös jokaisen toimialalla henkilötietoja käsittelevän vastuuna ja kasvattaa toimialalla työskentelevien tietosuojaosaamista. Tähän tavoitteeseen päästään muun muassa kouluttamalla henkilökuntaa sekä tuomalla tietosuojaa yleiseen tietouteen esimerkiksi helposti lähestyttävien, käytännönläheisten ja helposti saavutettavien ohjeiden avulla.

Tietosuojaan liittyvä valmistelu ja siihen liittyvät toimenpiteet ovat olleet vahvasti esillä tvtkuntaverkostossa. Siellä on muun muassa käyty läpi kuntien toimintatapoja ja pyritty löytämään mahdollisuuksia käytänteiden yhtenäistämiseen. Tämä on myös asia, jota toimialalla pyritään tulevana vuosina selkeyttämään entistä enemmän DigiOnessa, jossa on jo nyt isot kunnat mukana ja tavoitteena saada tuotantovaiheeseen siirryttäessä uusia kuntia mukaan. Lainsäädännön sallimissa rajoissa on tarkoitus yhtenäistää henkilötietojen käsittelyyn liittyvät ehdot ja sopimukset kuntayhteistyönä.

KAUPUNKIYMPÄRISTÖN TOIMIALA

Lisätietoja: talous- ja hallintojohtaja Jonna Hohti
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY KORONAEPIDEMIAN AIKANA

Kaupunkiympäristön toimialan toiminnot ja palvelut ovat poikkeuksellisesta koronaviruspandemian sävyttämästä vuodesta huolimatta sujuneet liki normaalisti. Asiakaspalvelua ja -vuorovaikutusta sekä asiantuntijatyötä on tehty paljolti sähköisiä välineitä monipuolisesti hyödyntäen, ja etätyötä mahdollisuuksien mukaan suosien. Vuosi 2020 jääkin kaupunkiympäristön toimialan historiaan digitaalisen työnteon ja vuorovaikutustapojen omaksumisen vuotena. Uudet toimintatavat seuraavat meitä myös koronapandemian jälkeiseen aikaan.

Etätyöskentelyn sujuvuuden varmisti MATTI - Maankäytön toimintamalli ja tietojärjestelmäkokonaisuus, jonka saatiin täysimääräisesti käyttöön kesällä 2020. MATTI-kokonaisuuden kautta pyörivät kymmenet toimialamme eri prosessit niin maankäyttöön, kaavoitukseen, ympäristökeskuksen, rakennusvalvonnan ja kuntateknisen infran elinkaaren hallintaan, sekä kartta- ja paikkatiedon tuotantoon ja hallintaan liittyen. MATTI mahdollistaa myös hankeyhteistyön eri sidosryhmien kanssa. Kyseessä on ollut valtava, liki viisivuotinen ponnistus, sillä MATTI on ainutlaatuisen laaja alamme digitaalinen kokonaisratkaisu - ainakin Suomessa, ellei jopa koko maailmassa. Kehitys ei kuitenkaan pysähdy tähän, vaan MATTIa jatkokehitetään ja sen tietojen hyödyntämistä laajennetaan myös tulevana vuosina. Näin MATTI säilyi toimialamme digikehittämisen kärkenä jatkossakin.

Laajalla siirtymisellä etätöihin ei voi katsoa juuri olleen vaikutuksia henkilötietojen käsittelyyn kaupunkiympäristön toimialalla, sillä jo aikaisemmin henkilötietojen käsittely etäyhteyksillä oli mahdollista kaupunkitasoisia ohjeistuksia noudattaen. Myöskään käytetyissä tietojärjestelmissä ei ole tapahtunut muutoksia. Koronapandemian aikana etätyöskentelystä julkisella paikalla ei ole ollut tarpeen antaa erillistä ohjeistusta, sillä henkilöstöä on ohjeistettu työskentelemään kotona.

Kaupunkiympäristön toimialan järjestämissä yleisötilaisuuksissa otettiin käyttöön uusi henkilötietojen käsittelyyn liittyvä toimintamalli koronaepidemian vuoksi. Alkusyksystä toimialalla järjestettiin fyysisiä yleisötilaisuuksia sen hetken viranomaisohjeita ja –suosituksia noudattaen. Tilaisuuksissa kerättiin poikkeuksellisesti osallistujien nimi- ja yhteystiedot koronavirustartunnan jäljityksen helpottamiseksi. Aikaisemmin yleisötilaisuuksiin osallistujien yhteystietoja ei ole kerätty. Uudesta käytännöstä laadittiin asianmukainen informointiasiakirja kaupungin verkkosivuille ja tietoja säilytettiin vain tartunnan jäljityksen kannalta tarkoituksenmukainen aika.

INFORMOINTIASIAKIRJAT

Kaupunkiympäristön toimialalla on aloitettu informointiasiakirjojen laaja ajantasaistaminen loppuvuodesta 2020. Työ on tarkoitus saattaa valmiiksi vuoden 2021 aikana. Tavoitteena on parantaa toimialan informointiasiakirjojen kattavuutta ja tehdä niistä paremmin uutta organisaatorakennetta vastaavia. Samalla huomioidaan sisäisen tarkastuksen 18.9.2020 päivättyssä raportissaan esittämät kaupunkitasoiset huomiot informointiasiakirjoihin liittyen.

Vuoden 2020 aikana toimialan informointiasiakirjoihin on tehty pieniä päivityksiä. Laajempi päivitystyö on lähtenyt liikkeelle palvelualueille suunnatulla kyselyllä lakisääteisissä tehtävissä mahdollisesti tapahtuneista muutoksista, jotka informointiasiakirjoissa tulisi huomioida.

VAIKUTUSTENARVIOINNIT

Kaupunkiympäristön toimialalla on vuoden aikana tehty yksi vaikutustenarviointi, joka tehtiin pysäköinnin valvonnan haalarikameroiden käytöstä kevään aikana. Lisäksi kesän ja syksyn aikana aloiteltiin Matti järjestelmän vaikutusten arvioinnin tekemistä tietohallinnon yhteyshenkilön vetämänä, mutta henkilön työpaikan vaihtamisen vuoksi se jäi kesken. Se on tarkoitus hoitaa maaliin vuoden 2021 aikana toimialan tietoturvahenkilöiden vetämänä, koska tietohallinnosta eikä tietosuoja puolelta siihen ei resurssia löydy. Edellä mainitun lisäksi toimialalla on tehty muutama vaikutustenarvioinnin alkukartoitus, jossa on todettu, ettei varsinaista vaikutustenarviointia tarvitse tehdä.

RESURSSOINTI TIETOSUOJA-ASIOIHIN

Kaupunkiympäristön toimialalla on loppuvuodesta 2020 vahvistettu tietosuoja-asioiden resursseja lisäämällä toimialan tietosuojavastuuhenkilöihin toinen toimialan hallintoasiantuntijoista. Vastuuhenkilöiden lukumäärän kasvattaminen mahdollistaa aiempaa laajemmat tietosuojan toimialatasoiset kehittämistoimet ja edesauttaa tietosuoja-asiakirjojen ajan tasalla pitämistä. Lisäresursointi on jatkumoa pidempiaikaiselle pyrkimykselle vahvistaa hallinnon asiantuntijaosaamista toimialalla.

TOIMIALAN/PALVELUALUEEN OMAT NOSTOT VUODEN 2020 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSSÄ

Uusi Vantaa -organisaatiouudistuksen myötä maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala muuttui vuoden 2020 alussa kaupunkiympäristön toimialaksi. Toiminnot jakautuivat aiemman seitsemän tulosalueen sijaan kolmeen palvelualueeseen: kadut ja puistot, kaupunkirakenne ja ympäristö, kiinteistöt ja tilat sekä yhteisten palveluiden palveluysikköön, johon keskitettiin muutoksen yhteydessä hallintoon sekä viestintään ja vuorovaikutukseen liittyviä tukipalveluita. Organisaatiouudistuksen yhteydessä alkuvuodesta 2020 kaupungin henkilöstöhallintojärjestelmät eivät olleet täysin ajan tasalla, mikä saattoi aiheuttaa henkilötietojen näkymistä väärille henkilöille. Havaituista epäkohdista ilmoitettiin välittömästi järjestelmien pääkäyttäjille, minkä jälkeen havaitut ongelmat korjattiin.

Toimialalla on vuoden 2020 aikana havaittu kaksi tietosuojaloukkausta, joissa toimittiin kaupungin ohjeistuksen mukaisesti. Molemmat olivat yksittäistapauksia, joista ei aiheutunut tarvetta laajempiin toimintatapamuutoksiin.

KAUPUNKISTRATEGIAN JA JOHDON TOIMIALA

TALOUS JA STRATEGIA

Lisätietoja: suunnittelija Markku Pietinen
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY KORONAEPIDEMIAN AIKANA

Facta Väestö -osa on poikkeustilan aikana kriittinen järjestelmä, jonka on toimittava myös poikkeusoloissa. Koronapandemian takia tietohallinnon ei ole kuitenkaan tarvinnut turvautua erityisjärjestelyihin järjestelmän ylläpidossa.

Talouden ja strategioiden tulosalueella koronaepidemia ei aiheuttanut merkittäviä muutoksia henkilötietojen käsittelyyn, vaan työntekijät noudattivat henkilötietojen käsittelyssä samoja ohjeita ja periaatteita kuin normaaliaikana. Facta Väestö ja VTJ-kysely -järjestelmien käyttöoikeuksien haussa pääkäyttäjä tiedotti Vantaan intranet-ohjeissa käyttäjille, että käyttäjä voi pyytää käyttöoikeuden sähköpostilla lähetetyllä lomakkeella. Etätöiden takia käyttöoikeuksien antaminen olisi viivästynyt, jos kaikki käyttöoikeushakemukset olisivat tulleet paperisina. Käyttäjiä pyydettiin lähettämään allekirjoitetut käyttöoikeuslomakkeet jälkikäteen. Osa käyttäjistä lähetti kuitenkin pelkästään paperiset hakemuslomakkeet, jolloin käyttöoikeuksien antaminen viivästyi siihen asti, kun pääkäyttäjät kävivät toimistolla.

Henkilötietojen käsittely ei vaikeutunut, sillä käyttäjät pystyivät käyttämään henkilötietojärjestelmiä sujuvasti etäyhteyksillä. Koronaepidemian aikana käyttäjiltä ei tullut normaaliajoista poikkeavaa palautetta.

Kaupunki käytti asukkaiden koronatiedotuksessa apuna Vantaan henkilötietojärjestelmän tietoja. Strategia- ja tutkimusyksikkö noudatti tässäkin normaaleja tiedonluovutuskäytäntöjä.

Koronapandemian aikana Facta Väestö -osa liitettiin Vantaan kaupungin käyttövaltuuushallintaan, jolloin sovelluksen erilliskäyttövaltuuushallinta päättyi. Jatkossa henkilölle ei voi jäädä käyttöoikeuksia Vantaan väestötietojärjestelmään, jos hän ei enää työskentele Vantaan kaupungin palveluksessa. Samassa yhteydessä Facta Väestö -osan käyttöoikeuksien haku siirrettiin Vantaan IT-palvelukanavaan, jolloin paperisia hakulomakkeita ei enää tarvita.

INFORMOINTIASIAKIRJAT

Talous- ja strategia -palvelualue on laatinut henkilötietojärjestelmistään suomen- ja ruotsinkieliset informointiasiakirjat, jotka löytyvät Vantaan kaupungin internet-sivuilta. Palvelualue on laatinut Webropol-järjestelmästä myös englanninkielisen informointiasiakirjan. Strategia- ja tutkimusyksikkö päivitti informointiasiakirjojen tekstin aktiivimuotoon sisäisen tarkastuksen ohjeiden mukaisesti. Lisäksi strategia- ja tutkimusyksikkö muutti informointiasiakirjoja saavutettavuusdirektiivin mukaisiksi. Talouden ja strategian tietosuojaan vastuuhenkilö tarkistaa informointiasiakirjojen sisällön silloin, kun hänen tietoonsa tulee jokin henkilötietojen käsittelyyn vaikuttava lainsäädäntö- tai järjestelmämuutos.

VAIKUTUSTENARVIOINNIT

Talous ja strategia -palvelualueelle ei tehty uusia vaikutustenarviointeja vuoden 2020 aikana. Palvelualue kuitenkin päivittää aiemmin tehdyt vaikutustenarvioinnit vuosittain.

Järjestelmien pääkäyttäjät ovat lisänneet vaikutustenarviointien päivitykset järjestelmien vuosittaisiin ylläpitotehtäviin.

Vuoden 2019 Facta Väestö -osan vaikutustenarvioinnissa ja sen päivityksessä vuonna 2020 vaikutustenarvioinnin osallistujat löysivät järjestelmästä niin paljon tietosuojariskejä, että KPMG:n tietosuojakonsultti suositteli järjestelmälle erillisen vaikutustenarvioinnin loppuraportin tekoa. Järjestelmän pääkäyttäjä kirjoitti loppuraportin ja toimitti sen strategia- ja tutkimuspäällikön hyväksynnän jälkeen Vantaan strategiselle tietohallinnolle. Raportin havaintojen perusteella strateginen tietohallinto toteutti vuoden 2020 aikana toimenpiteitä, joilla on korjattu kriittisimpiä Facta Väestö -osan tietosuojauhkia. Näihin kuuluivat järjestelmän ylläpidon tehostaminen säännöllisillä palavereilla tietojärjestelmätoimittajan kanssa, käyttöliittymän tietoliikenneyhteyksien salaaminen, ajantasaisen järjestelmädokumentaation vaatiminen järjestelmän toimittajalta, julkisessa internetissä olevan vanhentuneen henkilötietopalvelimen poisto käytöstä ja järjestelmän käyttövaltuushallinnan liittäminen Vantaan kaupungin käyttövaltuushallintaan. Järjestelmän omistajan strategia- ja tutkimusyksikön ehdottamaa tietosuoja- ja tietoturva-auditointia koko järjestelmälle tietohallinto ei kuitenkaan heti toteuttanut, vaan suositteli ensin omia korjaustoimenpiteitä.

Talous ja strategia -palvelualueella on tehty vaikutustenarvioinnit Facta Väestö-, Kompassi- ja Webropol-järjestelmille. Vaikutustenarvioinnit ovat tuoneet esiin vanhan järjestelmän ongelmat, sillä Facta Väestö -osasta löytyi merkittäviä tietosuojariskejä. Vanhassa järjestelmässä oli myös epäselvyyksiä omistajuudessa. Kun prosessin omistajuus on epäselvä, niin tällöin prosessi etenee hitaasti ja on vaikeaa saada havaituille kehityskohteille prioriteettia ja budjettia. Facta Väestö -osan omistajuus on kaukana käytännön toiminnasta, sillä strategia- ja tutkimusyksikkö käyttää tietoja ainoastaan tilastointitarkoituksiin, eikä sillä ole käsitystä tietojen käytöstä muussa toiminnassa. Tällä hetkellä Facta Väestö -osa ei täytä kaikkia omistajan edellyttämiä tilastointivaatimuksia, mutta silti järjestelmän kehittämisrahat ohjautuvat muihin tarkoituksiin.

Uudempien järjestelmien tietosuoja on paremmin hallinnassa. Niissäkin vaikutustenarvioinnit ohjasivat sekä Vantaan oman että toimittajan vastuulla olevan dokumentaation ja prosessien laatimiseen ja ajantasaistamiseen. Järjestelmien ylläpidossa erilaiset tietosuojariskit tulevat myös paremmin havaituiksi ja torjutuiksi, kun ylläpitäjät ovat pohtineet asioita vaikutustenarvioinneissa.

KASVUPALVELUT

Lisätietoja: projektiasiantuntija Ronny Rantamäki
suunnittelija Mervi Aalto
suunnittelija Saara Räsänen
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY KORONAEPIDEMIAN AIKANA

Koronaepidemia aiheutti muutoksia henkilötietojen käsittelyyn. Palveluissa salassapitoon kiinnitettiin enemmän huomiota, asiakkaita palveltiin enemmän puhelimitse ja puheluissa varmistettiin henkilöllisyys useilla kysymyksillä. Esimerkiksi työllisyyspalveluiden kuntouttavassa työtoiminnassa asiakkaiden nopea kontaktointi tekstiviestein synnytti uudenlaista henkilötietojen käsittelyä. Lisäksi kuntouttavassa työtoiminnassa suostumuskaavakkeiden, sopimusten ym. asiakirjojen täyttö ja vahvistaminen tapahtui sähköisesti. Näin toimittiin myös Luotsi-hankkeessa.

Osaamiskeskuksessa koronaepidemia on tuonut osittain muutoksia henkilötietojen käsittelyyn, sillä osa asiakastapaamisista on täytynyt siirtää verkkovälitteisiksi. Verkon kautta tehtävä asiakaspalvelu on saattanut yksittäisissä tilanteissa muuttaa henkilötietojen käsittelyä, jos asiakas on omalla suostumuksellaan jakanut henkilötietojaan työntekijälle esimerkiksi WhatsApp -sovelluksella tai Teamsissa. Henkilötietojen käsittelyn perusajatus ja -käytänteet eivät kuitenkaan ole muuttuneet, ainoastaan toimintatyyli ja -välineet ovat osittain muuttuneet etäkohtaamisten vuoksi.

Elinkeinopalveluissa YHT Elinkeinopalvelut sähköpostiin lähetettiin yksinyrittäjätukeen liittyviä tietoja. BusinessVantaa –verkkosivujen palautelomaketta käytettiin myös yksinyrittäjätukeen liittyviin yhteydenottoihin ja nämä tallentuvat verkkosivujen palvelimelle.

Työllisyyspalveluiden kuntouttavassa työtoiminnassa ja Ohjaamossa henkilötietojen käsittely hidastui, muttei vaikeutunut. Korona aiheutti kuitenkin ongelmia suostumuslomakkeiden allekirjoittamisessa. Asiakkaila oli usein vaikeuksia ymmärtää ohjeistusta tai he unohtivat lähettää suostumuslomakkeen takaisin. Koronan myötä tietosuojaan oli myös kiinnitettävä yhä enemmän huomiota.

Osaamiskeskuksessa henkilötietojen käsittely vaikeutui ainoastaan suostumuslomakkeen täyttämiseen vaadittavan uuden prosessin vuoksi sekä osittain siitä syystä, että asiakkailla on paikoitellen haasteita digitaadoissa. Tämä vaikeuttaa etänä tehtävää asiakastyötä yleisesti ja siksi myös henkilötietojen käsittelyä. Muutoin henkilötietojen käsittely ei vaikeutunut.

Elinkeinopalveluissa yksinyrittäjätukiin liittyviä viestejä tuli YHT sähköpostiin ja BusinessVantaan vastauslomakkeeseen kopiona, tähän olisi ollut parempi perustaa oma, erillinen osoite.

Työllisyyspalveluissa korona aiheutti TYPIssä yksittäisiä viivästyksiä henkilötietojen käsittelyyn muun muassa tunnistautumisen kanssa. TYPIssä joidenkin asioiden, esimerkiksi työpaikkailmoitusten välittäminen vaikeutui olennaisesti, jos asiakkaalla ei ollut sähköpostia. Ratkaisuksi vahtimestarit tulostivat tarvittavat ilmoitukset yms. ja lähettivät asiakkaalle postitse. Osaamiskeskuksessa mitään tehtäviä ei jäänyt suorittamatta, mutta viivästymistä saattoi toisinaan tuottaa suostumuslomakkeen edestakaiseen postittamiseen kulunut aika.

Elinkeinopalveluissa henkilöstövajauksen takia viestejä jouduttiin edelleen lähettämään työllisyyspalveluihin.

Uudet toimintatavat

Työllisyyspalveluiden kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden puhelinnumerolistaukset saatiin sosiaaliohjaajien omista asiakaslistauksista. Saatua lista sisälsi vain matkapuhelinnumeroita, eikä niitä näin voinut yhdistää nimeen. Tekstiviestin lähetyshetkellä kuntouttavassa työtoiminnassa olevilla asiakkaille lähetettiin samansisältöinen tekstiviesti Finder.fi -tekstiviestipalvelusta. Apotissa ei ole mahdollista ajaa raporttia, jossa olisi kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden yhteystiedot. Apotille on tehty muutospyyntötilaus uudesta raportista, jolla saataisiin yhteystiedot listattua.

Työllistymistä edistävässä monialalaisessa yhteispalvelussa (TYP) oli käytössä samat menetelmät kuin aiemmin eli käytettiin Typpi-järjestelmää sekä Apottia.

Osaamiskeskuksessa osa henkilökunnasta otti käyttöön uusia henkilötietojen käsittelytapoja. Esimerkiksi kasvokkain tehtävässä alkuhaastattelussa tavallisesti täytetylle suostumuslomakkeelle ja suostumuslomakkeen allekirjoitukselle piti löytää vaihtoehtoja. Ratkaisuksi muodostui postittaminen: suostumuslomake postitettiin asiakkaalle etukäteen maksetun palautuskirjekuoren kanssa. Asiakasta oli pyydetty ennen postitusta ottamaan valokuva allekirjoitetusta suostumuslomakkeesta ja lähettämään se omalle ohjaajalleen, jotta alkuhaastattelu voitaisiin toteuttaa jo ennen fyysisen kirjeen ohjaajalle saapumista.

Tsempataan töihin -hankkeessa oli samat menetelmät käytössä. ESR-säännöissä oli joustoa koronan takia ja asiakkaan tiedot sai kirjata ESR-henkilölomakkeille puhelinkeskustelun perusteella.

Elinkeinopalveluissa samat menetelmät ovat olleet käytössä, mutta henkilötietojen käsittelyn määrä kasvoi yksinyrittäjätuen yhteydessä.

Palveluissa käytettiin myös uusia järjestelmiä ja sovelluksia. Työllisyyspalveluiden TYPissä käytettiin ryhmäpuheluita ja Teamsia. Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaille lähetettiin viesti Finder.fi-tekstiviestipalvelulla, jossa kerrottiin, toteutetaanko palvelu etänä vai avautuvatko kuntouttavan työtoiminnan paikat.

Osaamiskeskuksessa osa henkilökunnasta siirtyi käyttämään entistä enemmän etäyhteyksiä mahdollistavia välineitä, kuten Teamsia ja WhatsApp-sovellusta. Uusia henkilötietoja käsitteleviä järjestelmiä ei tullut koronaepidemian aikana käyttöön, vaan koko Osaamiskeskuksen henkilökunta Työllisyyspalveluista, toisen asteen koulutuksen palvelualueelta ja TE-toimistosta käytti vuonna 2020 edelleen samaa järjestelmää, kuin aikaisemminkin. Terveystietojen hoitajat aloittivat vuonna 2020 Apotin käytön, jonne asiakkaiden terveystietoja kirjataan. Tähän järjestelmään muulla osaamiskeskuksen henkilökunnalla ei ole pääsyä.

Elinkeinopalveluissa Hakosalo asiakasjärjestelmä korvasi Hakosalon aikaisemman Hakosalon Yrinetin. Lisäksi yksinyrittäjätuen käsittelyssä käytettyyn Hakosalon ohjelmaan muodostui uusi alarekisteri, joka sisälsi henkilötietoja.

Sähköisiä järjestelmiä käytettiin tehokkaammin ja huomattiin myös, että on tärkeää jatkossa rajoittaa ihmisten mahdollisuuksia lähettää henkilötietoja väärin paikkoihin. Käytäntöjen läpikäynti ja seuranta on lisäksi jatkossa järjestelmällisempää.

Asiakastyytyväisyys

Työllisyyspalveluiden kuntouttavassa työtoiminnassa, hankkeissa (Luotsi ja Match) ja Ohjaamossa asiakkaita kontaktoitiin tekstiviestein, puhelimitse ja sähköpostein. TYPissä asiakasta informoitiin etäkontaktoinnista ajanvarauskirjeessä. TYPissä ja Ohjaamossa asiakasajat hoidettiin pääsääntöisesti puhelimitse, mutta harkitusti tavattiin asiakkaita läsnä, jos palveluntarve sitä edellytti. Tsempataan töissä -hankkeessa käytettiin puhelinta, Teamsia, sähköpostia, tekstiviestejä sekä FB messengeriä (ei henkilötietoja).

Osaamiskeskuksessa asiakastyö muutettiin keväällä 2020 koronaepidemian alkaessa etämuotoiseksi ja verkkovälitteiseksi. Aluksi tilanne oli haastava, kun uusia toimintatapoja otettiin käyttöön, mutta kun uudet etätyökäytännöt tulivat tutummaksi, alkoi tilanne tasoittua. Asiakkaita kohdattiin etäyhteyksin Teamsin ja WhatsAppin välityksellä sekä sellaisissa erityistapauksissa kasvokkain toimistolla, jos se oli asiakkaan kannalta välttämätöntä ja koronarajoitukset sen sallivat. Terveystarkastajat tekivät terveystarkastuksia Teamsin kautta, jos tapaamista ei voitu pitää kasvotusten. Etäyhteyksin osa terveystarkastuksen mittauksista jäi tekemättä, mutta se ei ole ollut merkittävä osa asiakastapaamisia.

Elinkeinopalveluissa asiakkaiden kanssa oltiin yhteydessä pääasiassa sähköpostitse, mutta myös puhelut, tekstiviestit, Teams, Zoom ja Whatsapp olivat käytössä. Jonkin verran yhteydenpitoa tehtiin myös LinkedInin kautta. Henkilötietojen käsittelyä vaativissa tapauksissa käytössä olivat sähköposti ja puhelut.

Työllisyyspalveluiden kuntouttavan työtoiminnan asiakkailta tuli kiitosta kontaktoinneista ja siitä, että palvelu pystyttiin toteuttamaan etänä eikä se loppunut kokonaan. Luotsi-hankkeessa asiakkaan kohtaamiselle, pääosin puhelimitse ja sähköpostitse jäi aiempaa enemmän aikaa, minkä asiakkaat poikkeuksetta kokivat hyvin myönteisenä. TYPissä osa asiakkaista piti puhelimitse tapahtuvaa kontaktointia hyvänä tapana toimia, osa halusi tulla paikan päälle. Osa asiakkaista tuli vahingossa paikan päälle, vaikka hänen kanssaan sovittiin puhelinaika. Pääosin palaute oli positiivista. Tosin turhautuneet asiakkaat käyttivät puhelimitse henkistä väkivaltaa muun muassa huusivat ja paiskoivat puhelinta. Tsempataan töihin -hankkeessa asiakkaat olivat tyytyväisiä puhelin- ja etäpalveluun.

Osaamiskeskuksessa asiakkaiden tilanteet ja valmiudet etäyhteyssovellusten käytössä vaihtelevat, joten palaute on ollut sekä positiivista että negatiivista. Alussa asiakkaat olisivat mieluummin tulleet kasvokkain tapaamaan ohjaajaa, mutta ajan myötä verkkotapaamiset lisääntyivät. Mahdollisuutta etänä tehtävään alkuhaastatteluun myös arvostettiin asiakkaiden keskuudessa korona-aikana ja videoyhteydellä tilanteista tuli positiivisia, aidontuntuksia kohtaamisia. Myös terveydenhoitajien asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä siitä, että ovat voineet valita tapaamismuodoksi kasvotusten tai etäyhteyksin tapahtuvan vastaanoton. Asiakkaat ovat olleet huolissaan koronan vuoksi, mutta eivät ole sen vuoksi antaneet palautetta koskien henkilötietojen käsittelyä.

Elinkeinopalveluissa yritysyhteistyöhön kärkiklustereissa on oltu pääasiassa tyytyväisiä.

INFORMOINTIASIAKIRJAT

Sisäinen tarkastus kiinnitti tarkastuksessa huomiota informointiasiakirjoihin. Työllisyyspalveluissa informointiasiakirja päivitettiin uuden ohjeistuksen mukaiseksi määräaikaan mennessä. Elinkeinopalveluissa käsitellään lähinnä yritysten julkisia yhteystietoja.

VAIKUTUSTENARVIOINNIT

Vuonna 2020 ei tehty vaikutustenarviointeja.

RESURSSOINTI TIETOSUOJA-ASIOIHIN

Työllisyyspalveluissa tuli sijaisuuteen kaksi tietosuojayhdyshenkilöä, jotka hoitavat tehtävää oman työnsä ohella rajallisella ajankäytöllä. Elinkeinopalveluilla on yksi tietosuojayhdyshenkilö. Kasvupalveluiden hallinnossa ei ole nimettyä henkilöä. Tsemptaan töihin -hankkeessa tietosuoja-asiat ovat projektipäällikön vastuulla, mutta tietosuoja-asiat kuuluvat koko hankeporukalle huomioitavaksi. Tietosuojatulla tavalla toimiminen kuuluu jokaisen työtehtävään ja jokaisen tulisi perehtyä ja saada perehtyä tietosuoja-asioihin.

Tietosuoja-asioiden hoitamiseen ei ole riittävästi henkilöitä tai osaamista Työllisyyspalveluissa. Tarvitaan enemmän koulutusta ja neuvontaa tietosuoja- ja tietoturva-asioissa ja vastuista sovittava paremmin. Työllisyyspalveluissa on nimetyt tietosuojayhteyshenkilöt, mutta he hoitavat asiaa omien tehtäviensä ohella. Työllisyyspalveluissa pitäisi paremmin sopia selkeät toimintamallit siitä, kuinka huolehditaan, että tietosuojaselosteet ja muut tärkeät dokumentit pysyvät ajan tasalla. Tarvitaan myös perehdytystä arkistokäytänteistä.

Kasvupalveluiden hallinnossa todettiin, että tietosuojan sekä myös tietoturvan osalta pitäisi olla saatavilla nykyistä enemmän kaupunkitasoista koulutusta ja ohjausta esimerkiksi perehdytyksen osana, vaikka toki palvelualuekohtaisiakin ohjeita tarvitaan. Tietosuojaan ja koulutukseen tulisi resursoida enemmän ja näkyvämmiin myös kaupunkitasoisesti, jotta saadaan yhdenmukaisuutta ja jatkuvuutta.

TOIMIALAN/PALVELUALUEEN OMAT NOSTOT VUODEN 2020 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSSÄ

Apotista on mahdollisuus ottaa jatkossa kuntoutuksen työtoiminnan asiakkaiden puhelinnumerolistauksia, joka on tietoturvasemmaksi kuin nykyiset erilliset excel-tiedostot. Raportti tilattu, mutta se ei ole vielä käytössä. Apottiin tulossa mahdollisuus tallentaa maininta asiakkaan suostumuslomakkeesta, mikä helpottaa verkostotyötä. Haasteena on vain Kela, joka toivoo suostumuslomaketta konkreettisesti itselleen.

Kapa hallinnossa todettiin, että tulisi kiinnittää huomiota myös hankkeiden ja projektien (kaupunkitasoisesti ja palvelualueetasolla) kykyyn hallinnoida tietosuoja- sekä tietoturva-asioita. Määräaikaisella henkilöstöllä ei ole yleensä tietoa kaupungin prosesseista asioiden hoitamisessa. Perehdytyksen aiheeseen tulisi olla tasalaatuista ja keskitettyä.

Työllisyyspalveluiden johtaja totesi, että eri hallinnonalojen järjestelmien yhteensovittaminen tietoturvallisella tavalla on välttämätöntä, jotta voidaan varmistaa tehokas palvelutuotanto ja asiakaan oikeudet. Asiakkaat oikeudet vaarantuvat, jos tietosuojavaatimukset sekä teoreettisjuridinen keskustelu estää järkevän palvelutuotannon. Tämä tarkoittaa työllisyydenhoidon osalta kunnan, valtion ja Kelan järjestelmien, prosessien ja toiminnan tarkastelua yhtenäisesti. Tehtävä on mahdoton palvelun tuotannon tasolla, mutta keskustelua pitää nostaa esille päättävissä verkostoissa.

KUNTADEMOKRATIA

Lisätietoja: palveluesimies Arto Hautala
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY KORONAEPIDEMIAN AIKANA

Koronaepidemia siirsi työntekijöiden päivittäisen kanssakäymisen nettiin, työtovereita ei tavoiteta enää kovin usein kasvokkain. Välineeksi vakiintui O365:n Teams niin toimielimien kanssa kuin viikkopalaveriinkin. Etänä oleminen muutti monia käytäntöjä, tosin samaan aikaan sähköistettiin monia prosesseja. Allekirjoitettavien asiakirjojen osalta käsittely saattoi viivästyä, kun työntekijät saattoivat käydä toimistolla vain kerran viikossa mutta muiden asiakirjojen käsittely jopa nopeutui koronan vuoksi. Korona tyrehdytti mm. matkapyyntöjen määrät, kun työmatkustelua rajoitettiin.

Tietosuoja-rikkomuksia toimialalla oli viisi. Kaupunginvaltuustossa osa jäsenistä kuuli kokouksessa sellaista tietoa, mikä ei heille kuulu. Siitä laadittiin viesti tietosuojavaltuutetulle ja ilmoitettiin oikeille henkilöille. Asia poiki yhden mielipidekirjoituksen mutta se ei lähtenyt siitä eteenpäin elämään. Lisäksi päätöstiedon mukana meni kahdesti kaupungin www-sivuille henkilötietoja. Asia korjattiin nopeasti ja tarvittavat ilmoitukset tehtiin. Kirjaamossa oli myös tietosuoja-rikkomus, jossa salaiselle asiakirjalle annettiin oikeudet vahingossa väärälle henkilölle. Asia korjattiin alle tunnissa.

Kuntademokratiassa paperinkäsittely vähentyi selkeästi. Henkilötietojen sisältävien asiakirjojen toimittamiseen käytettiin asiakirjan jakamista ja sähköpostia sisäisessä viestinnässä. Sähköpostin salaamista suositellaan silloin, kun sähköposti lähtee kaupungin ulkopuolelle tai sähköposti sisältää arkaluonteisia henkilötietoja. Salaaminen ei sinänsä ole poistanut mahdollisuutta, että salattuja tietoja ei voisi tallentaa levyasemalle tai lähettää eteenpäin mutta otsikossa oleva *salaa*-merkintä muistuttaa, että asiakirjaa käsitellessä tulee olla erityisen varovainen.

Lääkärinlausuntoja ei enää ole tullut paperisena, ja ne on voinut lähettää eteenpäin sähköisenä hr-palvelukanavan kautta. Samaan viime vuonna avattuun portaaliin on voinut lähettää sähköisinä myös työtodistukset, opintotodistukset ja kokemuksilistat.

Toimielinten kokouksissa nähtävillä olevat henkilötietoja sisältävät asiakirjat ovat siirretty Extranetiin salasanalla suojattuina tietoina. Tiedostot poistetaan kokouksen jälkeen. Henkilötietojen käsittelyä on seurattu tarkasti, ettei niitä valu eteenpäin, mm. lokitiedot on kertaalleen tutkittu eikä toistaiseksi asiakirjoja ole ollut lukemassa ketään ylimääräistä henkilöä.

Aloitteet ovat aikaisemmin laadittu paperiversiona, jotta siihen on saatu kaikkien kannattajien allekirjoitukset. Asiakirja on ollut poliittisesti näyttävä, ja se on haluttu julkaista kaupungin www-sivuille pöytäkirjan liitteenä sellaisenaan nimistä ja allekirjoituksista huolimatta. Asiakirjaan saatiin henkilötietojen osalta parannus, ja aloitteet allekirjoitetaan vastaisuudessa O365-palvelussa sähköisesti.

Asianhallintajärjestelmä Twebiin (Asta) on saatu toimiva integraatio OmaVantaan kanssa. Esim. työllistämistuki, järjestöavustukset, oikaisuvaatimukset ja vahingonkorvaukset laaditaan ja toimitetaan OmaVantaan portaalissa, josta ne siirtyvät Astaan. Prosessit eivät ole täysin sähköisiä: kirjaamossa tarkistetaan vielä asiakirjan otsikko ja sisältö, että ne noudattavat sääntöjä. Otsikkoon tulee hakijan koko nimen sijasta nimikirjaimet, ja sisällön tarkastuksessa huomioidaan säilytysaika, että se vastaa asiakirjaa.

Myös monet muut järjestelmät ovat uusiutuneet ja vaihtuneet sekä käyttö vakinaistunut kuten Laura, Targetor, Vati ja It-palvelukanava. Pajatin raportit ja niihin liittyvät liitteet ansionmenetyksistä menevät sähköisinä. Vaalien rekrytoinnissa hyödynnettiin paremmin sähköisyyttä, esimerkiksi haastattelut toimitettiin videoina ja perustiedot ilmoitetaan sähköisesti. Vaalilautakuntien jäsenten valitsemiseen suunniteltiin jaettu Teamsin excel-lomake.

Prosesseissa on huomattu monia yksityiskohtia, miten henkilötietojen käsittelyä tulisi kehittää. Uusien työntekijän perehdytykseen olisi hyvä saada lista, mihin kaikkiin järjestelmiin on henkilötiedot kirjattu. Merkkipäivälistan ja ansiomerkkien osalta tulisi sisääntulovaiheessa jo kertoa, haluaako tulla listalle.

Kuntademokratiassa suunniteltiin useampien ohjelmien käyttöönottoa. Muun muassa toimielinten käyttöön vuonna 2021 on tulossa äänestysjärjestelmä. Se testataan ensin valtuustossa. Siinä on julkista aineistoa, jossa on pieni tietosuojariski.

Sähköistä toimistoa on väläytelty jo kymmeniä vuosia mutta nyt vasta se on kaupungissa mahdollista, kun kaupungille ollaan hankkimassa sekä sähköistä allekirjoitusta että sähköistä arkistoa. Molempien määrittely on käyty vuoden 2020 puolella kilpailutuksia varten. Sähköinen allekirjoitus sähköistää viimeisetkin sopimukset ja pöytäkirjat eikä tämän jälkeen niitä ole tarpeen tulostaa paperille. Työsopimusten sähköistä allekirjoitusta pilotoitiin myös vuoden lopussa; se siirtyy myöhemmin kilpailutetun sähköisen allekirjoituksen projektiin.

Asiakkaita rohkaistiin käyttämään sähköisiä palveluja varsinkin OmaVantaata. Asiakkaat olivat jo oppineet tuomaan asiakirjansa Vantaa-infoon, kun kirjaamossa ei ole ollut asiakaspalvelua.

INFORMOINTIASIAKIRJAT

Sisäinen tarkastus kiinnitti huomiota informointiasiakirjoihin ja todettiin, että huomio ei suoraan kosketa Kuntademokratiaa. Kuitenkin meilläkin on tarvetta päivittää ja tarkastaa asiakirjoja. Tarkastus aiotaan suorittaa vuosittain tietotilinpäätöksen yhteydessä. Vastuu asiakirjan päivittämisessä on esimiehen ja käyttäjän, jotka voivat hyödyntää Kuntademokratian tietosuojavastaavaa.

Informointiasiakirjoista löytyi useita epätäsmällisyyksiä, vaikka itse sisältö on kunnossa. Asiakkaan näkökulmasta asiakirjat sisälsivät kaikki tarvittavat tiedot, miten henkilötietoja käsitellään. Puutteellisuuksia löytyi mm. asiakirja oli laadittu vanhanaikaiselle pohjalle, päivämäärä puuttui, nimikkeet olivat vääriä eli Uusi Vantaan organisaatiomuutosta ei oltu päivitetty, asiakirjassa oli menty jossain asiassa liiaksi yksityiskohtiin, jotka muuttuvat nopeasti, ja joita ei ole tarpeen esitellä esim. tietoturvasyistä sekä asiakirjasta ei oltu laadittu kieliversiota.

Informointiasiakirjojen löytämistä ja nimeämistä voi myös parantaa. Osa asiakirjoista löytyy vain kaupungin www-sivuilta. Päivittämisen kannalta se on hyvä asia mutta toiveita on, että se löytyisi keskitetysti Teamsistä. Myös sitä pitää tarkentaa, mistä asioista ja järjestelmistä asiakirja kannattaa laatia. Kuuluuko esim. käännösohjelma yleiseen hallintoasioiden

käsittelyyn vai tuleeko siitä tehdä oma informointiasiakirjansa, ja pitäisikö yleisessä asiakirjassa mainita tämä käännösohjelma nimeltä.

Puutteet korjataan alkuvuoden 2021 aikana.

VAIKUTUSTENARVIOINNIT

Sähköisen arkistosta laadittiin vaikutustenarvio kilpailutuksen määrittelyvaiheessa. Tässä järjestettiin seitsemän työpajaa (yleishallinto, hr-palvelut, kuntalaiset ja työllisyyspalvelut, kaupunkiympäristö, kasvatusta ja oppiminen sekä kaupunkikulttuuri, sosiaali- ja terveystoimi ja yhtiöt). Workshopit järjestettiin kahtena kahden tunnin palaverina. Palaverin alussa oli sähköisen arkiston info, ja sen jälkeen täytettiin yhdessä riskienhallintataulukkoa ja arvioitiin riskien todennäköisyyksiä ja vaikutuksia. Kokouksia oli yhteensä lähes 50 tuntia ja eri osanottajia viitisenkymmentä. Tämä tuotti monipuolisen vaikutusarviotaulukon, mitä kannattaa hyödyntää myös muiden järjestelmien ja palvelujen hankinnassa ja riskien arvioinnissa.

Vaalien tietosuoja-asiakirjat päivitettiin vastaamaan kuntavaaleja 2021. Vaikutustenarvioinnissa tuli esiin ohjeistuksen tärkeys ja se, että käyttöoikeuksia annetaan vain niille henkilöille, jotka oikeasti tarvitsevat tietoja.

Vaikutustenarviointi päivitetään Twebin osalta vuonna 2021, kun uusi osa Valmu saadaan käyttöön ja määritellään aineistojen siirrot sähköiseen arkistoon.

RESURSSOINTI TIETOSUOJA-ASIOIHIN

Kaupungin tietosuojavastaava kuuluu organisatorisesti Kuntademokratiaan. Hallintosihteerin tehtävänkuvassa on avustaa kaupungin tietosuojavastaavaa, mutta mitään tarkempia tehtäviä tai prosenttimäärää ei ole määritelty. Tämän lisäksi meillä on oma tietosuojavastaava, kaupunginarkiston palveluesimies, joka omien töidensä ohella pyörittelee tietosuoja-asioita. Tietosuoja-asioihin tarvittaisiin lisäresursseja esim. tietosuoja-asiantuntija, joka enemmän jalkauttaisi tietosuoja- ja -turva-asioita kentälle.

TOIMIALAN/PALVELUALUEEN OMAT NOSTOT VUODEN 2020 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSSÄ

Kuntademokratia kaipaisi enemmän tietoa tietosuoja-asioista periaatteella ”tunnista tietosuoja-asia ja osaa toimia”. Vuonna 2020 ei ollut yhteistä koulutusta, mutta muutama kävi eOppivassa etukäteen Tietosuoja ABC –koulutuksen. Lisäksi kaupungin tietosuojavastaava järjesti kokoussihteeristölle oman tietosuojakoulutuksen. Muista vakiomuotoisista koulutuksista mainittakoon uusien työntekijöiden perehdytys, jossa käydään tietosuoja- ja tietoturva-asioita läpi.

Twebiin eli Astaan ei ole ollut tarkoitus tallentaa arkaluonteisia asioita kuten potilastietoja. Pysäköinninvalvonnan, oikaisuvaatimuksen, lausuntopyyntöjen (esim. lastensuojeluasioissa) ja

vahingonkorvaushakemuksessa liitteissä on potilastietoja. Onko Asta riittävän turvallinen säilytyspaikka niille 10 vuodeksi? Muodollisesti se toimii oikein, sillä asiakirjat merkitään salaisiksi ja niistä jää katseluloki.

SISÄINEN TARKASTUS

Lisätietoja: tarkastusjohtaja Pentti Asumus
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY KORONAEPIDEMIAN AIKANA

Korona epidemialla ei ole ollut vaikutuksia sisäisessä tarkastuksessa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn.

INFORMOINTIASIAKIRJAT

Sisäinen tarkastus teki syksyllä 2020 tarkastuksen tietojärjestelmäselosteisiin ja henkilörekistereiden informointiasiakirjoihin. Tarkastuksessa havaittiin mm., että palvelualueet eivät olleet laatineet kaikista henkilörekisteristä informointiasiakirjoja tai ne eivät olleet ajan tasalla. Jälkitarkastus tehdään syksyllä 2021.

VAIKUTUSTENARVIOINNIT

Palveluyksikössä ei ole tehty vaikutustenarviointeja vuonna 2020 eikä aikaisemminkaan. Vuoden 2021 aikana tehdään parhaillaan kehitteillä olevan Whistleblowing-kanavan (vihjelinjan / ilmiantokanavan) vaikutustenarviointi.

RESURSSOINTI TIETOSUOJA-ASIOIHIN

Tarkastusjohtaja hoitaa tietosuoja-asioita muiden työtehtäviensä ohessa.

VIESTINTÄ

Lisätietoja: viestintäsuunnittelija Anna-Leena Pyykönen
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY KORONAEPIDEMIAN AIKANA

Viestinnän palveluyksikkö on laatinut omistamiinsa palveluprosesseihin liittyvät henkilötietojen sisäiseen käyttöön tarkoitetut käsittelyselosteet sekä julkiset informointiasiakirjat liittyen sosiaalisen median kilpailuihin, saavutettavuuden monitorointityökalu Siteimproveen sekä uutiskirjepalveluun. Asiakirjat on julkaistu vantaa.fi-sivustolla.

Tietoisuus henkilötietojen ja yksityisyyden suojaamisesta on vahvistunut viestinnän tehtävissä edelleen. Viestintä on tuonut tietosuojaan liittyvät kysymykset esille toimialojen yhteisissä toimintaprosesseissa ja tarkastellut käyttäjille suunnattuja ohjeita tietosuojan näkökulmasta.

INFORMOINTIASIAKIRJAT

Viestinnän palvelualueella pidettiin 21.2.2020 sisäinen informointitilaisuus tietosuojasta ja vuoden 2020 kehittämiskohteista.

Yleiset ohjeet ovat luettavissa Tietosuoja ja tietoturva -sivulla intrassa.

Viestinnän omien ohjeiden kartoitus, päivitys, kokoaminen ja raportointi vielä kesken. Tarkoitus koota on ohjeistukset tietosuoja ja tietoturva -sivustolle, jotta ne ovat kaikkien saatavilla, kun ne on tehty.

VAIKUTUSTENARVIOINNIT

Viestintä on tehnyt neljä alkukartoitusta vuonna 2020. Lisäksi yhden vuonna 2019 tehdyn alkukartoituksen osalta vaikutustenarviointi tehtiin vuoden 2020 puolella.

Alkukartoituslomakkeiden täyttämiseen viestintä käytti 10 tuntia.

Viestinnästä vaikutustenarvioinnin tekemiseen on osallistunut kartoituksesta riippuen 2-4 henkilöä ja tarvittaessa projektipäällikkö tietohallinnosta.

Apsis -uutiskirjepalvelun käyttöönotto

- Alkukartoitus osoitti, että uutiskirjepalvelusta tulee tehdä vaikutustenarviointi.
- Alkukartoituksen esille nostamien kysymysten perusteella vaikutustenarvioinnissa selvitettiin erityisesti käyttäjien ohjeistusta tietosuojan noudattamiseen. Järjestelmän automaatiotoiminnallisuuden käyttöönotto velvoittaa arvioimaan tietosuojan uudelleen.
- Korkeita riskejä ei havaittu. Järjestelmän toimittajan kanssa yhteistyö on sujunut hyvin. Toimittajat ovat tietosia tietosuojasäännöksistä.

Arvonnat sosiaalisessa mediassa

- Alkukartoitus osoitti, että vaikutustenarviointia ei ole tarpeen tehdä sosiaalisen median kilpailuissa kerättävistä henkilötiedoista. Informointiasiakirjat luotu.

Siteimprove

- Alkukartoitus osoitti, että vaikutustenarviointi tulee tehdä saavutettavuuden monitorointityökalu Siteimprovesta, koska järjestelmässä käsitellään henkilöiden sijaintitietoja.
- Korkeita riskejä ei havaittu. Analytiikasta näkee anonymisoidun sijaintitiedon, jota ei voi liittää henkilöön.

Meltwater

- Alkukartoitus osoitti, että mediaseurannan työkalusta tulee tehdä vaikutustenarviointi.
- Korkeita riskejä ei havaittu. Palvelu sisältää sisäisten käyttäjien nimet ja sähköpostiosoitteet, toimittaja vastaa mediatietokannasta.
- Saman toimittajan sosiaalisen median monitorointityökalun Sproutin alkukartoitus tehtävä.

Aineistopankin kuvauslupa

- Aineistopankin kuvauslupan alkukartoitus on hyväksyttävänä lakimiehellä.
- Alkukartoitus osoitti, että kuvausluvista tulee tehdä vaikutustenarviointi.
- Kuvauslupa sisältää henkilötietoja ja tunnistetietoja. Lupa tallennetaan jatkossa Vantaan aineistopankkiin käyttöoikeuksien taakse. Luvan pystyy näkemään vain määritellyt henkilöt. Aineistopankkiin arkistoidut luvat pystytään yhdistämään kuviin, joka edesauttaa kuvankäyttöoikeuksien hallintaa.

TOIMIALAN/PALVELUALUEEN OMAT NOSTOT VUODEN 2020 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSSÄ

Tunnistetut prosessien ja toimintojen kehittämiskohteet ja tekeillä olevat alkukartoitukset:

- Aineistopankin alkukartoitus. Kuvien käytön ja luovutuksen toimintatapoja tarkistetaan ja dokumentoidaan.
- Nykyisen vantaa.fi -sivuston alkukartoitus
- Sproutin alkukartoitus
- Tapahtumakalenterin alkukartoitus
- Vantaa-kanavan alkukartoitus

Priorisointikriteereinä ovat käsiteltävien henkilötietojen määrä tai arkaluonteisuus tai epäily prosessin/järjestelmän toimivuudesta siltä osin, että lainmukainen henkilötietojen käsittely voi mahdollisesti vaarantua.

HENKILÖSTÖ- JA KONSERNIPALVELUT

Lisätietoja: henkilöstöpalvelupäällikkö Aija Heiskanen
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY KORONAEPIDEMIAN AIKANA

Henkilötietojen käsittelyyn koronaepidemian aikana kiinnitettiin erityistä huomiota. Keskitetty hr ohjeisti intrassa ja esimiehille lähetettävissä uutiskirjeissä toimittamaan epidemiasta johtuvien poissaolojen tiedot hr-palveluportaalin kautta ja terveydentilaa koskevat dokumentit OmaVantaa -asiointikanavan kautta. Sosiaali- ja terveystoimessa ja opetuspuolen palveluissa ei ollut vielä hr-palveluportaalia käytössä ja esimiehet toimittivat tiedot palkanlaskennan asiointisähköposteihin. Pyyntö ansionmenetystodistuksista tartuntapäivärahaan oikeuttavien palkattomien karanteenipoissaolojen ajalta ohjeistettiin toimittamaan OmaVantaa -asiointikanavasta, jonka kautta ne myös pystyttiin toimittamaan palkansaajille.

Koronaepidemiasta aiheutui tarve siirtää kaupungin suljettujen toimintojen henkilöstöä muilta toimialoilta sosiaali- ja terveystoimen toimialalle. Henkilöstösiirtojen toteuttamista varten perustettiin keskitettyihin hr-palveluihin resurssikeskus, jonka tehtävänä oli organisoida siirrot. Esimiehet lähettivät sähköpostilla resurssikeskukseen listan siirrettävistä työntekijöistään. Listassa oli tehtävänimike, nimi, erityisosaamiset sekä mahdolliset toiveet tai työnteon rajoitteet. Resurssikeskuksesta tarkistettiin tiedot Vantaan kaupungin hr-järjestelmästä ja JulkiTerhikistä. Siirrettävistä henkilöistä syntyi listaus, jota käsittelivät resurssikeskuksen tehtäviin nimetyt palvelussuhdetiimin työntekijät (yht. 5). He esittivät vastaanottavalle esimiehelle siirtyvän henkilön, ja luovuttava ja vastaanottava esimies sopivat siirrosta. Resurssikeskuksesta oltiin puhelimitse yhteydessä sekä vastaanottavaan että luovuttavaan esimieheen. Kun siirto saatiin sovittua, resurssikeskuksesta lähetettiin molemmille sähköposti, jolla vahvistettiin siirto ja siihen liittyvät yksityiskohdat.

Saatuaan tiedon sovituista siirroista resurssikeskus toimitti siirron toteuttamiseksi tarvittavat tiedot palkanlaskentaan excel-tiedostoina keskitetysti palkanlaskennan esimiesten kautta. Tiedot tallennettiin hr- ja palkanlaskentajärjestelmään, jolloin vastaanottavat esimiehet pääsivät muun muassa hyväksymään hr-työpöydän hakemuksia, palkkakustannukset pystyttiin kohdentamaan oikeille kustannuspaikoille ja pandemiasta aiheutuvia palkkakustannuksia pystyttiin raportoimaan.

INFORMOINTIASIAKIRJAT

Informointiasiakirja henkilötietojen käsittelystä palvelussuhteen aloituksessa ja sen aikana on julkaistu intrassa (Johtaminen > Esimiestyö > Palvelussuhteen alkaessa). Kun uudelle henkilölle ollaan tekemässä työsopimusta tai viranhoitomääräystä, on palkkaava esimies ohjeistettu kertomaan hänelle henkilötietojen käsittelystä palvelussuhteen aikana jo ennen kuin hänen tietojensa viedään hr-järjestelmiin.

Informointiasiakirja henkilötietojen käsittelystä rekrytointitietojärjestelmässä on julkaistu Vantaan ulkoisella sivustolla. Siellä on julkaistu myös informointiasiakirja henkilötietojen käsittelystä palkkioiden ja korvausten maksatuksessa.

VAIKUTUSTENARVIOINNIT

Vuonna 2020 vaikutustenarviointi tehtiin työturvallisuusjärjestelmä Tutkasta. Hr-palveluissa käyttöönotetun palvelualustan (Service Now) ja asiakkaille käyttöön tulleen palveluportaalin osalta alkukartoitus tehtiin vuonna 2020, mutta riskianalyysin tekeminen siirtyi seuraavan vuoden puolelle.

eHijatin uuden ohjelmistoversion varsinainen alkukartoitus ja vaikutustenarviointi oli tavoitteena tehdä vuonna 2020, mutta versiopäivityssopimus irtisanottiin ja projekti päätettiin lokakuussa 2020. Samalla käynnistettiin nykyisen eHijat -ohjelmiston korvaavan hr-järjestelmäpalvelun hankintaan liittyvä esiselvitys.

Robottiikan käyttöönotosta on Vantaalla sovittu yhteisesti noudatettavat tietoturvalinjaukset, mutta alkukartoitusta tai varsinaista vaikutusten arviointia ei hr-palveluissa käyttöön otettujen robottitehtävien osalta vielä tehty.

Alkukartoitusta ja vaikutustenarviointia ei ole tehty myöskään Laura - rekryointijärjestelmästä eikä koulutusten hallintajärjestelmästä (Osuma). Ne eivät sisällä sellaisia henkilötietoja (henkilötunnuksia tai erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja), joiden käsittelystä voisi todennäköisesti aiheutua korkea riski ihmisten oikeuksille ja vapauksille.

RESURSSOINTI TIETOSUOJA-ASIOIHIN

Keskitettyjen Hr-palvelujen tietosuojavastaavan rooliin kuuluvia tehtäviä hoidettiin muiden tehtävien ohessa. Muita erityisesti tietosuoja-asioihin liittyviä resursseja ei keskitetyissä hr-palveluissa ollut. Keskitettyjen hr-palveluiden sisäisen tietosuojan toimintaohjeen mukaan jokainen henkilötietoja käsittelevä vastaa siitä, että tietosuoja toteutuu lainsäädännön tarkoittamalla tavalla ja esimies vastaa siitä, että kaikki alaiset saavat riittävän tietosuojaperehdytyksen ja että henkilöstön osaaminen on ajan tasalla myös tältä osin. Toimintaohjeen mukaan yksiköiden päälliköt vastaavat siitä, että työprosessit ovat kunnossa myös tietosuojan osalta.

TOIMIALAN/PALVELUALUEEN OMAT NOSTOT VUODEN 2020 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSSÄ

Tietosuojaosaamiseen ei ole pystytty resursoimaan keskitetyissä hr-palveluissa niin paljon kuin olisi ehkä tarkoituksenmukaista. Kehittämiskohteeksi nostetaan jatkossa, että osaamista tietosuojavastaavan tehtävissä vahvistetaan palvelualueella/toimialalla ja että keskitettyä osaamista saadaan erityisesti henkilökunnan ohjeistamiseen ja osaamisen ylläpitämiseen sekä ohjaamaan ja tukemaan vaikutustenarviointia. Lisäksi keskitetyissä hr-palveluissa tulisi edelleen kehittää / vahvistaa osaamista henkilötietojen käsittelyyn liittyvissä tietosuoja-asioissa.

Kehittämistoimenpiteenä tulisi myös toteuttaa vaikutustenarvioinnit ServiceNow - palvelualustasta ja hr:ssä käytettävästä robotiikasta sekä arvioida muidenkin järjestelmien arviointitarpeet.

KAUPUNKIKULTTUURIN TOIMIALA

Lisätietoja: lakimies Johanna Rauma
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Vuoden 2020 alusta voimaan tuli Vantaan kaupungin uusi organisaatiomalli, jossa toimialajakoa muutettiin ja jossa toimialat jakautuvat palvelualueisiin sekä toimialan yhteisiin palveluihin. Uudessa toimialajaossa Kaupunkikulttuurin toimialaan kuuluvat kulttuuri-, nuoris- ja liikuntapalvelut sekä kirjasto- ja asukaspalvelut. Koko toimialan tukipalveluista huolehtii Kaupunkikulttuurin yhteiset palvelut, johon kuuluu mm. talous- ja hallintopalvelut.

Uuden toimialan muotoutuminen näkyi myös tietosuojatyössä vuonna 2020. Aiemmin kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut sekä kirjasto ja aikuisopisto olivat hallinnollisesti osa sivistystoimen toimialaa. Siksi nykyisellä Kaupunkikulttuurin toimialalla käytiin organisoidusti läpi aiemmin Sivistystoimen toimialalla tehtyjä tietosuojaselvityksiä ja samalla paneuduttiin mm. henkilötietojen käsittelyyn liittyviin informointiasiakirjoihin sekä henkilötietojen käsittelytoimista tehtyihin selosteisiin. Mitään uutta ja merkittävää muutosta aiempiin toimintamalleihin ei ole tehty, vaan muutokset ovat olleet pääasiassa asiakirjojen päivittämistä uuden hallinto-organisaation mukaisiksi. Vuonna 2019 käyttöön otettuja kaupunkitasoisia ohjeita, sopimusmalleja ja asiakirjapohjia on hyödynnetty soveltuvin osin.

HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY KORONAEPIDEMIAN AIKANA

Keskeiset muutokset vuonna 2020 liittyvät koko vuoden vallinneeseen globaaliin pandemiaan, koronavirukseen. Koronan vuoksi yhteiskunnallisia toimintoja on viety enenevässä määrin sähköiseen verkkoympäristöön. Yhteiskunnallisen muutoksen seurauksena myös tietosuojan merkitys on korostunut, kun palvelut ja toiminnot ovat siirtyneet verkkoon.

Koronavirus on tartuntatauti, joten viruksen leviämisen ehkäisyyn tähtäävät toimet ovat edellyttäneet henkilötietojen käsittelyä kaikilla toimialoilla. Henkilötietojen käsittelyyn liittyvät selvitykset ja linjaukset on tehty kaupunkitasoisesti. Korona-ajan kokoontumisrajoitukset ovat osuneet Kaupunkikulttuurin toimialan palveluihin, sillä kaikkia palveluita ei voi viedä verkkoon. Monet toimialan palvelut ovat olleet verkossa hyödynnettävissä jo ennen koronaa. Jos korona ei ole rajoittanut palvelun käyttöä, on palvelu toiminut normaalisti. Tällöinkin jotkut, esimerkiksi verkossa olleet tilavarauspalvelut ovat sinänsä olleet käytössä, mutta käytännössä vähäisellä käytöllä, koska niillä varattavia tiloja ei voi käyttää. Vuoden aikana muuttuneista toimintoja koskevista rajoituksista ja ehdoista pystyttiin kuitenkin informoimaan tehokkaasti rekisteröityjen yhteystietoja hyödyntäen. Kuten toimialalla yleisesti, jo olemassa olevissa palveluissa käsitellään henkilötietoja vain siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä palveluiden ja toimintojen hoitamiseksi. Rekisterissä olleiden yhteyshenkilöiden joukossa oli niitäkin, joille tiedotus oli esimerkiksi heidän edustamiensa tahojen toiminnan muutosten johdosta turhaa ja tästä saatiin joiltakin palautetta. Pääosin palaute johti rekisteritietojen passivoimiseen, joka ratkaisi turhan tiedottamisen ongelman, poistamatta mahdollisuutta jatkaa yhteyshenkilönä tilanteen muututtua.

Palveluissa on noudatettu henkilötietojen käsittelyssä kaupunkitasoisia linjauksia ja niiltä osin, kun palveluita on siirretty verkkoon, on palveluissa hyödynnetty jo olemassa olevia verkkoalustoja. Käytännössä koronaviruksen aiheuttamat henkilötietojen käsittelytilanteet ovat liittyneet pääasiassa kaupungin asemaan työnantajana, joten kyse on työntekijöiden

henkilötietojen käsittelyn oikeudellisten reunaehtojen sekä käsittelytarpeen selvittämisestä. Käsittelyn oikeudelliset reunaehdot on huomioitu kaupunkitasoisessa linjauksessa, eikä toimialalla ole muista toimialoista poikkeavia tarpeita työntekijöiden henkilötietojen käsittelylle. Kaupungin linjasta poikkeavia menettelytapoja tai uusia henkilötietojen käsittelyjärjestelmiä ei ole otettu käyttöön.

Kuntalaisen tai asiakkaan tietosuojan näkökulmasta koronavirus ei ole aiheuttanut merkittäviä muutoksia, sillä toimialan asiakaskontaktit ovat olleet vuoden aikana erittäin rajoitettuja. Toimialan palveluista suurin osa on joko suoraan tai välillisesti kytköksissä toimintaan, jota on rajoitettu viruksen torjumiseksi. Henkilötietojen käsittelyssä käytössä olevat järjestelmät toimivat poikkeuksellisesta tilanteesta huolimatta, eikä niiden käyttötarkoitusta tai toimintamallia ole ollut syytä muuttaa. Toimialalla käsiteltävät henkilötiedot liittyvät lähestulkoon poikkeuksetta palveluiden toteuttamiseen ja niiltä osin, kun kirjasto- ja asukaspalveluiden tehtäviin liittyy sosiaali- ja potilasasiamiehen toiminta, on kyseisessä toiminnassa huomioitu tehtävään liittyvät erityispiirteet.

Koronavirus ei juurikaan ole näkynyt henkilötietojen tarkastus- ja poistopyynnöissä, sillä pyyntöjä on saapunut kolme, mikä vastaa aiempien vuosien tasoa. Keskeisimpänä muutoksena, jonka korona toi henkilötietojen käsittelyyn on ollut muutokset rekisteröityjen oikeuksien käytön prosessiin. Vantaa.fi sivuston ohjeistuksen mukaan rekisteröidyillä on oikeus tarkistaa, miten hänen henkilötietojaan käsitellään kaupungissa. Tarkastuspyyntö tehdään ohjeen mukaan henkilökohtaisen käynnin yhteydessä tai omakätisesti allekirjoitetulla tai muulla luotettavalla tavalla varmennetulla asiakirjalla Vantaa-infossa. Koronan myötä henkilökohtaisista käynneistä on ollut pakko luopua terveystietojen välittämiseksi, joten vuoden 2020 aikana pyynnöt on tullut esittää omakätisesti allekirjoitetulla kirjeellä.

Kaupunkikulttuurin toimialaa koskevista palveluista jätettiin keskitettyyn sähköiseen palautejärjestelmään n. 650 palautetta, joista valtaosa koski liikuntapalveluita. Palautteissa painottuivat uimahallit, ladut ja luistelukentät. Näiden lisäksi palautetta kohdistettiin mm. kirjastopalveluihin, sähköiseen asiointiin, nuorison harrastuksiin ja Vantaa-infoihin. Koronan aiheuttamana palautetta tuli jonkin verran tiedottamiseen ja turvavälien säilyttämiseen liittyen. Toimitilojen sulkeuduttua nopeasti avatut digitaaliset korvaavat palvelut, kuten virtuaalijummat ja –konsertit, keräsivät kiitosta.

INFORMOINTIASIAKIRJAT

Sisäisen tarkastuksen raportissa kiinnitettiin huomiota informointiasiakirjoihin ja niiden saavutettavuuteen. Organisaatiomuutosten jälkeen uudella Kaupunkikulttuurin toimialalla käytiin lävitse jo entuudestaan olemassa olevat tietosuojadokumentit sekä muut selvitykset, joita uudelle toimialalle siirtyvistä toiminnoista oli käytettävissä. Aiemmin laadittujen informointiasiakirjojen tarkistuksen yhteydessä päivitettiin asiakirjat uuden organisaatiomallin mukaisiksi. Nykyiset informointiasiakirjat ovat pääasiassa rekisterikohtaisia ja uusien henkilörekistereiden osalta laaditaan uusi informointiasiakirja, jotta rekistereiden eroavaisuudet voidaan ottaa tapauskohtaisesti huomioon.

Sisäisen tarkastuksen tekemän raportin perusteella erityistä huomiota kiinnitettiin siihen, miten yleisölle voidaan tarvittaessa antaa tietojärjestelmäselostetta vastaavat tiedot, sekä informointiasiakirjoihin ja niiden saavutettavuuteen.

Toimialalla ei ole keskitetty informointiasiakirjojen ylläpitoon ja ajantasaisuuteen kohdistuvia toimia, vaan palvelualueet vastaavat itsenäisesti toimintojensa informointiasiakirjojen ylläpitoon liittyvistä toiminnoista. Keskittämislle ei ole nähty tarvetta, sillä palvelualueilla on paras kuva käytössään olevista rekistereistä sekä rekistereidensä tietosuojasäätöjen 13 ja 14 artikloissa säädetyistä henkilötietojen käsittelyä koskevista seikoista. Kokonaisarvio siitä, kenen tietoja käsitellään, mihin tarkoituksiin ja millä perusteella, luovutetaanko tai siirretäänkö henkilötietoja organisaation ulkopuolelle ja kauanko niitä säilytetään, on jätetty palvelualueiden arvioitavaksi. Käytännössä informointiasiakirjoissa hyödynnetään kaupunkitasoisia mallipohjia, joita muokataan käyttötarkoitusten mukaisiksi kunkin palvelualueen tarpeiden mukaan.

Informointiasiakirjojen läpikäynti ja ajantasaisuuden tarkistus tapahtuvat vuosittain tietotilinpäätöksen laatimisen yhteydessä.

VAIKUTUSTENARVIOINNIT

Vaikutustenarviointien laatimisessa on noudatettu kaupunkitasoisia ohjeistusta ja hyödynnetty vuonna 2019 valmistuneita vaikutustenarviointityökaluja. Alkukartoitus ja vaikutustenarviointi tehdään, kun uusia henkilörekistereitä perustetaan. Alkukartoituksella selvitetään, milloin vaikutusten arviointi tulee tehdä. Vaikutustenarviointi tehdään aina silloin, kun alkukartoitus osoittaa sen tarpeelliseksi. Vuonna 2020 ei aloitettu yhtään vaikutustenarviointia eikä olemassa olevien henkilörekistereiden vaikutustenarviointeja päivitetty. Henkilörekistereiden osalta on katsottava uuden toimialan tilanteen olleen stabiili, kun toimintaa jatkettiin aikaisempien rekisterien varassa eikä uusia rekistereitä perustettu.

Vaikutustenarviointien perusteella toimiala on käsitellyt potentiaaliset tietosuojariskit ennen henkilötietojen käsittelyn aloittamista, eikä esimerkiksi korona-aika ole vaikuttanut vaikutustenarviointien päivittämiseen, kun potentiaaliset riskit on huomioitu jo etukäteen. Toimialalla käytössä oleviin henkilörekistereihin liittyy pääasiassa vain vähäisiä riskejä, sillä toimialan rekisterit ovat pääasiassa suostumusperusteisia, ja niiden tietosuojariskit ovat kohtuullisin toimenpitein hallittavissa. Riskit liittyvät mm. teknisiin tietoturvatkaisuuihin sekä rekisteröityjen oikeuksien toteuttamiseen. Vaikutustenarviointien nykytilaa tarkasteltiin erityisesti syksyllä 2020, kun julkisuudessa nousi esiin tietoturvaongelman vuoksi tapahtunut laaja henkilötietovuoto.

TOIMIALAN/PALVELUALUEEN OMAT NOSTOT VUODEN 2020 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSSÄ

Huomiota on kiinnitetty erityisesti henkilötietojen käsittelyperusteisiin. Kaupunkikulttuurin toimialaan kuuluu toimintoja, joissa henkilörekisterit ovat tietosuojasäätöjen 6 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti suostumusperusteisia. Tämä eroaa siitä, mihin

Sivistystoimen aikana oli totuttu, koska Sivistystoimen toimialalla henkilötietoja käsiteltiin pääasiassa tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtien perusteella. Erilainen käsittelyperuste ei yksittäistapauksissa aiheuta merkittäviä eroja tavanomaiseen henkilötietojen käsittelyyn, mutta käsittelyperusteiden arvioinnilla on rekisteröidyn oikeuksien kannalta keskeinen asema, sillä jos tiedot perustuvat lakisääteisen velvollisuuden noudattamiseen voidaan kerätyt asiakastiedot hävittää vasta laissa säädetyn määräajan jälkeen. Ratkaisu tietojen poistamisesta tehdään tapauskohtaisen arvion perusteella. Asiakas voi kuitenkin aina pyytää kaupunkia poistamaan tarpeettomat ja virheelliset tiedot.

Suostumusperusteisessa henkilötietojen käsittelyssä on selvitetty esimerkiksi suostumuksen peruuttamiseen ja tietojen poistopyyntöön liittyviä käytännön toimia, kuten pyynnön esittämistapaa, dokumentointia ja tietojen poistamista. Tietojen poistamisen osalta on selvityksen alla, mitä tietoja tosiasialla säilytetään ja kuinka kauan sekä miten poistotoimenpiteet käytännössä toteutetaan. Selvitystyö aloitettiin, kun tietojen poistamistilanteessa nousi esille se, ettei poistopyynnön esittäneitä voida dokumentoida tai listata yksilöidysti, sillä muutoin poistopyynnot muodostaisivat uuden henkilörekisterin. Tietonsa poistaneiden osalta järjestelmissä on käytössä anonyymi 'tiedot poistettu'-merkintä.

Tietoturvaloukkauksia sattui vuoden 2020 aikana kuusi kappaletta. Näistä viidessä tehtiin tietoturvaloukkausilmoitus kaupungin tietosuojavastaavalle ja yhdessä ei. Viimeksi mainitussa tapauksessa oli kyse laajempia toimintamallimuutoksia ja viranomaisyhteistyötä vaatineesta tapahtumasta, jolloin tietosuojavastaava ja muut kaupungin tietoturva-ammattilaiset olivat mukana tilanteen ratkaisemisessa, eikä erillistä lomaketta täytetty.

Kaupunkikulttuurin toimialalla tietosuoja-asioissa vastuuhenkilönä toimivia lakimiehiä oli vuoden 2020 aikana kaikkiaan kolme. Lyhyeksi jääneiden kausiensa aikana vastuuhenkilöt eivät ehtineet muodostaa kokonaiskuvaa tai johtamaan pitkäjänteisesti tietosuojatyötä toimialalla. Tämä vaikutti toimialalla tietosuojatyön organisointiin ja katkot vaikeuttivat luonnollisesti muun muassa tiedonsiirtoa, vaikka myös yhteisten palveluiden päällikkö ja hallintoasiantuntija tukevat tietosuojatyötä toimialalla.

HANKINTAKESKUS

Lisätietoja: hankintalakimies Aulis Ante
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY KORONAEPIDEMIAN AIKANA

Covid-19-epidemia (myöhemmin korona) on vaikuttanut hankinnan palveluyksikön toimintaan monin eri tavoin. Koronan vuoksi Hankinta on mm. pikaisella aikataululla keskitetysti hankkinut Vantaan kaupungin henkilöstön käyttöön henkilönsuojaimia. Lisäksi hankinnan työntekijät ovat työskennelleet vuoden 2020 aikana pääosin etätyössä.

Henkilötietojen käsittely hankinnan palveluyksikössä on ollut vähäistä suhteessa kaupungin toimintoihin. Näin ollen koronan vaikutus henkilötietojen käsittelyssä hankinnan palvelualueella ei ole ollut kovin merkittävää.

Merkittävin koronasta aiheutuva muutos on ollut rikosrekisteriotteiden tarkastus. Läsnätyötä tehdessä rikosrekisteriotteet tarkastettiin paikan päällä toimittajan läsnä ollessa. Koronan vuoksi rikosrekisteriotteet on myös tarkastettu etänä. Henkilökuntaa on ohjeistettu toimimaan siten, että rikosrekisteriotteet näytetään ja tarkastetaan etäyhteydellä kameran välityksellä. **Rikosrekisteriotteita ei saa tallentaa mihinkään tietovälineeseen, sillä mikäli ne näytettäisiin** jakamalla ote videoneuvottelusovelluksessa, on riski, että dokumentti tallentuu tietovälineeseen. Kameran välityksellä tarkastettaessa rikosrekisteriotteen dokumentti ei tallennu mihinkään tietovälineeseen.

Koronan vuoksi henkilökunta on työskennellyt etätyössä. Henkilökuntaa on ohjeistettu Vantaan kaupungin, palvelualueen ja yksikön johdon toimesta tietoturvalliseen etätyöskentelyyn. Erityistä huomiota on kiinnitetty salassa pidettävien - ja henkilötietojen käsittelyyn etätyössä. Henkilökunnalle on jaettu mm. kuulokkeet, videoneuvotteluiden sujuvoittamiseksi ja varmistukseen, etteivät sivulliset kuule videoneuvottelujen keskusteluja.

INFORMOINTIASIAKIRJAT

Hankinnan palveluyksikkö selvittää vastuullaan olevien henkilörekisterien ja tietojärjestelmien informointiasiakirjojen ajantasaisuuden ja päivittää ne tarvittaessa vuoden 2021 aikana.

VAIKUTUSTENARVIOINNIT

Hankinnan palveluyksikkö käyttää hankinnoissa Vantaan kaupungin laatimia vaikutustenarvioinnin lomakkeita: tietosuojan alkukartoitus ja riskiarviointitaulukko. Lisäksi hankintoja käsitellään hankintojen arviointiryhmässä. Hankintojen arviointiryhmässä tarkastellaan hankintakohtaisesti hankintojen vastuullisuutta sekä myös sitä, sisältyykö hankintaan henkilötietojen käsittelyä. Vaikutustenarviointien asiakirjat on siirretty hankinnan palveluyksikön ThinkingPortfolio-sovellukseen, jossa niitä täytetään ja ylläpidetään jatkossa.

Seuraavissa hankinnoissa on tehty joko pelkästään alkukartoitus tai alkukartoitus sekä riskiarviointitaulukko. Riskiarviointitaulukko täytetään Vantaan kaupungin ohjeiden mukaisesti, jos alkukartoitus osoittaa, että vaikutustenarviointi on toteutettava.

- Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet hankinnassa, (VD/1229/02.08.00.00/2019 (alkukartoitus)
- Vantin työvoiman vuokrauspalvelun hankinta, 4437/02.09.01.02/2020, (alkukartoitus)
- Jäähallien ja ulkojääkenttien jäähdytysjärjestelmien ja -laitteiden huolto, VD/2973/02.08.00.00/2020 (alkukartoitus)
- Vantaan raitiotien suunnittelun asiantuntijapalveluiden hankinta, VD/3590/02.08.00.00/2020 (alkukartoitus)
- Kehittämispalveluiden hankinta / Vantaan kaupungin johtamisen, esimiestyön ja työyhteisöjen, VD/5006/02.08.00.00/2020 (alkukartoitus)
- Jätehuollon palvelut, VD/9084/02.08.00.00/2018 (alkukartoitus)
- Koulu- ja päiväkotiatarioiden hankinta Aviapoliksen ja Kuusikon alueille, VD/934/02.08.00.00/2020 (alkukartoitus)
- Sotungin alueen koulun ja päiväkotien aterioiden hankinta, VD/935/02.08.00.00/2020 (alkukartoitus)
- Jätehuollon palvelut, VD/9084/02.08.00.00/2018 (vaikutustenarviointi)
- Koulu- ja päiväkotiatarioiden hankinta Aviapoliksen ja Kuusikon alueille, VD/934/02.08.00.00/2020 (vaikutustenarviointi)
- Sotungin alueen koulun ja päiväkotien aterioiden hankinta, VD/935/02.08.00.00/2020 (vaikutustenarviointi)
- Taksimatkojen hankinta Vantaan kaupungin henkilökunnalle Vantaan Työterveys Oy:n / Aito Työterveys henkilökunnalle ja muille asiakasryhmille nopeisiin kuljetustarpeisiin, VD/830/02.08.00.00/2020 (alkukartoitus)
- Ajoneuvojen varastoon siirrot hinauspalveluna, ajoneuvojen varastointi ja hinattujen ja varastoitavien ajoneuvojen hallinnoinnin hankinta, VD/4645/02.08.00.00/2020 (alkukartoitus)
- Kuljetuspalvelun hankinta vammaisopetuksen oppilaille ja liikuntarajoitteisille oppilaille, VD/3968/02.08.00.00/2019 (alkukartoitus)
- Henkilöstökoulutuksen eOppimisen palvelun hankinta / Zoom-sovellus, VD/1894/02.08.00.00/2018 (alkukartoitus)
- Henkilöstökoulutuksen eOppimisen palvelun hankinta / eOppimisen sovellus, VD/1894/02.08.00.00/2018 (alkukartoitus)

Yhteenvetona edellisestä voidaan todeta, että tietosuojaa on käsitelty 16 hankinnassa, joista kolmessa (3) on tehty vaikutustenarviointi. Hankinnan palveluysikön tilastoissa ei ole huomioitu tietojärjestelmien- tai sovellusten hankinnoissa tehtyjä alkukartoituksia ja vaikutustenarviointeja, jotka tehtiin tietohallinnon palvelukeskuksen toimesta. Niissä hankinnoissa, joissa vaikutustenarviointi on tehty ei ole havaittavissa sellaisia rekisteröidyille kohdistuvia tietosuojariskejä, joita ei ole voitu riskienhallintatoimenpiteillä poistaa tai alentaa.

Jokaisessa hankintaprosessissa hankinnasta vastaava hankinta-asiantuntija huolehtii siitä, että sekä alkukartoituslomake että mahdollinen vaikutustenarviointi tulee tehdyksi. Jos hankintasopimuksen tekee hankintajohtaja, hankinnan palveluysikkö vastaa alkukartoituksen ja vaikutustenarvioinnin tekemisestä. Jos hankintasopimuksen tekee muu viranhaltija, vastuu on tällä taholla/toimialalla. Tietosuojavastuut hankinnoissa eivät ole

aivan selkeät. Sisäisellä asiakkaalla ei myöskään ole välttämättä riittäviä resursseja osallistua täysipainoisesti oman toimi- tai palvelualueensa tietosuojaan hallintaan. Erityisesti resurssien puute näkyy sopimuksenaikaisessa tietosuojaan hallinnassa. Käytännössä tämä on johtanut siihen, että hankinnan palveluyksikkö on hoitanut alikäsittelijöiden hyväksyntää ja tietosuojadokumenttien päivitystä sopimuksen aikana.

Alkukartoitus ja vaikutusarviointi pyritään tekemään mahdollisimman aikaisessa vaiheessa hankintaprosessia siten, että tehdyt arvioinnit tulevat huomioituksi hankinnan kohdetta ja sopimusehtoja määriteltäessä. Tällä tavoin tietosuoja-asiat tulevat huomioituksi osana hankintaprosessia ja tarjouspyyntöä.

Vaikutustenarvioinnin tulee olla valmis ennen kuin hankintasopimus allekirjoitetaan. Tarvittaessa vaikutustenarviointeja täydennetään sopimuskauden aikana, mikäli hankintaan liitetään uusi toiminnallisuus esimerkiksi optiona mukaan tai käyttäjämäärää merkittävästi lisätään. Jokaiseen vaikutustenarviointiin osallistuu hankinta-asiantuntija, sisäisen asiakkaan edustaja(t) sekä tarvittaessa hankinnan tietosuoja-asioista vastaava lakimies. Vaikutustenarviointeja toteutettiin edellä mainituissa tapauksissa 2–3 työpalaverissa, joista ensimmäisessä täytettiin alkukartoituslomake ja jatkopalaverissa riskiarviointitaulukko. Tietosuojasta vastaava lakimies on konsultoinut hankinta-asiantuntijaa myös palaverien välissä kahdenkeskisissä tapaamisissa. Näissä tapaamisissa on pyritty valmistelevaan itse vaikutustenarvioinnin työpalaveria. Lisäksi tietosuojasta vastaava lakimies on konsultoinut oikeasuhtaisten ja riittävien tietosuojaehtojen liittämistä hankintaan.

Hankinnan tietosuojasta vastaava lakimies on lisäksi konsultoinut muiden toimi- ja palvelualueiden tietosuoja koskeissa vaikutustenarvioinneissa, jos kyseisillä toimi- ja palvelualueilla on ollut työntekijöiden vaihtuvuuden takia resurssivajetta niiden toteuttamiseen. Esimerkkeinä näistä ovat sosiaali- ja terveystoimen videoneuvottelusovellusten (Teams ja Zoom) ja Varian Annie Advisor -kyselytyökalun vaikutustenarvioinnit. Hankinnan palveluyksikön asiantuntijat ovat myös osallistuneet tietohallinnon hankintojen vaikutustenarviointeihin osana hankintaprosessia. Hankinnan tietosuojasta vastaava lakimies on lisäksi toiminut Apotti-hankkeen tietosuojalakimiehenä vuonna 2020.

RESURSSOINTI TIETOSUOJA-ASIOIHIN

Hankinnassa on tietosuojasta vastaava lakimies, jonka työpanoksesta puolet kohdistunut tietosuoja-asioiden hoitoon. Pyrkimyksenä jatkossa on se, että koulutusta ja perehdytystä lisäämällä jokainen lakimies pystyy hoitamaan oman hankintansa tietosuoja-asiat. Noin puolella hankinta-asiantuntijoista on vuoden 2020 aikana ollut hankintoja, joissa on pitänyt käsitellä tietosuoja-asioita jollakin tapaa. Tosin tietosuoja-asiat ovat jossain määrin kasaantuneet joihinkin hankintoihin, kuten ateriapalveluihin ja erityisryhmien kuljetuspalveluihin, joten muutamalla hankinta-asiantuntijalla on ollut vuoden aikana useampia hankintoja, joissa tietosuoja on tullut huomioida.

Hankinnassa ei kuitenkaan ole yhtään työntekijää, jonka työtehtävät kohdistuisivat pelkästään tietosuojaan. Näin ollen resurssien riittävyyden kannalta on ensiarvoisen tärkeää,

että tietosuojaosaamista lisätään koulutuksella ja perehdytyksellä organisaatiossa. Tällöin yhden henkilön työkuorma ei kasva liian suureksi ja haittaa muiden työtehtävien hoitamista.

Tietosuojaan liittyviä koulutuksia on hankinnoissa pidetty vuonna 2020 seuraavasti. Uusille työntekijöille on järjestetty tietosuojan perehdytyskoulutusta. Lisäksi hankinnan kilpailuttamistiimille on järjestetty kaksi koulutusta, joista toisessa käsiteltiin tietosuojan perusasioita ja toisessa EU-tuomioistuimen privacy shield -kieltoa (Schrems II päätös).

TOIMIALAN/PALVELUALUEEN OMAT NOSTOT VUODEN 2020 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSSÄ

Hankinnan palveluyksikön tulee saattaa informointiasiakirjat ajan tasalle mahdollisimman pikaisesti.

Sopimusten tietosuoja- ja tietoturvaehdot tulee päivittää vastaamaan muuttunutta lainsäädäntöä (kuten tiedonhallintalaki) ja oikeuskäytäntöä (EU:n tuomioistuimen Schrems II päätös). Tietosuojaehtoja on viimeksi päivitetty kokonaisvaltaisesti vuonna 2019. Näin ollen ne tulee saattaa ajan tasalle. Tällä on valtava merkitys koko kaupungin kannalta, koska samoja ehtoja käytetään kaikissa Vantaan kaupungin sopimuksissa.

Organisaation tietosuojaosaamista tulee lisätä koulutusten ja perehdytysten avulla. Koulutuksen painopistettä tulee kohdistaa etenkin vaikutustenarviointeihin ja sopimusehtoihin.

Sopimuksenaikaista tietosuojan hallintaa tulee kehittää osana sopimushallintaa. Tämä edellyttää yhteistyötä eri toimi- ja palvelualueiden välillä, sillä tietosuojan - ja sopimushallinnan vastuut eivät ole selkeät.

TIETOHALLINTO

Lisätietoja: tietoturvapäällikkö Tapio Heinäaro
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY KORONAEPIDEMIAN AIKANA

Koronaepidemia ja sen mukanaan tuoma etätyöskentely ei sinällään vaikuttanut Tietohallinnon omaan henkilötietojen käsittelyyn mitenkään. Tietohallinto oli kuitenkin vahvassa roolissa taustalla, kun suuri määrä kaupungin työnteosta siirtyi etänä tehtäväksi. Aivan aluksi oli suhteellisen pieniä teknisiä haasteita lähinnä lisenssimäärien suhteen, kun etätöitä tekevien määrä kasvoi, mutta tilanteet saatiin nopeasti ja vähäisillä teknisillä ratkaisuilla kuntoon. Koronaepidemian takia ei jouduttu tekemään mitään tietoturvaa heikentäviä ratkaisuja.

Koronaepidemian myötä niin opetus-, sosiaali- kuin terveysalallakin asiakkaiden kohtaaminen muuttui nopeasti ja erityisesti videoneuvottelujärjestelmien suhteen jouduttiin ottamaan kantaa. Niistä annettiin tietoturvalausuntoja toimialojen päätöksenteon helpottamiseksi samalla kun kaupungin tietosuojavastaava ohjeisti yleisemmin aiheesta. Toimialat tekivät näiden perusteella omia päätöksiään järjestelmien käytöstä. Samoin muiden uusien tarpeiden, kuten esimerkiksi koronajäljitystoiminnan, tietoturvaa ja teknistä toteutusta käsiteltiin usein lyhyelläkin varoitusajalla.

Kaiken kaikkiaan Tietohallinnon näkökulmasta koronaepidemian aiheuttamista poikkeusoloista selvittiin hyvin, koska Vantaan kaupungin tietotekniset järjestelyt tukivat laajamittaista etätöitä jo valmiiksi.

INFORMOINTIASIAKIRJAT

Tietohallinto on yleisesti sovellusten ja järjestelmien suhteen toimialoja avustava taho. Myös informointiasiakirjojen suhteen päävastuu niistä on toimialoilla ja Tietohallinnon rooli on osallistua asiaan tarvittavissa määrin.

VAIKUTUSTENARVIOINNIT

Vuoden 2019 tietotilinpäätöksen linjauksen mukaan Tietohallinnon vastuulla olevissa järjestelmissä ei käsitellä arkaluontoisia henkilötietoja, joten niihin ei ole tehty vaikutustenarviointeja.

Tietohallinto on ollut vahvassa roolissa toimialojen vaikutustenarvioinneissa sekä luomassa ja kehittämässä vaikutustenarviointiprosessia että auttamassa sen pohjalta itse vaikutustenarviointien tekemisessä.

Tietohallinnolla oli vuonna 2020 erillinen tietosuoja-asiantuntija auttamassa toimialoja vaikutustenarvioinneissa.

RESURSSOINTI TIETOSUOJA-ASIOIHIN

Tietohallinnossa ollut erillinen tietosuoja-asiantuntijaresurssi lakkautettiin vuoden 2020 lopussa. Kyseinen resurssi oli jäänne edellisenä vuonna päättyneestä EUAS-tietosuojaprojektista. Tietohallinnon näkökulmasta vuoden 2020 aikana tietosuojaan liittyvät

prosessit on saatu jalkautettua toimialoille ja itse sovelluksille, eikä erilliselle tietosuoja-asiantuntijalle ollut enää tarvetta. Tietosuoja-asioden päävastuu kaupungilla on tietosuojavastaavalla, eikä päällekkäinen kaupunkitasoinen tietosuoja-asiantuntija ollut välttämätön.

TOIMIALAN/PALVELUALUEEN OMAT NOSTOT VUODEN 2020 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSSÄ

Vuoden 2020 aikana henkilötietojen käsittely tietojärjestelmien suhteen on muuttunut selkeästi rutinoituneemmaksi. Vaikutustenarvioinnit ovat kiinteä osa uusien järjestelmien hankintaprosessia sekä vanhojen muutosprosesseja. Niiden myötä henkilötietojen käsittelyyn liittyvät asiat tulevat järjestelmällisesti otettua huomioon.

Suurimmat puutteet vaikutustenarviointien ja sitä myöten myös henkilötietojen käsittelyn suhteen vaikuttavat liittyvän olemassa oleviin ”pieniin” tai hajanaisessa käytössä oleviin järjestelmiin, jotka toimivat pitkälti ilman Tietohallinnon osallisuutta. Tyypillisesti niissä ei ole edes tunnistettu vaikutustenarvioinnin tai sen alkukartoituksen tarvetta, eikä asia välttämättä nouse esille ennen kuin järjestelmille joudutaan tekemään muutoksia.

Tietohallinto on välillisesti tietoteknisten ja tietoturvaan liittyvien toimenpiteiden kautta vaikuttamassa laajalti henkilötietojen käsittelyyn koko tietoteknisessä ympäristössä. Tietoturvan merkitys nousi vuoden aikana yleiseen keskusteluun surullisen psykoterapiakeskus Vastaamon laajan tietomurron yhteydessä. Vastaavien tapahtumien estämiseksi Vantaan kaupungin toimintaympäristön tietoturvaratkaisuiden eteen on tehty myös vuonna 2020 useita erilaisia toimenpiteitä.

TIETOTILINPÄÄTÖKSEN 2020 LIITTEET

LIITE 1: VUODEN 2020 TIETOTILINPÄÄTÖKSEN RAKENNE

Vuoden 2020 tietotilinpäätöksessä keskitytään seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

1) Henkilötietojen käsittely korona epidemian aikana

- Minkälaisia muutoksia koronaepidemia aiheutti henkilötietojen käsittelyyn
- Otettiin käyttöön uusia tapoja käsitellä henkilötietoja
- Käytettiin uusia järjestelmiä/sovelluksia
- Vaikeutuiko henkilötietojen käsittely
- Jäikö tehtäviä suorittamatta tai aiheuttiko korona viivästymistä henkilötietojen käsittelyyn
- Löydettiin parempia henkilötietojen käsittely tapoja
- Tuliko pysyvämpiä uusia tapoja käsitellä henkilötietoja
- Miten asiakkaiden kanssa toimittiin
- Minkälaista palautetta asiakkailta tuli

2) Informointiasiakirjat

- Sisäinen tarkastus kiinnitti huomiota informointiasiakirjoihin
- Miten sisäisen tarkastuksen raporttiin reagoitiin
- Olivatko informointiasiakirjat kunnossa ennen sisäisen tarkastuksen raporttia
- Mitä puutteita informointiasiakirjoissa oli
- Onko havaitut puutteet korjattu vuoden 2020 loppuun mennessä
- Mitä korjauksia tehtiin
- Miten vastuut informointiasiakirjojen ylläpidosta ja ajantasaisuudesta on toteutettu
- Kuinka usein informointiasiakirjojen ajantasaisuus tarkastetaan

3) Vaikutustenarvioinnit

- Kuinka monta uutta vaikutustenarviointia vuonna 2020 aloitettiin ja lista aloitetuista vaikutustenarvioinneista
- Kuinka monta vaikutustenarviointia on käynnissä ja lista vaikutustenarvioinneista
- Lista kaikista tehdyistä vaikutustenarvioinneista
- Vaikutustenarviointien kehittyminen verrattuna vuoteen 2019 määrällisesti ja laadullisesti
- Mitä ongelmia vaikutustenarvioinnit ovat tuoneet esiin
- Mitkä asiat ovat vaikutustenarviointien perusteella kunnossa

4) Resurssointi tietosuoja-asioihin

- Miten tietosuoja-asioihin on resurssoitu vuonna 2020
- Kuinka monen henkilön työtehtäviin on sisällytetty tietosuoja-asioiden hoito
- Onko tietosuoja-asioiden hoitamiseen riittävästi henkilöitä

5) Toimialan/palvelualueen omat nostot vuoden 2020 henkilötietojen käsittelyssä

LIITE 2: VANTAAN KAUPUNGIN HENKILÖTIETOJEN TIETOTURVALOUKKAUKSET 2020

TOIMIALA	LOUKKAUKSIEN LUKUMÄÄRÄ
	VUOSI 2020
Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala	109
Kasvatuksen ja oppimisen toimiala	34
Kaupunkiympäristön toimiala	3
Kaupunkistrategian ja johdon toimiala	19
Kaupunkikulttuurin toimiala	5
Vantaan työterveys	1
YHTEENSÄ	171

LIITE 3: VANTAAN KAUPUNGIN HENKILÖTIETOJEN TIETOTURVALOUKKAUKSET 2020 TOIMIALOITTAIN

SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON TOIMIALA

Tammikuu 2020	Työntekijän sairauspoissaolopäiviin liittyvä sähköposti on epähuomiossa lähetetty kaupungin toiselle työntekijälle, jolle tieto ei kuulunut - Vastaanottajan suku- ja etunimi ovat samankaltainen henkilön kanssa, jolle sähköposti oli tarkoitettu - Viesti poistettu - Ei ilmoitusta loukkauksen kohteeksi joutuneelle
	Työntekijän unohtanut tietokonelaukun junaan - Mukana myös muistiinpanoja läheisneuvotteluista - Mahdollista, että nimi ja syntymäaika ja läheisen yhteystiedot kirjattuna jostain neuvottelusta
	Työntekijä tulosti asiakaspapereita väärään tulostimeen - Tulostin eri yksikössä - Koski 7 henkistä perhettä - Paperit hävitettiin
	Ajanvaraustieto lähetetty sivulliselle saman nimiselle henkilölle - Ajanvarauksesta lähti tekstiviesti järjestelmän kautta väärälle henkilölle - Sivulliselle lähetettiin välittömästi viesti, että ajanvaraus oli väärä
Helmikuu 2020	Lastensuojelupäätös lähetetty väärälle perheelle - Koski yhtä lasta ja vanhempia - Väärän kirjeen saanut lähetti kirjeen edelleen oikealle perheelle - Molemmille perheille ilmoitettu asiasta - Tehty ilmoitus TSV:lle

	Lastensuojelun asiakastietoja lähetettiin väärään osoitteeseen • Kaupungin sisällä • Koski yhtä perhettä • Vastaanottaja poisti tiedot
	Sosiaalityöntekijä oli pyytänyt toimiston sihteeriä postittamaan päätökset sähköpostiliitteenä itselleen • Sosiaalityöntekijä oli virheellisesti ilmoittanut vahingossa oman nimen ja gmail-loppuosan, kun oli pitänyt laittaa omanimi ja vantaa.fi sähköpostiosoite • Sähköposti ja liitetiedosto menivät salattuna viestinä väärään sähköpostiosoitteeseen • Huostaanottoon liittyviä tietoja • 5 henkilöä • Saajaa pyydetty poistamaan viesti • Ilmoitettu asiakkaalle
	Hoitaja kertonut potilaasta tietoja sukulaisille • Palveluntuottaja • Osoitetiedot ja terveystiedot • Sukulaiset sivullisia • Tehty ilmoitus TSV:lle
Maaliskuu 2020	Päihdepalvelujen asiakkaan tiedot kirjattiin henkilölle, joka ei ole päihdepalvelujen asiakas • Kirjattu "otetaan korvaushoidon tarpeen arviointiin" ja "ei saapunut varatulle ajalle" • Sivulliselle ei paljastunut kenestä asiakkaasta oli kyse
	Sairaalan vahtimestari kertonut potilasta tiedusteelle henkilölle potilaan olevan hoidettavana ja opastanut hänet potilaan luokse • Vierailija ei tiennyt potilaan olevan hoidettavana • Potilaalta ei ollut saatu suostumusta
	SQL injection -hyökkäys palveluntuottajan järjestelmään • Kaupungin työntekijöiden tietoja • Nimi, titteli, sähköposti ja puhelinnumero • Koski 271 kaupungin työntekijää • Palveluntuottaja ilmoittanut työntekijöille ja TSV:lle
	Potilas otti yhteyttä, sillä huomasi omissa potilastiedoissaan virheellisen käynnin • Potilaan tiedoilla oli kirjattu hänen potilastietoihinsa korvahuuhtelu • Henkilö ei ollut käynyt hoidossa vaan oli ollut silloin töissä
Huhtikuu 2020	Lastenvalvojan työhuoneessaan käymä asiakasneuvottelu kuului käytävän toisella puolella sijaitsevaan sosiaaliohjauksen työhuoneeseen siten, että on mahdollista kuulla, mitä neuvottelussa puhutaan • Koronatilanteesta johtuen asiakasneuvotteluissa on käytössä puhelintulkkaus, jota käytettäessä ääntä on pidettävä varsin kovalla, että tulkkaus kuuluu kaikille osapuolille • Äänieristysongelmaa on havaittu myös normaalioloissa • Asiakkaiden toimeentuloa, perhetilannetta ja ihmissuhteita koskevia asioita • Koski 2 henkilön tietoja

	Sähköpostia lähetetty sivulliselle yksityishenkilölle, jolla oli sama nimi kuin palveluohjaajalla, jolle posti oli tarkoitus lähettää suojatussa sisäisessä postissa • Suojaamattomassa postissa • 2 vammaispalvelun kuljetuspalveluasiakkaan tietoja • Hetu, terveystietoja, hakemustietoja • Ilmoitus TSV:lle
	Postia lähetetty sivulliselle yksityishenkilölle • Henkilötiedot, epikriisi ja loppulausunto • Koski 1 henkilöä • Ilmoitus TSV:lle
Toukokuu 2020	Asiakkaana olevien lasten sijaisperheen yhteystiedot lähetettiin hallinto-oikeudelle ei-salattuna sähköpostina • Asiakkaana olevien lasten sijaisperheen yhteystiedot
	Kahden asiakkaan kirjaukset kirjattiin peräkkäin ja asiakkaiden kirjaukset sekoittuivat keskenään • Kirjauksissa ei mainittu kenenkään nimeä eikä näin ollen henkilötietoja paljastunut • Sisälsi tietoa asiakkaiden jaksamisesta ja harrastuksista, mutta niin, ettei toinen asiakas voi päätellä kenestä on ollut kysymys • Koski 2 henkilöä
	Järjestelmä lähetti henkilöiden laskut ja perintäkirjeet väärin osoitteisiin • Koski 5 henkilöä • Nimi, osoite ja tiedot hoitojaksosta • Ilmoitus TSV:lle
	Merkintä koronavirustartunnasta kirjattu väärälle henkilölle • Väärän kirjauksen kohteeksi joutunut otti yhteyttä • Ei paljastunut henkilötietoja
	Toisen asiakkaan tietoja on vahingossa kirjattu Apotissa merkintänä eri asiakkaan tietoihin • Toisen asiakkaan nimen ja häntä koskevia lastensuojelun tietoja • Paljon tietoa asiakaslapsen tilanteesta koulussa • Lapsiperheiden ja lastensuojelun päivystyksen työntekijä huomasi virheen
	Intrumin muistutuslasku mennyt täysi-ikäisen asiakkaan äidille • Äiti ei ole asianhoitajana • Terveysasema käyntiin liittynyt lasku • Asiakkaan nimi ja käynti tullut äidin tietoon
	Lasku mennyt täysi-ikäisen asiakkaan äidille • Äiti ei ole asianhoitajana • Järjestelmä ei poista vanhempaa asiakasmaksajan roolista, kun asiakas tulee täysi-ikäiseksi • Asiakkaan nimi ja käyntitieto terveyskeskuksessa
	Lasku mennyt asiakkaan tyttärelle • Tytär ei ole asianhoitajana • Nimi ja osoitetiedot ja tiedot käytetystä palvelusta
	Äiti katsonut 6-vuotiaan tyttärensä tietoja ja oli huomannut terveydenhoitajan katsoneen sosiaalihuollon tietoja
Kesäkuu 2020	

	• Terveystietojenhoitaja oli ajatellut, että hänellä on oikeus tietoihin, koska hänelle oli herännyt huoli asiakkaasta • Äiti koki asian loukkaavana
	Asiakkaan potilaskertomuksen kopiot oli toimitettu Vantin kirjaamon osoitteeseen • Kuori avattu siellä sen selvittämiseksi mihin asiakirjat kuuluvat • Kirje toimitettu oikeaan osoitteeseen
	Työntekijä jakoi videonvastaanoton yhteydessä omaa työpöydän näyttöä materiaalin läpikäyntejä varten • Videovastaanotolla tuli tarve tarkastaa asiakkaan voimassa olevaa ajanvarausta ja tässä yhteydessä ajanvarausnäkyvässä vilahti noin 3 sekunnin ajan kahden muun henkilön nimi ja henkilötunnus • Työntekijä huomasi vahinkotilanteen saman tien ja sulki näytön jaon
	Käyttäjä kirjautui Apottiin ja huomasi, että hänelle on merkattu hänelle kuulumattomia oikeuksia • Oikeudet eivät liity hänen työtehtäviinsä eivätkä hänen ryhmäänsä • Apotissa annettu väärät oikeudet
	Asiakas soitti, että hän oli saanut neljä laskua Vantaan kaupungilta, joista yksi oli hänelle itselleen ja kolme muiden henkilöiden laskuja, jotka eivät liity häneen millään tapaa • Asiakkaiden tiedot ovat Apotti-järjestelmään kirjattu oikein. Laskujen siirtyessä SAP-järjestelmään, on käytössä ollut asiakasnumero, joka on ennenkin johtanut laskut väärin ja sekoittanut asiakasmaksajia • Järjestelmästä johtuva syy • Apotin ja SAPin välillä tapahtunut tiedonsiirto • Laskulla näkyi asiakkaan nimi ja palvelu, jota hän oli saanut • Ilmoitus TSV:lle
	Potilaan potilaskansio oli mennyt vahingossa toiselle potilaalle • Sisälsi kaikki perustiedot/henkilötiedot sekä sairaustietoja
Heinäkuu 2020	Äiti antanut synnytyslaitoksella väärän naisen henkilötunnuksen • Lapsi kirjattu väärälle naiselle • Lapsen tiedot olleet luettavissa väärällä henkilöllä • Sisälsi lastensuojelun kirjauksia ja tietoja lapsesta ja äidistä • Ilmoitus TSV:lle
	Apottiin lähetetty tukipyyntö • Tukipyyntö sisälsi 2 asiakkaan etu- ja sukunimen • Tukipyyntö asiat identifioidaan Apotissa teknisellä tunnisteella
	Asiakkaalta tullut asiakirjapyyntö • Perhekoutsin kirjauksia vuosilta 2018 ja 2019 ei löytynyt VATJ asiakastietojärjestelmästä • Ilmoitus TSV:lle
Elokuu 2020	Työntekijän yhteystietoihin tallennettu työntekijän henkilökohtainen puhelinnumero • Sosiaalityötä tekevä työntekijä • Asiakkaat mahdollisesti saaneet näin selville työntekijän henkilökohtaisen numeron
	Työntekijät menivät asiakaskäynnille

	• Rapussa asui kaksi saman sukunimistä henkilöä • Työntekijät soittivat ensin väärän henkilön ovikelloa ja ilmoittivat olevansa lapsiperheiden palvelusta • Työntekijät ohjattiin oikean henkilön ovelle
	HUS työntekijä tehnyt tiketin Apotille äitinsä puolesta, äiti saanut Maisa-sähköpostiviestejä itselleen, kyseinen henkilö ei asu HUS alueella lainkaan, eikä siten voi olla Maisa-asiakas • Sisälsi potilastietoja • Asiakas oli itse antanut väärän sähköpostiosoitteen
	Potilastietoja lähetettiin kirjeitse ristiin kahdelle asiakkaalle • Ilmoitus TSV:lle
	Asiakkaalle lähetetty suojaamattomassa sähköpostissa terveydentilaa koskevia tietoja • Samoin asiakkaan asiaa käsitelty WhatsApp-viestissä etunimellä
	Sähköposti lähetettiin väärälle työntekijälle • Sisälsi henkilötunnuksen • Koski 1 henkilöä
Syyskuu 2020	Lapsen terveystietoja kirjattiin väärälle saman nimiselle lapselle • Henkilötunnus, nimi, yhteystiedot ja terveystietoja • Koskee yksittäisellä käynnillä nähtyä henkilötietoa
	Toisen yksikön asiakkaan labratulos mennyt väärän yksikön työntekijöiden työkoriryhmälle • Koski 1 asiakasta
	Työntekijä on avannut henkilön tiedot, tehnyt ajanvarauksen ja alkanut tehdä asiakaskertomusmerkintää • Henkilö ei ole yksikön asiakkuudessa, joten hänen tietojensa avaamiselle ei ole ollut perustetta • Työntekijä pääsi henkilön sosiaalihuollon tietoihin
	Työntekijä lähettänyt lastensuojeluasiakirjoja käännettäväksi sopimuksen mukaiseen tulkkaustoimistoon • Lastensuojelun asiakasperheen äiti ollut töissä kyseisessä tulkkaustoimistossa • Äidin lastensuojelun tiedot tulleet työkavereiden tietoon • Työntekijöitä ohjeistettu käyttämään mahdollisuuksien mukaan toista tulkkaustoimistoa, jos asiakkaalla on kontakteja johonkin tulkkaus toimistoon • Ilmoitus TSV:lle
	Asiakasohjausyksikköön on lähtenyt postitse asiakasohjausyksikön tekemiä päätöksiä 6 kappaletta erityissosiaaliohjaajalta tahattomasti • Päätösten oli tarkoitus mennä järjestelmän sisällä sähköisesti, ei postitse • Kirjeen lähettämismvirheen lisäksi järjestelmä laittanut Asiakasohjausyksikön osoitetietoon väärän postinumero • Posti on näin mennyt Martinlaaksonkujalle asumisyksikköön, jossa kirjeet on avattu, vaikka kuoren osoitteessa on luenut vastaanottajatahona Asiakasohjausyksikkö
	Sisäänkirjausta tehdessään työntekijä valitsi henkilöhaulla nimen perusteella väärän henkilön

	• Työntekijä luotti muistiinsa asiakkaan syntymäajasta • Väärä henkilö kirjattu palveluun, jota hän ei käytä • Tiedot eivät ole olleet muiden kuin työntekijöiden nähtävänä
	Potilastietoja sisältänyt kirje oli ohjautunut väärään paikkaan • Kirje aukaistu siellä ja toimitettu oikeaan paikkaan
	Potilastietoja lähetetty väärälle potilaalle • Koski huoltajaa ja lasta • Ilmoitus TSV:lle
	Sosiaalihuollossa avattu Apotissa asiakkaan tietoja • Esille tulivat asiakkaan terveydenhuollon tiedot
	Suojaamattomassa sähköpostissa lähetetty henkilötietoja Apottiin • Koski 3-7 asiakasta
	Apottiin lähetetty arkistoitavaksi • Lähetettyjä tietoja ei pystytty erittelemään eikä niitä pystytty näin arkistomaan • Koski lähes kaikkia päihdehuollon asiakkaita • Tietoihin oli pääsy 4 henkilöllä
	Asiakastietoja sisältänyt kirje lähetetty väärään osoitteeseen • Tytär hoiti äidin asioita • Tyttären osoite otettu Fonectasta, kun asiakastietojärjestelmässä ei ollut osoitetta • Ilmoitus TSV:lle
	Asiakas laittanut itse väärän sähköpostiosoitteen Apotin Oma Maisaan • Ilmoitukset Oma Maisasta menneet väärälle henkilölle • Kyse saman nimisestä henkilöstä
	Asiakas oli siirtynyt toiseen palveluun, jossa työntekijä oli havainnut hänellä olevan väärän lapsen kirjaus tiedoissaan • Käyntikirjauksessa mainittiin väärän lapsen etunimi sekä isovanhempien etunimet sekä lapsen elämäntilanteeseen liittyvää kuvausta • Asiakas ei ole nähnyt tietoa • Tieto poistettiin
Lokakuu 2020	Työntekijä mennyt väärän henkilön tietoihin • Saman niminen asiakas • Kirjattu toisen saman nimisen asiakkaan tietoja • Kenelle väärät kirjaukset oli tehty ei ole nähnyt näitä kirjauksia
	Työntekijän tietokoneella oletustulostimena väärä tulostin • Potilastietoja mennyt väärään yksikköön • 3 henkilön potilastietoja
	Työntekijä kirjannut lääkitystietoja väärälle oppilaalle • Koulussa kaksi samannimistä oppilasta
	Sähköpostia lähetettiin vahingossa työntekijän henkilökohtaiseen sähköpostiin • Sisälsi potilastietoja • Koski 1 henkilöä
	Faksattu kaupungin sisällä väärään osoitteeseen • Potilaiden henkilötietoja ja diagnooseja

	Koski 4- 25 potilasta
Marraskuu 2020	Lähetetty koronaltistumisesta tieto sähköpostitse - Ei lähetetty piilokopiona 50 hengen sähköpostiosoitteet tulleet muiden tietoon
	Perheen viidelle lapselle on tehty Apotissa soitto-kontaktin kautta ryhmäkirjaus, jolloin yhden lapsen osalta mukaan on tullut virheellisesti lapsen nimikaima, ulkopuolinen henkilö - Kirjaus on tallentunut väärälle henkilölle - Nimi, henkilötunnus ja osoitetiedot - Helsingissä ei kuitenkaan ole Apotti-tietojärjestelmää käytössä, joten tiedot eivät ole suurella todennäköisyydellä päätyneet väärin käsiin
	Kirjaus tehtiin väärälle saman nimiselle henkilölle - Virhe huomattiin heti - Kirjattiin asiakkaan avun tarve
	Työntekijällä oli paperinen asiakaslista - Lista kadonnut, muttei ole löytynyt - Sisälsi 10 asiakkaan nimet, osoitteet ja henkilötiedot
	Yksikön ajanvarausten raportti-paperia ei löytynyt toimistolle tullessa 3 asiakkaan nimi, osoite, puhelinnumero, kotikäynnin alkamis- ja loppumisaika, päivämäärä, allekirjoittaneen nimi sekä yhdeltä käynniltä lyhyin ranskalaisin viivoin yksittäisiä sanoja asiakkaan liikkumisesta ja fyysisestä toimintakyvystä
	Huomattu Apotin työkorissa 3 x asiakkaisiin liittyvät viestit, jotka eivät liity omiin asiakkuuksiin Nimitiedot lähteneet viestissä väärään yksikköön väärälle henkilölle
	Työntekijällä on käyntilista, missä on yhden päivän asiakkaiden yhteystiedot - Asiakaslista on jäänyt yhden asiakkaan luokse - Nimi, osoite, puhelinnumero, ovikoodit, yliherkkyydet, kuvaavia ilmaisuja mm. muistisairas, DNR - Kotihoidon asiakkaan omainen ilmoitti kotihoidon toimistoon 5 asiakasta - Ilmoitus TSV:lle
	Työntekijä oli auttanut huumeidenkäyttäjien terveysneuvontapisteessä asiakasta toimittamaan asunnon saantiin tarvittavat liitteet Y-säätiölle - Sähköposti lähetetty salaamattomana - Asiakkaalla ei itsellään ollut sähköpostiosoitetta - Kelan eläkepäätös, Kevan eläkepäätös, esitännyt veroilmoitus, edellisen asunnon irtisanomispäätös
Joulukuu 2020	Kontaktoitu epähuomiossa asiakkaan ei-huoltovastuussa oleva vanhempi lähettämällä lastensuojeluilmoitus tiedoksi - asiakkaan perustiedot, lastensuojeluilmoitus sisältöineen - ei-huoltovastuussa oleva vanhempi sai tietoja lapsesta, joita tämän ei välttämättä haluttaisi tietävän - Ilmoitus TSV:lle
	Väärälle asiakkaalle lähti tieto ajanvarauksesta Itse ajanvaraustiedossa ei ollut toisen asiakkaan henkilötietoja

	Kun asiakas soitti, että saanut ajanvaraustiedon, niin asiakkaalle kerrottu, ettei koske häntä eikä hänen täysi-ikäistä tytärtä, jota ei olisi saanut kertoa
	Väärälle asiakkaalle lähti kirje, jossa toisen perheen toimeentulotuen maksusitoumus - Koski 2 henkilöä - Ilmoitus TSV:lle
	Työntekijä kirjasi yksikössä työkoneellaan Apotti-järjestelmään soiton (lähtevä soitto asiakkaalle, asiakaskertomusmerkintä) vahingossa toisen asiakkaan tietoihin - Asiakkailla on sama sukunimi ja he ovat asiakkaina samassa toimintayksikössä - Asiakas itse ei ole nähnyt väärää merkintää
	Palveluntuottaja/Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset ry HUN ry:n liris Pron työpisteessä asiakastyöntekijöiden taukotilassa kolmella tietokoneilla on ollut Edge-selaimessa HUNin kolmen työntekijän Office-tilin käyttömahdollisuus - Nähdäkseen tai käyttäkseen Office-tilin sovelluksia täytyy osata avata Edge-selain ja siellä portal.office.com -sivu. Nähdäkseen tai käyttäkseen Office-tilin Edge-asetuksia, täytyy osata avata Edge-selaimesta Profiilikuva ja valita sen alta Profiilikuvan hallinta –linkki - Tiedoissa ei ole käyty

APOTTIIN LIITTYVÄT TIETOTURVALOUKKAUKSET

Tammikuu 2020	Asiakas saanut puhelimeensa herätteitä toisen henkilön Maisaan liittyvistä asioista, joista on selvinnyt arkaluonteisia tietoja - Työntekijä tallentanut potilaan tietoihin puhelinnumeron väärin - Nimi, lääkitystiedot, osasto, sosiaalihuollon asiakkuus - Väärä tieto ollut noin 5 kk - Ilmoitus asiakkaalle - Ilmoitus TSV:lle
	Sosiaalihuollon työntekijä näki konversioiden yhteydessä potilaan palvelukontakteissa Vantaan perusterveydenhuollon palvelukontakteja - Perusterveydenhuollon rekisteri oli 1 päivän näkyvillä osalle sosiaalihuollon käyttäjiä manuaalikonversioiden alettua - Potilaan Vantaan perusterveydenhuollon palvelukontakteja, episodeja sekä niihin liitettyjä merkintöjä näkyvillä
	Asiakkaan mediatiedostoihin oli siirretty toisen asiakkaan dokumentti - Asiakkaan henkilötiedot sekä haastehakemus 1 asiakasta koskien - Ei tiedossa, että toinen asiakas olisi nähnyt dokumentin - Dokumentti poistettiin
	Työntekijälle luvitettu sekä sosiaalihuollon työrooli sosiaalihuollon rekisterissä työskentelyyn että terveydenhuollon työrooli terveydenhuollon rekisterissä työskentelyyn

	- Käyttäjän pitää itse vaihtaa työroolinsa Apotin tukiportaalisissa kulloistakin työtehtävää vastaamaan - Työroolia ei ole vaihdettu ohjeistuksen mukaisesti - Yhden potilaan potilastiedot näkyneet
Helmikuu 2020	Ajanvarauksia konvertoitiin Apottiin 98 143 kpl - Osa ajanvarauksista jouduttiin peruuttamaan automaattisesti - Perumisen osana peruttiin vahingossa myös aiemmin Vantaan suunterveydenhuoltoon konvertoituja ajanvarauksia yhteensä 249 kpl - Asiakkailla ollut aikoja Vantaan suunterveydenhuoltoon, mutta Apotista ajat oli virheellisesti peruttu - Ajanvaraukset olivat kuitenkin näkyvissä suunterveydenhuollon edellisessä järjestelmässä WinHit:ssä, joka ollut lukutilassa - Ei tiedossa, että hoitoja olisi jäänyt saamatta Tapahtumaloki-toiminnallisuudesta on voinut nähdä mm. asiakkaan sisäänkirjautumistietoja sekä lääkitystietietoja, vaikka loppukäyttäjälle ei ole luvitettu oikeutta nähdä asiakkaan terveystietoja kyseisellä työroolilla eikä asiakkaalta ole pyydetty tai saatu suostumusta terveystietojen katseluun - Tapahtumaloki piilotetaan jatkossa ns. Rekisterin ylitysnavigaattorin taakse, jolloin loppukäyttäjän on perusteltava tarkemmin syy terveystietojen tarkastelemiseksi - Lisäksi navigaattori on luvitettu vain sellaisille loppukäyttäjille, joilla on oikeus tarkastella terveystietoja Päihdehuollon asiakkaan terveydenhuollon tiedot näkyivät käyttäjille ilman suostumusta - Häiriö aiheutunut virheellisestä raportista - Koski yhtä henkilöä HUS:in lokivalvontaraportissa näkyi Vantaan työntekijöiden kirjautumiset - Koski 2 käyttäjää - Kirjautumisyksikkö näkyi numerokoodina Perusterveydenhuollon koontinäytöltä, Reseptin uudistamispyynnöt -komponentilta on pystynyt Potilas/asiakastunniste hakukentästä hakemaan muitakin kuin kyseisen sisäänkirjautumisyksikön potilaiden/asiakkaiden tietoja - Avautuva lista on näyttänyt nimen, hetun ja osoitteen - Koskee kymmeniä/satoja potilaita - Kyseinen hakuelementti poistettu järjestelmästä Apotin käyttöönoton GL2.1 aikainen käyttöönoton mittarit/koontinäyttö näyttänyt viikon ajan asiakastietoja, mitä sen ei olisi tullut näyttää - Vammaispalveluiden, päihdepalveluiden ja perhepalveluiden asiakkaiden nimiä näkynyt - Apotilla koontinäyttöä seuraa muutama työntekijä ja Vantaalla eri toimialojen johtajat - Koontinäyttöihin saa pääsyn Vantaan pääkäyttäjien luvittamana Apotti-järjestelmä on lähettänyt ainakin Vantaan sairaalan AKOS-yksiköstä "Hoidon yhteenveto" raportteja tarpeettomasti Vantaan Myyrmäen suun terveydenhuollon yksikköön 150 kirjettä, joista 1 avattu

	• Lääkitys- ja laboratoriotietoja
	Apotissa vastaanotettu integraatiosanoma, johon tullut vahingossa sivullisen henkilön nimi, hetu ja sähköpostiosoite
	• Koski yhtä henkilöä
	Sosiaalihuollon käyttäjillä on ollut mahdollisuus skannata sosiaalihuollon asiakirjoja Vantaan terveydenhuollon rekisterin palvelukontakteihin
	• Koski sosiaalihuollon asiakkaita
	Sosiaalihuollon puolelle näkyy labratulokset henkilöstä, joka ei ole yksikön asiakas • Sosiaalihuollon työikäisten palveluiden työkoriin on mennyt virheellisesti asiakkaan laboratoriotulosviestejä • Ammattihenkilötietueessa oli virheellisesti asetettu sijaistavaksi työkoriryhmäksi työikäisten palveluiden työkoriryhmä • Työkoriryhmän oli määritellyt pääkäyttäjä tai esimies Vantaalla
Maaliskuu 2020	Apotti järjestelmän käyttäjä teki häiriöilmoituksen, koska ei päässyt kirjautumaan järjestelmään käyttäjätunnus-salasanayhdistelmällä • Apotti järjestelmän toisen käyttäjän henkilötiedot ajettu toisen käyttäjän tietojen yli • Tämän tapahtuman johdosta on mahdollista, että potilastietoja on kirjautunut väärän käyttäjän nimellä
	Raportin avautuessa sivun alareunaan aukesi suoraan listassa olevan potilaan käyntitietoja • Aiemmin raportti on toiminut oikein ja raportin alareunassa on näkynyt teksti, ettei käyttäjällä ole oikeutta tarkastella potilastietoja • Raportti suljettiin välittömästi
	Avohuollossa on suljettu lastensuojeluepisodeja lapsen siirryttyä sijaishuoltoon, vaikka ne tulisi pitää voimassa koko lastensuojeluasiakkuuden ajan • Lapset eivät näy järjestelmässä huostaanotettuina • Tietojärjestelmä ei anna luotettavaa tietoa siitä onko lapsi sijoitettu/huostaanotettu kun avohuollon episodi on sulkeutunut • Myös päätökset, kirjaukset ja asiakassuunnitelmat sulkeutuvat avohuollon episodin sulkemisen myötä • Koskee noin 30-100 lasta
	Asiakkaan tapahtumalokissa oli näkyvillä automaattisesti kaikki lääkkeet, joita asiakas saanut terveydenhuollon yksikössä • Asiakkaalla ei ollut voimassa olevia lupia rekisterirajojen ylittämiseen • Toisen yksikön lääkitystiedot näkyivät yksikköön, jolla ei asiakassuhdetta kyseiseen asiakkaaseen • Koskenut kaikkia sosiaalihuollon rekisterissä olevia asiakkaita, riippumatta siitä ovatko he antaneet lupaa HUS:n / terveydenhuollon rekisterin tarkasteluun
	Ammattihenkilö suoritti testausta omiin tietoihinsa • Henkilö itse pyytänyt poistettavaksi testausmielessä tehdyt tiedot
	Työntekijä haki Apotin tukiportaalissa poislähteneen lääkärin nimeä • Aukesi tiedosto, jossa oli todennäköisesti kaikki sosterin työntekijöiden nimet ja henkilötunnukset

	• Sama toistui, kun toinen työntekijä teki vastaavanlaisen haun • Satoja tai tuhansia henkilökunnan nimiä ja henkilötunnuksia Lähetteen ensiarvion kommentti kohtaan kirjattu 3 henkilön väärät nimet • Kyseisen kohdan tiedot tallentuvat niin, että kaikki mahdolliset ensiarviot säilyvät ja ovat luettavissa jälkikäteen, eikä niitä voi muokata • Väärin kirjatut tiedot näkyvät käyttäjille • Apotti ei pysty korjaamaan virhettä sisäisesti, vaan korjaaminen tapahtuu yhteistyössä toimittajan kanssa
Huhtikuu 2020	Sosiaalityöntekijän Työkoriin tullut viesti, joka sisälsi linkkejä, joista aukesi mm. terveystietoja, joihin sosiaalityöntekijällä ei ole oikeutta päästä • Diagnoosi- ja potilastietoja sosiaalihuollon henkilölle • Järjestelmän tehtiin korjaus
Toukokuu 2020	Käyttäjän henkilötunnus oli jo linkitetty toiseen käyttäjätunnukseen • Käyttäjän tietojärjestelmään kirjaamissa tiedoissa väärä sukunimitieto • Virhe ollut työssäoppimisjakson aikana Lokiraportilla näkyy työntekijöitä, jotka eivät ole Vantaan työntekijöitä • HUS:n työntekijöillä oikeuksia Vantaan tietoihin
Kesäkuu 2020	Apottiin viedyissä rokotustiedoissa virheitä • Koskee 2986 henkilöä • Virhe voi aiheuttaa riskin henkilölle, jolle merkitty väärä tieto • Ilmoitus TSV:lle
Heinäkuu 2020	Toinen Apotti käyttäjä näkee muitten Apotti käyttäjien sotut, nimen, työpaikan ja nimen • Koskee kaikkia Apotti käyttäjiä • Ilmoitus TSV:lle
	Apotin loppukäyttäjä avannut raportin ”terveysosiaalityön kokonaisuus” ja huomannut siellä potilaiden nimiä ja henkilötunnuksia • Listalla näkyi somaattiset ja psykiatriset potilaat sekaisin. OSA terveysosiaalityön kokonaisuus sekä Fysioterapeutin puheterapeutin, ravitsemusterapeutin sekä toimintaterapeutin samat raportit tuo potilaan henkilötunnuksen ja nimen sekä yksikötiedon, missä potilas on sisäänkirjattu ja on tavannut ammattihenkilön • Näitä ei saisi raporteilla näkyä • Ollut ensimmäisestä käyttöönotosta lähtien Asiakkaalla sama nimi kuin Jyväskylässä asuvalla henkilöllä, joka ei ole asiakas • Henkilöiden sähköpostit muuten samat, paitsi toisella piste etunimen ja sukunimen välissä • Jyväskylässä asuvalle henkilölle lähetetty viesti asiakkaalle varatusta ajasta • Ilmoitus TSV:lle Palveluntarjoajakohtaisen tiedonluovutuskiellon (Kanta-kiellon) asettaneen potilaan Vantaan palvelukontakteja jäänyt virheellisesti näkyviin HUSin ammattihenkilöille HUSin potilastietueeseen. • Koski 1 potilasta

	Potilaan Vantaan kontaktit siirretty pois HUSin potilastietueesta
Syyskuu 2020	Sovelluskehittäjä huomannut, että erääseen Apotin esitysryhmään nousee toisen rekisterin tietoja, jotka eivät noudata rekisterirajaa tai suostumustoiminnallisuutta. - Esitysryhmään nousee tieto rekisteröidyn asiakkuudesta toisen rekisterin toimijaan. - Rekisteröidyn asiakkuus Vantaan sosiaalihuoltoon oli ilmennyt HUS työntekijälle, vaikka asiakas ei ollut antanut suostumustaan tietojen näkymiselle sosiaalihuollosta erikoissairaanhoidon
Lokakuu 2020	Uusien palvelimien asentamisessa käyttöpalveluympäristöön on havaittu ongelma, jonka seurauksena uusien palvelimen päivitykset eivät ole aina olleet ajan tasalla heti asennuksen jälkeen - Apotin ja Fujitsun yhteisessä päivitysten läpikäynnissä havaittiin uusien palvelimien osalta mahdollisia päivityspuutteita - Päivitysten asentuminen on voinut viivästyä Sosiaalihuollon ammattihenkilöt ovat nähneet terveydenhuollon tietoja (lääkitys ja diagnoosit) sosiaalihuollon episodin aikajanan kautta. - Aikajana sisältää kaikki kyseiseen episodiin liitetyt palvelukontaktit. - Apotti ei pysty arvioimaan laajuutta
Marraskuu 2020	Potilas oli asettanut itselleen rekisterinpitäjäkohtaisen kiellon - Tästä huolimatta Vantaan ammattihenkilöiden dokumentoima palvelukontakti ollut HUSin ammattihenkilöiden nähtävissä 7.10.2020-13.11.2020 - Tämä on johtunut siitä, että ammattihenkilö on Erityisen syyn vahvistus - toiminnon virheen vuoksi päässyt kirjaamaan palvelukontaktin sekä potilaan tietoja HUSin tietueeseen Vantaan tietueen sijasta - Potilaan terveystietoja liittyen yksittäiseen neuvolakäyntiin Kotihoidon hoitaja oli kirjautuneena omaan yksikköön ja erityisen syyn vahvistamisen kautta avannut potilaan palvelukontaktin "Aikataulutettu hoitopuhelu" Jorvin yksikköön - Hoitaja on ohittanut erityisen syyn vahvistuksen syyllä "puhelu" - Palvelukontakteihin pääsee käsiksi vain erityisen syyn vahvistamisen kautta - Hoitaja on tehnyt inhimillisen virheen valitessaan väärän palvelukontaktin eikä ole reagoinut erityisen syyn vahvistamiseen
Joulukuu 2020	Järjestelmän HUS organisaation loppukäyttäjä havainnut näkevänsä arkaluontoisia tietoja vantaalaisesta potilaasta - HUS organisaation loppukäyttäjä näkee vantaalaisen potilaan klamydianäytteen vastauksen labravälilehdellä niin, ettei hänellä ole katselu-oikeutta ilman Erityisen syyn vahvistuksen käynnistymistä - Ilmoitus TSV:lle käyttäjälle annettu tunnus, joka on aiemmin kuulunut toiselle samannimiselle Vantaalaiselle käyttäjälle - Tätä tunnusta on käytetty loppukäyttäjän tunnusten luvittamiseen Apottiin ja tässä yhteydessä luvitus on tapahtunut käyttäjä- ja ammattihenkilötietueeseen, jota on aiemmin käyttänyt toinen saman niminen henkilö

	- Sosiaalityöntekijän on ollut mahdollista nähdä sairaanhoitajan tekemiä kirjauksia, sekä käsittelemiä tietoja, joihin hänellä ei ole ollut oikeutta - Lisäksi sosiaalityöntekijän tietojen käsittely on tallentunut käyttäjä- ja ammattihenkilötietueille, jotka ovat alun perin olleet samannimisen sairaanhoitajan
	Virheen vuoksi Apottiin tallentuu virheellistä potilaskertomustietoa. Virheelliset lausunnot menevät myös Kantaan ja voivat olla näkyvissä potilaalle Omakannassa Potilaat, joiden tietoja käsitelty integraation kautta
	Toisen ammattilaisen Apotti aikataulunäkymään mennessä aukeaa automaattisesti, ilman erillistä klikkausta, ensimmäisen potilaan tiedot Aikataulunäkymää katseleva henkilöllä ei ole hoitosuhdetta kyseiseen potilaaseen, joten hänen ei kuuluisi nähdä potilaan diagnooseja ja lääkityksiä
	Potilaan tietoa mennyt väärälle vastaanottajalle kirjeitse Potilaan sairaalalähetteen ja Ekg-nauhan vahingossa toiselle asiakkaalle hänelle lähetetyn muun postin mukana

KASVATUKSEN JA OPPIMISEN TOIMIALA

Tammikuu 2020	Kaksi pilviagenttia avasi liitetiedostona saapuneen lomakkeen ja havaitsi sen sisältävän arkaluonteisia henkilötietoja - Sisälsi lapsen henkilötunnuksen - Lomake poistettiin
Maaliskuu 2020	Työntekijä unohtanut laukun junaan - Laukussa oli hänen kalenterinsa ja muistiinpanovihkonsa - Kalenterissa oli merkinnät oppilaista, joilla on ajanvarauksia kuraattorille - Muistivihossa oli merkintöjä oppilaiden tilanteesta ja tuen tarpeesta - Suurin osa oli merkittynä etunimellä tai etunimi sukunimen ensimmäinen kirjain yhdistelmällä. Muutama oppilas oli kirjattu koko nimellään 3-5 oppilasta oli merkitty vihkoon etunimellä, jonka mukana oli oppilaan puhelinnumero Kotiopetuskirje lähetetty sivulliselle väärän henkilön tiedoilla - Nimi ja henkilötunnus - Väärän kirjeen saanut henkilö otti yhteyttä - Repi saamansa kirjeen - Ilmoitettu TSV:lle
Huhtikuu 2020	Työntekijä lähetti sähköpostia ryhmälähteyksenä huoltajille - Osoitteet menivät epähuomiossa väärälle riville, riville ”kopio”, ei ”piilokopio” - Huoltajat saivat toistensa sähköpostiosoitteet - Koski noin 20 henkilöä Kuraattorin ryhmäkirjauksesta menee käyntiyhteenveto Maisaan, jolloin puolesta-asioija (vanhempi) näkee merkinnän

	• Kuraattorit ovat ottaneet käyttöön Ryhmäkirjaus-palvelukontaktityypin, josta lähtee käyntiyhteenveto • Alaikäistä lasta koskevia merkintöjä
	Päiväkodista lähetetty sähköpostia vanhemmille • Sähköpostin liitteeksi tullut vahingossa yhden lapsen loma ilmoitus • Sisälsi lapsen nimen, henkilötunnuksen ja osoitteen • Päiväkodissa 96 lasta • Ilmoitus TSV:lle
	Päiväkodista lähetetty sähköpostia vanhemmille • Sähköpostin liitteeksi tullut vahingossa yhden lapsen loma ilmoitus • Sisälsi lapsen nimen ja henkilötunnuksen • Lähetetty 20 perheelle • Ilmoitus TSV:lle
	Päiväkodista lähetetty sähköpostitse vastaus vanhemman viestiin • Sähköposti sisälsi myös lapsen nimen ja henkilötunnuksen
	Päiväkodista lähetetty sähköpostia vanhemmille • Sähköpostin liitteeksi tullut vahingossa yhden lapsen loma ilmoitus • Sisälsi lapsen nimen ja henkilötunnuksen • Lähetetty 5 perheelle • Ilmoitus TSV:lle
Toukokuu 2020	Varian pääsykokeeseen osallistuneille lähetettiin tietoa koejärjestelyistä sähköpostitse • Viesti lähetettiin vastaa kaikille -toiminnolla, jolloin piilokopiona olleet osoitteet olivat siirtyneet vastaanottaja -kenttään ja näkyivät kaikille • 191 pääsykokeeseen osallistuneen sähköpostiosoitteet näkyivät muille vastaanottajille • Ilmoitus TSV:lle
	Lasten kuvaukset laitettu asianmukaisesti suljetussa kirjekuoressa osoitelapulla varustettuna sisäisenpostin pussiin • Posti sisälsi lasten kuvauksia tehostetun tuen hakemista varten eli lapsen henkilöllisyystiedot ja arkaluontoisia tietoja lasten kehityksen ja oppimisen haasteista • Posti ei ole saapunut perille vielä 1 kk kuluttua
	Lapsen kuva, jossa lapsi on esiopetustodistuksen kanssa lähetettiin väärään numeroon • Esiopetustodistuksessa henkilötunnus ja nimi • Lapsen vanhemmat antaneet väärän numeron
Kesäkuu 2020	Työntekijä lähetti kuvan sairauslomastodistuksesta esimiehelle WhatsApp-viestinä • Esimies jatkolähetti sen itselleen sähköpostiin • Mennyt mahdollisesti ulkopuolisen tietoon
	Varhaiskasvatuspäätös tulostettu vahingossa väärälle perheelle • Lapsi samassa ryhmässä • Lapsen nimi ainoastaan tiedoissa
Elokuu 2020	Päiväkodissa lasten vanhemmille lähetettiin tietoa sähköpostitse • Viestit oli tarkoitus lähettää piilokopiona, mutta ne lähtivät niin, että vanhempien sähköposti osoitteet näkyivät kaikille

	- Koski 6 vanhemman sähköpostiosoitetta - Ilmoitus TSV:lle
	Päiväkodissa lasten vanhemmille lähetettiin tietoa sähköpostitse - Viestit oli tarkoitus lähettää piilokopiona, mutta ne lähtivät niin, että vanhempien sähköposti osoitteet näkyivät kaikille - Koski 12 vanhemman sähköpostiosoitetta - Ilmoitus TSV:lle
	Taksiyhtiölle annettu kuljetuksia varten muistitikku - Muistitikulla ollut kolmen henkilön nimi: lapsi ja vanhemmat - Lisäksi puhelinnumero - Perheellä turvakielto - Muistitikun sisältö poistettiin
	Palveluntuottajan ohjelmistovirhe - Opettajilla ollut mahdollisuus päästä edellisen lukuvuoden oppilaiden tietoihin - Oppilaan nimen, oppilaan luokka-asteen, oppilaan Bingel-hahmon ja Bingel-suoritushistorian - Koski 7 opettajaa
Syyskuu 2020	Oppilaiden erityisen tuen päätöksiä tehdessä huomattiin, että yhden erityisopetuksen pienryhmän oppilaiden pedagogiset selvitykset ja huoltajien kuulemiset, yhtä lukuun ottamatta, puuttuivat - Asiakirjat olivat lähetetty sisäisessä postissa - Oppilaan ja huoltajien nimet ja yhteystiedot, oppilaan henkilötunnus, oppilaan koulunkäynnin kuvaus ja kuvaus hänen tarvitsemastaan oppimisen tuesta, mahdollisesti myös oppilasta koskevia asiantuntijalausuntoja 9 oppilasta ja heidän huoltajansa
	Kerhosta lähetettyyn ryhmätekstiviestiin saapui kiittäusviestejä ryhmäviestissä olleen asiakkaan puhelimeen - Asiakkaiden puhelinnumerot 12 kpl - Ei muita tietoja
	Päiväkodissa lasten vanhemmille lähetettiin tietoa sähköpostitse - Viestit oli tarkoitus lähettää piilokopiona, mutta ne lähtivät niin, että vanhempien sähköposti osoitteet näkyivät kaikille - Koski 9 vanhemman sähköpostiosoitetta - Ilmoitus TSV:lle
	Päiväkodin johtajalle lähetettiin lista lasten vanhempien sähköpostiosoitteista - Viesti lähetetty vahingossa myös lasten vanhemmille - Koski 18 vanhemman sähköpostiosoitetta - Ilmoitus TSV:lle
Lokakuu 2020	Lähetettiin sähköpostia salaamattomana Työterveyshuoltoon, vaikka ohje on lähettää salattuna - Sisälsi henkilötunnuksen - Koski 1 henkilöä
	Päiväkodissa lasten vanhemmille lähetettiin tietoa sähköpostitse

	• Viestit oli tarkoitus lähettää piilokopiona, mutta ne lähtivät niin, että vanhempien sähköposti osoitteet näkyivät kaikille • Koski 33 vanhemman sähköpostiosoitetta • Ilmoitus TSV:lle
Marraskuu 2020	Sähköpostia lähetettiin väärään osoitteeseen • Sisälsi potilastietoja • Väärään yksikköön lähetetty posti poistettiin ennen kuin postia avattiin
	Päiväkodissa lasten vanhemmille lähetettiin tietoa sähköpostitse • Viestit oli tarkoitus lähettää piilokopiona, mutta ne lähtivät niin, että vanhempien sähköposti osoitteet näkyivät kaikille • Koski 137 vanhemman sähköpostiosoitetta • Ilmoitus TSV:lle
	Kouluun murtauduttiin ja varastettiin kannettavia tietokoneita • Lisäksi lattialta löytyi lukollisessa kaapissa ollut paperi, jossa oli henkilötietoja • Koneet suljettu • Ei tiedossa, että henkilötietoja olisi joutunut ulkopuolisen käsiin
	Kouluun murtauduttiin ja varastettiin 2 kannettavaa tietokonetta • Koneiden muistilla ei ollut henkilötietoja
	Päiväkodissa lasten vanhemmille lähetettiin tietoa sähköpostitse • Viestit oli tarkoitus lähettää piilokopiona, mutta ne lähtivät niin, että vanhempien sähköposti osoitteet näkyivät kaikille • Koski 45 lapsen huoltajia • Ilmoitus TSV:lle
	Oppilaan huoltaja otti yhteyttä saamastaan viestistä ja ihmetteli sen sisältöä • Wilma-tililtä on ulkopuolinen taho lähettänyt Wilma-viestin • Opettaja-käyttäjätunnuksella olevat tiedot: koko koulun oppilaiden nimilistat, opettajan opettamien ryhmien arviointikirjat, opettajan oman luokan oppilaiden arviointitiedot ja pedagogiset asiakirjat, opettajan Wilma-viestit
Joulukuu 2020	Koulun tyhjennyksen yhteydessä löytyi paljon papereita, joissa on oppilaiden tiedot (nimet, osoitteet, henkilötunnukset, yms.) • Papereita oli 600L roska-astia puolillaan • Koski noin 400 oppilasta • Oppilaiden papereita ei ollut hävitetty koulun hallinnon, kouluisännän ja KASOn hallinnon toimesta asianmukaisesti • Dokumentit havaittiin koulukiinteistön purkamisesta vastaavan urakoitsijan toimesta, joka hävitti dokumentit asianmukaisesti
	Päiväkodissa lasten vanhemmille lähetettiin tietoa sähköpostitse • Viestit oli tarkoitus lähettää piilokopiona, mutta ne lähtivät niin, että vanhempien sähköposti osoitteet näkyivät kaikille

	- Koski 24 lapsen huoltajia - Ilmoitus TSV:lle
	Sähköpostia lähetetty väärälle työntekijälle - Kyseessä lähes saman niminen henkilö - Oppilaan nimi ja käyttäytymiseen liittyvää kuvailua
	Opettaja oli lähettämässä toiselle koulun opettajalle kuvaviestiä, jossa näkyi oppilaiden nimiä ja numeroita (arviointiin liittyviä) ilman selitettä - Opettaja oli saanut toiselta opettajalta tämän puhelinnumeron, mutta numero oli kirjoitettu väärin, joten myös kuvaviesti lähti väärään numeroon - Viestin lähettänyt opettaja lähetti virheensä huomattuaan tälle ulkopuoliselle taholle toisen viestin, jossa pahoitteli virheellistä lähetystä ja pyysi poistamaan kyseisen viestin

KAUPUNKIYMPÄRISTÖN TOIMIALA

Helmikuu 2020	Suojaamattomassa postissa lähetetty henkilötietoja - Henkilötunnus ja tilinumero - Lisäksi postissa sivullisen (vuokralainen) tietoja - Ilmoitus TSV:lle
Maaliskuu 2020	Sähköpostissa lähetetty henkilötietoja sisältänyt Excel-taulukko salaamattomana - Sähköposti lähetetty vahingossa väärälle taholle - Henkilön etu- ja sukunimi, syy asunnon hakemiseen, päivämäärä, jolloin hakemus tullut, päivämäärä, jolloin asuntoa tarvitaan, alue jolta asuntoa haetaan, tarjotut asunnot sekä hakijan vastaukset tarjouksiin - Koski noin 800 henkilöä - Väärä vastaanottaja poisti viestin
Kesäkuu 2020	Sähköposti viesti lähetettiin salaamattomana - Sisälsi työsopimuksen - Työsopimuksessa olevat tiedot ja tilinumero - Toimenpidepyyntö lähetetty väärälle työntekijälle

KAUPUNKISTRATEGIAN JA JOHDON TOIMIALA

Tammikuu 2020	Aluehallintoviraston lausuntopyyntö kirjattu julkiseksi asiakirjaksi - Asiakirja viety ASTA:aan - Sisälsi salassa pidettäviä asioita ja olisi tullut kirjata salaiseksi - Julkisuusarvo kirjattu väärin
	Käyttäjä näkee toisen ASTA-käyttäjän profiilin - Käyttäjä ilmoitti - Kaksi samannimistä henkilöä, joiden käyttäjätunnukset ovat olleet muotoa etunimi.sukunimi ja etunimi.sukunimi2

	• Toisen lähdettyä pois kaupungilta toisen tunnus muutettu muotoon etunimi.sukunimi • Tällä tunnukseella näki myös aikaisemmalle henkilölle tulleet asiat • Noin 2 viikon ajan
Maaliskuu 2020	Asiakas ilmoitti saaneensa toisen henkilö jäsenmaksuvaltakirjan postitse • Henkilön perustietoja: nimi-, osoite- ja pankkitilitietoja sekä henkilötunnus • Kuuluminen ammattiyhdistykseen • Ilmoitettu loukkauksen kohteeksi joutuneelle • Ilmoitus TSV:lle Päivittäjä-oikeuksia pyydetty muuttamaan omistaja-oikeuksiksi • Omistaja-oikeudet annettu väärälle henkilölle • Lokitietojen perusteella väärä henkilö oli käynyt katsomassa asiaa • Palkanlaskentaan ja talouteen liittyvää tietoja • Oikeudet poistettu
Huhtikuu 2020	Kompassissa rakennettu uusia HR-esimiesraportteja • Testauksessa havaittu, että tiedot näkyvät koko kaupunkitasolla • Palkat ja poissaolot näkyvät kaupunkitasoisesti Vanhentuneen vastuunjakolistan perusteella lähetettiin henkilön palkkaan, palvelussuhteeseen ja henkilötietoihin liittyvää tietoa sähköpostilla väärälle henkilölle • Henkilö on aikaisemmin toiminut henkilöstöpalveluissa, mutta on vaihtanut organisaation sisällä palveluyksikköä • Uusien työtehtävien perusteella ei enää oikeutta tietoihin Palveluntuottaja lähetti 64:lle kuntoutuksen työtoiminnan asiakkaille tekstiviestin • Viestistä pystyi näkemään muiden asiakkaiden puhelinnumerot • Viesti lähetetty ryhmämultimediaviestinä • Ilmoitus TSV:lle
Toukokuu 2020	Raportti toimitettu virheellisesti sähköpostitse toiseen kuntaan yhdelle henkilölle • Palveluntuottajan tahaton virhe • Nimi, käyttäjätunnus, IP-osoite ja työosoite- / kustannuspaikkatieto • Kaupungin työntekijöiden tietoja • Koski tuhansia työntekijöitä Henkilöstölle lähetettiin sisäinen tiedote, jossa oli linkki lomakkeeseen • Lomaketta katsonut työntekijä ilmoitti, että lomakkeessa on toisen työntekijän nimi ja henkilötunnus • Tiedot ehtivät näkyä alle 1 tunnin muille, jotka katsoivat lomaketta G-levyasemalla olevaan tiedostoon oikeuksia muillakin kuin niillä, joiden työtehtäviin henkilötietojen käsittely kuului • Käyttöoikeuksien hallinta palveluntuottajalla • Todistuksia, ilmoituksia, verokortteja, poissaolotietoja ja Kelan päätöksiä, viranomaisille siirrettyjä henkilö-, palvelussuhde- ja ansiotietoja • Koski noin 10 000 henkilöä

	• Kirje avattu kaupungin toimipisteessä, johon se ei kuulunut • Sisälsi edunvalvontaan liittyviä asioita
Huhtikuu 2020	Esimies pääsee eHijatissa muiden kuin omien työntekijöitteni henkilö- ja palkkatietoihin • Oikeudet olleet viikkoja • Tietoja ei ole katsottu • Oikeudet rajattu vain omiin työntekijöihin Nuorisopalvelujen työpajalla työkokeilussa olleen nuoren todistus lähetettiin kirjekuoressa tilastoitavaksi ja arkistoitavaksi • Kirjekuori on lähtenyt sisäisen postin mukana eikä se saapunut perille • Kirje on kadonnut Posti Oy:n tai Vantti Oy:n käsittelyssä • Todistuksessa näkyy nuoren nimi, henkilötunnus kokonaisuudessaan, jakson aikana tehdyt mahdolliset suoritukset sekä arvio jakson aikana suoriutumisesta • Todistuksesta pystyy myös päättelemään, että kyseinen henkilö on ollut TE-palvelujen kanssa järjestettävässä työllistävässä toimenpiteessä
Syyskuu 2020	Sähköpostitse lähetetty 5 henkilön henkilötunnukset sivulliselle • Tarkoituksena oli lähettää vain nimet • Ilmoitus TSV:lle
Joulukuu 2020	Esimies oli pyytänyt työntekijöitä päivittämään omat etätyöpäivänsä Esmikkoon esimiehen omilla tunnuksilla • Koski 8 henkilöä

VANTAAN TYÖTERVEYS

Tammikuu 2020	Sähköpostia lähetetty vahingossa väärälle henkilölle • Kaksi saman nimistä henkilöä • Sähköpostin liitteenä oli työterveysneuvottelun muistio • Työkykyyn liittyviä tietoja, nimi, työtehtävä, työpiste, työkykyyn liittyvä asia • Ilmoitettu loukkauksen kohteeksi joutuneelle • Väärä vastaanottaja poistanut tiedon • Ilmoitus TSV:lle
----------------------	---

**Vantaa
Vanda**